

Berlin, Mahlsdorf, di 27.03.20 de, di demjmara 13 36 de.

Bêşê Pêşî

Kîjan Bendênbighêne ji bona Aşîtiya hergavî di nava Dewletan de dide bihilgirtin.

„Ev divê ji bona tu girêdana Aşîtiyê ve ji yekeke wisa ve bête bicihkirin -geltin-, ji ya ku ew ji bona Mercekî veşartîyî Babetekî ve ji bona Cengeke ayîndeyî ve bête bidurustkirin.“

Jiber ku dê ew wisa belê bes bi Agirbestekî ve, bi Derengxistina Dujminatîyê ve, ne bi Aşîtiyê ve bihate biderkevtin, ji ya ku dê ew bi Dawîbûna hemû Bawerîbûnê ve bête biderkevtin û ligek de Peyva hergavî pêve bidin bivedan, tevî ku pêrejî niha dibe Basyayetî -Pacifcierenden- bi xwe jî ve ne yête binaskirin, Hoyên ji bona Cengên hatî ve di rêya girêdana Aşîtiyê de bi carekê ve dê bide bitextkirin, wehaji dibe, ku ew bi nala Belgeyekî wehaji gelekî jîrîtiyê hilanîtiyê ve pê bête bi bawerîkirin. – Lêgûmankirin (reseruatio mentalis) bi pîrbûna pêşîya pêşîyî peyvên ayîndeyî xweş ve bêtin biderkevtin, ku perçeyên wan ji bona bîrxistina neha ve dibe bête bigotin, jiber ku herdû bi gelekî ve têtin westandin, ku ew Cengê bidin bikirin, li nik Xwestîyên xerab de, ji yê ku d pêşîya kêsêtiyên başîtiyê ve ji bona vê Ermanca hanê ve bêtin bikaranîn, ew bi bawerîya Katolikên Yesoîtan ve têtê bigirêdan, û weha ew li jêr Namûsa Serdar de têtê biderkevtin, bi mîna ku ew bi kêfê de ji bona Genîbûnên hanê ve li jêr namûsa wî wezîrê ha nê de bi xwe ve têtê biderkevtin, gava ku merov tist, bi mîna ku ew xwe bi xwe ve dide bidadwerîkirin. –

Lêbela gava, ku ji bona Liberkevtinên şiyarîtiya jîrbûna dewletê ve, di herûherbûna Mezibûna Hêzê de, di rêya kîjan destikekî de ev weha jî de bête bidîn, weha dê rastîya Hêjabûna -Ehre- Dewletê têtê bête biderkevtin, weha bi rastî jî ve dê ew dadwerîtiya hanê bi nala jiberkirinê û metirsîyê ve di çavan de bête birûdan.

„Ev divê tutişt Dewletek ji bona hebûna xwe ve (biçûk yanjî mezin, di vir de pêrejî bi pîrbûn ve têtê bicihkirin) ji Dewleteke din ve di rêya Jêmayînê -Erbung-, Veguhertinê, Kirinê yanjî Diyarîbûnê de bikaribe bête bidestkevtin.“

Dewletek bi rastî ve ne (bi mîna hinek erd ve, ji ya ku ew li ser de cihê xwe) bi xwedanîya mayînek (Bavê – Patrimonium- xwe ve dide bidîtin. Ew bi Civakekê ve ji Merovan ve têtê biderkevtin, ku li ser wan de tu kesekî din, ji wîna pê ve, têtê biperestkirin -gebietin- û bi xwedan -Disponiren- ve têtê biderkevtin. Ji bona wîna ve lêbelê, ji yê ku ew bi xwe ve bi nala Eşîrekê -Stamm- ve bi xwedanê Rehên xwe ve dihate biderkevtin, bi nala serkevtinê ve ji Dewleteke din ve bi Vegirtina wêna ve têtê biderkevtin, bi heyîtiya -Existenz- wêna ve têtê

binavkirin, bi ku ew dê nala Kesekî sincîtî -moralischen- ve bête bihilanîn -aufheben-, û ji yê dawîtî ve Tistekî bide bidurustkirin, û weha ev ligel Bîrûbawerîya kokakevnaî Peymanê de bi dij ve tete biderkevtin, bêyî ku ev bi xwe ve bi tu Mafeyî ve li ser Miletê de nahêle bête biremankirin.¹ Di kîjan Metirsdarîtîyê de vê Dadkirina hanê ve bidestxistina celebê hanê Ewropa, jiber ku saxbûna perçeyên dinî Dunyayê bi tu regekî ve pê nedidatin bizanîn, di yê me de tanî bi ser vê nuhtirinî ve dema dê bê ka çî dayîte bianîn, ku bi rastî ve wehajî Dewlet çilo dikarîbûn bi bingeheên hevdu ve bihate bikevtin, ji bona her kesekî ve ev tete binaskirin, ji alîkî ve bi nala Celebekî -Art- nuhî Çêkirin -Industrie- ve, ji ya ku wêna wehajî bi bê xerckirina bi hêzan ve di rêya bi hevgerêdana Malbatan ve bi hêzdarîtkirina wan ve bidin bikirin, ji alîkî jî ve li ser Celebekî wisa de ku xwedîna Welatan ve bidin bibêhtirkirin. – Her weha jî pêrejî bi Vegiredana Supahên Dewletekê ve bi ser Dewleke din ve, bi dijî yekekî ve, ku ew ne bi Dujminê tevahîya Civakê ve tete tete bijimartin; jiber ku Jêrdarvan -Unterthanen- pêre bi nala mayînên Reftarîkirina Tîştan ve dê bêtin bikaranîn -gebraucht- û bivekaranîn -vebraucht-.

„Serbazên heyîtî -Stehende Heere- (miles perpetus) divên bi derbasbûna zeman re bi carekê ve bêtin bidawîkirin.“

Jiber ku ew Dewletên din hergav bi Metirsîdarîtîya Cengê ve rû bi rû ve didin bikirin, di rêya Amadekarîya xwe de, ku ew hergav bi Çekkirina xwe ve didin bidiyarkirin; ev jî didin binokirin, ku ew tu Sînoran nadin binaskirin, ku ew pê neyêtin biserkevtin, û tete di rêya Xerckirina li ser de Aşîtî di dawîya dawî de hêjî bi bêhtir ve dê bi nala Cengeke kurt ve bi girantir ve bête biderkevtin, weha ev bi xwe ve bi hoy ve ji bona Hêrîşa Cengan ve têtin biderkevtin, dakû ji vî Bargiranîya hanê ve bêtin birizgarîkirin, ku ew ji kuhderê ve tete bihatin, ji yê ku ew ji bona Mirinê ve, yanjî ji bona mirina wanên Mûçexurî wergirtî ve dê bêtin bimirin, ku ew bi karanîna Merovan ve bes bi nala Mekînan û Alavan ve di nava Destê yekekî din de (Dewletê) de bi wergirtî ve tete bidiyarkevtin, ji yê ku ew xwe ne ji bona xweşîtîyê ve ligel Mafeyên Merovantîyê de di berjewendîya kesîtîya me de dihêle bête biyekirin.² Bi carekê ve bi regekî din ve ev ligel Ezmûnîyên Neşînvannên Dewletê de bi azadî ve bi pêrabûnên lidûhevdû ve di bikaranîna Çekan ve tete biderkevtin, da ku ew xwe û Welatê xwe pêre ji dijî Hêrîşên derveyî ve bidin biparastin. -Ligel bêhtirbûna komkirina Xizneyekê de dê ev werjî weha bête biçûyîn, ku ew, ji bal Dewletên din ve bi nala Metirsîyekê ve ligek Cengê de bête bidîtin, ji bona destpêkirina Hêrîşê ve bi pêwistî ve tete biderkevtin (jiber ku li jêr sê Hêzan de, Hêzasupahî -Heersmasht-, Hêzahevalbendîyê -Bundesmacht- û Hezaperan -Geldmacht-, ya dawî belê bi piştrastîrîn alavê Cengê ve tete biderkevtin; heger neku di Tengavîtîyê de, di Meznatîyên wisayî de bi xwe ve, li tistên beramber de nedin bilêvegerandin).

„Divên tu Sûcdarîtîyên Dewletê di Pêwendîyê de li ser Reftarîkirinên Dewletêyî dervetî de neyêtin bicihkirin.“

¹ Paşvemaya Şahîtîyekê ne bi Dewletekê ve tete biderkevtin, ji ya ku ew ji bal Dewleteke din, nemaze ku Mafê wêna ji bona serdarîtîyê ve ji bona Kesekî dinî laşî ve dikare bête biwergirtin. Dewlet di pişt re Serdarekî ji xwe re dide biwerkirtin, neku vî bi nala yekekî wisa ve (ango ji yê ku ew ji berê ve bi xwedanê Şahîşahîyekê) Dewletekê ve tete biderkevtin.

² Weha Sahzadeyekî Bulgarî ji bona Paşayekî Yunanî ve dide bibersefkirin, ji yê pevçûn di nava wan de dihate biderkevtin, ne ku di rêya Xwînrîjandina Jêrdesthilatdarên -Unterthanen- wîna de, lêbelê bi şeweyê dilxweşbûnê de di rêyeke du Pevçûnyê de di xwest bide biderxistin. “Hesingerek, ji yê ku ew bi xwedanê maşîkekê ve tete biderkevtin, dê Hesinê bizot ji nava Komerê ve ne bi destên xwe ve bide biderxistin.“

Ji bona Alîkarîya Aborîya Welêt ve (Rêxweşkirin, Vedaniyên nuhkîrî, Peydakirina Enbaran ji bona alîkarîya hatina salên kêmbêr ûhd. ve) çî ji derveyî ve yanjî di nava Dewletê de ji bona xwestina Alîkarîyê ve bête bîkirin, divê ev kanîya Alîkarîyê bi bêgûman ve bête biderkevtin. Lêbelê, bi nala Mekina dijbûna beramberî kêra Zaldaran ve, bi Rêstika Deyndarîtiyê Creditsystem- ve di nedîtineke gewrebînê de û belêjî hergav ji bona Xwestîyê ligelhevdû de têtê biderkevtin (jiber ku werjî ne ji bona hemû Deyndaran ve di yek carê divê bête bidîtin) Deynên Girawkirî, - ji yê ku ew bi vejandina Miletê Bazarganî ve di vî Sedsalê hanê de -, ne bes tenê bi metirsîdarîtiyê Hêza Peran ve, lêbelê bi rastûdurust ve bi Xineyekê ve ji bona vexistin Cengê ve têtê biderkevtin, ji ya ku ew bi Xiznên hemû Dewletên din bi hev re têtê biserkevtin û bes û bi tenha ve di rêya carekê de ji nizimbûna Bêşan -Taxên- ve (ji yê ku ew werjî wehajî di rêya Vegeşbûna Çûnûhatinê de, bi alîkarîya kêravegeranê ve li ser Cêkirinê - Industrie- de û bi Destkevtinê -Erwerb- ve, hêjî bi dirêjî ve dê bêtin biragirtin) dê bikaribin bêtin bikaranîn. Ev sivikbûna vexistina Cengê, ligel mêldarîkirina bidesxistina hêzê pêrejî de, ji ya ku wê Serûştîya merovantîyê bi pûçbûn ve dayîte bixuyanîkirin, bigirêdan, weha ev bi Berlêgirtineke mezinê Aştîtiya Hergavî ve têtê biderkevtin, ji ya ku ew bi qedexekirinê ve weha deha bi bêhtir ve bi Dazanîna Peymana Katî ve bi xwe ve divê bête biderkevtin, jiber ku ya Dawî hêjî bi neçarîti ve bi Topavêtina hin Dewletên dinî ne sûcdar ve ji bona nava Ziyanan ve divên bêtin bipêkevtin, ji ya ku ew bi birindarbûneke Tevahîtiya Dewleta -eine öffentliche Läsion- dawîti ve dê bête biderkevtin. bi vêjî ve bi kêmanî ve Dewletên din bi mafe ve têtin biderkevtin, ku ew xwe bi dijî yekeke wisa û yê Daxwazên wanî wisan jî ve xwe ligel hevdû de bidin bibendkirin.

„Divê tu Dewlet xwe di Destûr û Serdarîkirina Dewleteke din de bi Zordarîti ve nede bidesttêwerdandin.“

Êtir çî dikare ji bona wêna ve bi mafebûn ve bête biderkevtin? gelo Hinekî Rûrûreşî -Skandal-, ji ya ku ew ji bona Jêrdesthiladarên Dewlete din de dide bidan? Ev dikare bi pêrbûn ve, di rêya nimûnîtiya mezinê Xirabîtiyê de, ji ya ku ew ji bona xwe ve di rêya Bêqanûnîtiya wîna de bide birakişandin, ji bona Hoşdarîtiyê -Warnung- ve bide bikaranîn; û bi carekê ve ev bi nimûnîtiya Xirabîtiyê ve têtê biderkevtin, çîyê ku Kesekî azad ji yekekî din dide bidan, (bi nala scandalum acceptum ve), ne bi birindarîkirina wêna ve bi xwe ve têtê biderkevtin. Tanî wêderê bi rastî ve ne dihate birakişandin, heger ku Dewletekê di rêya Bendîtiyâ xweyî navînî de di du Perçan ve bida bipahrvekirin, ji yê ku heryekê ji xwe re Dewleteke taybetî didate biwênekirin, ji ya ku wêna ji bona ser Tevahîtiyê ve Xwedanî -Anspruch- didate bixwestin; li cihê ku yekek bi piştigirtina xwe ve ji bona yekekî dervêyî Dewletê ve ne ji bona desttêwerdanê di Destûra ya din ve (jiber ku ev bi Serberdabûnê -Anarchie- têtê biderkevtin) dê bikarîba bihata bijimartin. Lêbelê weha bi dirêjbûn ve ev Pevçûna navxweyî hêjî ne nehatîye biçareserkin, ev Desttêwerdana birandîkirina Hêzên derveyî mafeyên yekekî bes û bi tenha ve ligel Nexweştîtiya winayê hundurû ve têtê bikevtûlevkirin, Ji tu Miletê dinî Neazad ve, bi xwe ve Rûreşîyê weha dikare bête biderkevtin, û Navrokîtiya hemû Dewletan bi Bêaramî ve bide bîkirin.

„Ev divê ku tu Dewlet di Cengê de ligel yekekî din de Dujminatîyên wisa ji xwe re bêle bêtin bîkirin, ji yê ku ew di bawerîya wan de ligel hevdû de di Aştîyên Ayînde de bi nebûnîtiyê -unmöglich- ve divên bidin bîkirin: bi nala hebûna wan ve li vêderê de, li cihê Xwînrijîn têtin biderkevtin“ (percussores), Tevlihevanê Jehrê -Giftnişer (venefici, „Bi

Jimarkirina Berdestbûnê, bi handa Bêbextîyê (perduellio),“ di navbera Dewletên Cengdar ûhd. de.“

Ev bi Merovên Bêrûmetdarên Stratîcî ve têtin biderkevtin. Jiber ku belkî yekekî bi çihê bawerîyê ve li ser celebê remankirina Aşîtiyê de divê di nava nîvê cengê de bi bêhtir ve bête bimayîn, jiber ku heger na wehajî tu Aşîti nikare bête bivegirêdan, û Dujminatî dê bi Cengeke wêrankirî ve bête bidadan; Jiber ku Ceng hêjî bes û bi tenha ve bi Destikekî dilşikestî ve Pêkhatina Serûştîyê -Naturzustande- de têtê biderkevtin, (di çê ku tu Dadperwegeh -Geriçşof-têde nayête bidîtin, ku bi Xurtbûna Mafe ve bikaribe bide bidadwerîkirin) di rêya Zordarîtiya Mafeyê xwe ve pê bête bigihandin; di cihê ku tu kes ji herdu Alîyan ve ji bona Dujminatîyeke nedadwerî ve dikare bide bidazanîn (jiber ku ev daxwaza mercekî Mafeyî dide bixwestin), lêbelê Lêdana wîna bi xwe ve (pêrejî bi nala liber weha bi navkirîyên Dadadwerîgehên Xwedanî ve) têtê bibiryardanîkirin, li ser kîjan Alîyî de Mafe têtê biderkevtin, di navbera Dewletan de lêbelê xwe tu Tolwergirtina Cengê -Bestrafungskriek- (bellum punitium) dihêle bête biremankirin (jiber ku di nava wan de tu Pêwendîya yekek Bilind -Oberrn- ve ji bona yekeke Jêrdarîti ve têtê bidîtin). – ku jêve êtir têtê biderkevtin: ku Cengeke wêrankirinê, di cihê daqutandina herdu Alîyan de bi hev re, û ligel vê jî ve hemû Mafe dikare pê bête bikevtin, êtir Hergavîya Aşîtiyê bes û bi tenha ve ji bona ser Hewşên Kenîsên mezinî Celebên Merovan ve bihêlin bêtin bidîtin bêtin. Cengeke wetov weha, ligel wehajî de bi Karanîna Destik ve, ji ya ku ew bi wêderê ve dide bigihandin, divê bi herawayekî ve rê pê Neyête bidan. – Lêbelê heger ku Destikê -Mitell- bi navkirî ve bi herawayekî ve ji bona wêderê de bide biajotin, jê dide biwergirtin: ku ew Dujeha Hunermendîtiyê, jiber ku ew xwe bi xwe ve bi nizimtirînjêrbûn ve têtin biderkevtin, gava ku ew di Karanîne de bêtin bihatin, xwe ne bi dirêjî ve di navbera Sînorê Cengê xwe de bide bihiştin, bi mîna nala bi Karanîna Sîxuran ve (vti exploratoribus), di cihê ku bes û bi tenha ve Bênamûsîtiya Yêndin dê bête bikaranîn (ji yê ku bes û bi tenha ve carekê dê nikaribin bêtin biqirkirin), lêbelê wehajî dê ji bona nava Zînetî Aşîtiyê ve bête biveguhestin, û weha vedîtina vêna bi xwe ve bi carekê ve dê bêtin bitarûmarkirin

Bendabingehî Pêşîyî ji bona Aşîtiya hergavî.

Destûra neşînîtiyanîyê -bürgerliche- di her Dewletê de divê bi komarî -republikanisch- ve bête biderkevtin.

Ya pêşî li gora Binçînaya di Azadîtiya Libatên -Glieder- Civakekî de (bi nala Merovan ve); duwem li gora Bîrubawerîyên Bingehî -Grundsätzen- de Vegirêdananîtiy -Abhängigkeit- hemîyan ji Qanûneke tenêyî ve bi hevgirêdayî ve (bi nal Jêrdaran -Unterthanen- ve); û sêhem, ji ya ku ew li gora Qanûna Wekhevbûnîtiyê de bi xwe ve (bi nala Neşînvane Dewletê ve) Destûra dayî - ya bi tenê ve, ji ya ku ew ji ser Remana Peyamana kokî ve têtê bidiyarkevtin, ji ya ku li ser de hemû Qanûnîyên dayîna mafeyî Miletê divên bêtin bingehkirin. – ev bi komarîtiyê – republikanische- ve têtê biderkevtin.³

Beşê Duwem

Kîjan bi Bendabingehî ve ji bona hergaviya Aşîtiyê ve di navav Dewletan de têtê binavrokkirin.

Zîneta Aşîtiyê di nava Merovan de, ji yên ku ew li jêr kêleka hevdû de têtin bijîyandin, ew bi zîneta Serûştîyê ve (status natura) nayête biderkevtin, ew bi bêhtir ve bi Zîneta Cengê ve, ango heger ku pêrejî ne hergavî vêkevtina Dujminatîyê ve, werjî hergavbûna Metirsarîtiyê ligel wan de bi xwe ve bi vêkevtina wêna ve bi xwe ve têtê biderkevtin. Ew divê weha bête bivêxistin; jiber ku Devjêberdaya dawî ve hêjî ne bi girawkirînê ve jêre têtê biderkevtin, û, bi bêyî ku ew ji Dirawsîyê wîna ve ji bal yekekî din ve dê bête bikirin (ji yê ku belê bes û bi tenha ve di Zîneta qanûnmendîyekê de dikare bête birûdan), heryekê dikare li wan de, ji yên ku ew ji bona ser wêna ve dide bixwestin, bi nala Dujminekê ve bide bitemaşekirin.⁴

Ev bi weha ve têtê biderkevtin, çiyê bi Mafe ve têtê bivegirêdan, ji bona xwe ve û bi xwe ve ji wêna ve, çiyê ku hemû Celebên -Arten- Mercên neşînvaniyên kevnaî bi bingeh ve têtê

---

⁴ Mafeyî (pêrejî bi derveyî) Azadîtiyê nikare, bi mîna ku merov dixwaze bide bikirin, dî rêya desthilatîyê - Befungnis- de bête biliberkevtin: „hemû bidin bikirin, çiyê ku merov dide bixwestin; gava ku bes û bi tenha ve tu Yekek bi Bêmafêbûnê ve nade bikirin.“ Jiber ku çî bi Deşilatîyê ve têtê biderkevtin? Dibûnîtiya -Mögliçkeit- Reftarîyekê, weha bi dûrbûn ve merov pêre bi tu Bêmafêbûna ve nade bikirin, weha dê dazanîna Desthilatîyekê weha bihata bidengkirin: „Merov tu Bêmafêbûnê nade bikirin (mero dibe wehaji bide bikirin, çiyê ku merov dide bixwestin), heger ku merov bes û bi tenha ve tu Bêmafêbûnê nade bikirin: „werjî ev bi valabûna du Peyvan - Tautilogie- ve têtê biderkevtin. – Bi pirbûna gotina min (mefeyê) Azadîtiyê weha dê bête bixuyanîkirin: ew bi Desthilatîyê ve, bi têtê biderkevtin, bi tu Qanûnên derveyî ve ku divên bêtin bipêrûniştin, bi nal wanên ku ez dixwazin destnîşankirina xwe dikarim bidim bidan.- wer wisa (Mafeyî) derveyî Wekhevûnê di Dewletekê de bi wê Pêwendîya Dewleta Neşînvanan -Staatsbürgerger- ve têtê biderkevtin, li gorab wêna de, ku tu yek ji yê din naxweze bi mafe ve ligel de bikaribe bête bigirêdan, bi bêyî ku ew xwe pêrejî li jêrî wê Qanûnê jî bi xwe jî ve bide biavêtin, ji vê veguhertina alîyan li ser wî Celebî -Art bi xwe ve wehaji dê bikaribe bête bivegirêdan. (Ji Binçînîya Girêdanîtiya mafeyetî ve, jiber ku li vêderê de ev bi berê ve di Têgeha Destûra Dewletekî ve bi carekê ve têtê bikevtin, ev bi pêwestîya tu Daxiyaniyan ve nayête biderkevtin). – Bi Cihkirîniya -Gültigkeit- vê bilindîtiya hanê ji bina Merovanîtiyê ve bi neçartî ve pêgiradêyên û Mefayên jênedakevtî -unveräußerlichen Rechte- dê di rêya Binçînîtiya Pêwendiyên mafeyên Merovan ve bi xwe ve ji bona Gewherên -Wesen- bilindtir ve (gava ku ew bi xwe ve wisa dide biremankirin) dide bicihkirin û dide bibilindkirin, di gava ku ew xwe li gora van Bîrûbaweriyên hanê de bi xwe ve wehaji bi Neşînvane Dewleteke li ser hestiyarîtiyek Dunyayî de dide biwênekirin. -jiber, ku çiyê bi Azadîtiya min ve têtê bigirêdan, weha min ji xwe re dayîte biwergirtin, bi xweji di Vedîtiya Xwedanîti de, ji min re di rêya bes Hişdarîtiyê ve di nasînkirinên Qanûnan de, bi bêyî tu Erkîtiyan ve, bi nala bes û bi tenha ve weha bi dûrbûn ve ez pêre bi xwe ve bi xwedanê Destnîşankirina xwe bikaribim bêtin biçûyîn (jiber ku di rêya Qanûna Azadîtiyê de Hişdarîtiya min bi xwe ve ez ji bona xwe ve di pêşîtiya pêşî de bi Tegehekê -Bigriff- ve ji Xwestiyên xwedanîniyê ve didim bikirin). Çi di Vedîtiya Mezinbûna gewdebûna -Wesen- Dunyayê de ji bil Xwedan ve, Ji yê ku ez ji xwe re dixwazim bidim biremankirin (bi yekekî mezinî Acon ve), bi Binçînîtiya Wekhevûnîtiyê ve têtê bivegirêdan, weha tu Bingêh li vir de nayête bidîtin, ku çima ez, gavav ku ez di xwe de, di karê Erkê xwe de didim bikirin, bi mîna wîyê Acon ve ew di ya xwe de, ji bona min re bes bi Erkê bicihkirinê ve bêtim bipêrabûn, lêbelê yê din bi Mafêbûna dana Fermanan ve divê bête biderkevtin. – Ku ev Binçînîtiya Wekhevûnîtiyê ne (weha bi mîna jê Azadatiyê ve) wehaji li ser Pêwendîya ligel Xwedê jî ve têtê bilihevkevtin, ji vê ve hoyê bi vê ve têtê biderkevtin, jiber ku ev Gewhera -Wesen- hanê bi yekbûnekê ve têtê biderkevtin, ku li nik wî de Erk hatîye bidawîkirin.

bidanîn, û êtir bes û bi tenha ve bi Pirsê ve têtê biderkevtin: gelo ew wehajî bi tenha xwe ve têtê biderkevtin, ji yê ku ew ji bona hergavîya Aşîtiyê ve bikaribe bide bibirin?

Êtir lêbelê Destura komarî, ji bil dingê xweyî Komarî ve, bi xwedan ve ji Kanîya xurtîya Têghiaştina Mafe ve dihate bipijiqandin, hêjî Vedîtin di dilbijandina hatî de, bi rastûdurust ve di hergavîtiya Aşîtiyê de; ciho ku jê bi Bingehê vê ve têtê biderkevtin. – Heger (bi mîna ku ev di vê Destura hanê de tiştekî din nikaribe bête biderkevtin) ku pêrejî Destnîşankirina Mafeyê Neşîvanîyê Dewletê dê neyête bidaxwazkirin, da ku pê bidin bibiyarkirin, „gelo divê Ceng bête bikirin yanjî na,“ weha ne bi serûştî ve têtê biderkevtin, bi nala ku, li vir de ew hemû xwestina Cengê ji bona ser ve divên bidin bibiryardan, (bi nala li vir de têtin biderkevtin: ku ew dixwazin ligel xwe de bidin bipeçûnîkirin, Xercîya Cengê ji Bêrîkên xwe ve bidin biderkirin; Wêrankirina, ya ku ew li dû xwe de dide bihiştin, bi xemgîrî ve bi başî dê bidin biça kirin, bi bêpêvan ve Bela di dawî de hêjî dê Aşîtiyê bi xwe jî ve bi tahlî ve bide biderxistin, ne bes (ji bona nêzîkbûna hergavbûna Cengeke nuh ve), lebelê ji bona hilgirtin û dana Deynên Cengê ve bi xwe ve, divên ew gelekî bêtin biremankirin, ku ew yarîyeke weha xerab pê bidin bidestpêkirin: li vir de bi djibûn ve di Desturekê de, ku weha ne bi Komarî ve têtê biderkevtin, ev bi ne bi Tistekî remankirî ve di vê Dunyayê têtê biderkevtin, jiber ku Axa ne bi Hevalê Dewletê ve, lêbelê bi Xwedanê Dewletê ve têtê biderkevtin, li ser Sifrên wî, Nêçîrên wî, Kaxên Kêxweşîyên wî û yên din de di rêya Cengê de bi kêmtirîn ve têtê bizîyanderkevtin, Evana

Lêbelê çi bi Mafeyê Wekhevbûnîtiya hemû Neşîvanîyên Dewletê ve, bi nala Jêrdaran - Unterthanen- ve, têtê bivegirêdan, weha ev di Bersifa Pirsê de ji pêrûniştina Paşvema maldarîya Axetîyê -Erbadel- ve bi tenha xwe li ser de têtê bihatin: „gelo ji ya ku ji bal Dewletê ve bi pêrûniştina Cihê -Rang- (Xwenekî Jêrdarên ji bona hinekî din ve) jiber ev Destkevtin - Verdienst-, yanjî ev ji berî wîna ve divabû.“ -Êtir bi diyarbûn ve têtê biderkevtin, ku, heger Cih -Rang- ligel zayîyîne de dê bête bivegirêdan, ev bi carekê ve ne piştrast ve têtê biderkevtin, gelo Destkevtin (Karmendîtiya Mêjûtîyê -Amtsgeschicklichkeit- û Karmendîtiya Dilsozîtiyê - Amtstreue-) wehajî dê lidûhatin bête biderkevtin; pêrejî ev werjî weha bi pîrî ve têtê biderkevtin, bi nala ku gelo ew bi bê hemû Destkevtinê ve ji bona pêrûniştin zineta Qazancvanan ve dê (bi Fermnadar ve bihata bikirin); bi çi ve daxwaza Giştîyî Milet ve di Peymaneke Kevnar de, (ji ya ku ew hêjî bi Binçînîtiya hemû Mafeyan ve têtê biderkevtin), ji ya ku ew tucarî dê neyête bigirêdan. Jiber ku Axayek -ein Edelmann- jibervêjî ve ne weha xweser bi Axayekî ve têtê biderkevtin. -Çi ji bona Axakî Karmend -Amtsadel- ve (bi mîna ku Cihê -Rang- yekekî bilindî Hêjabûna Karmendîtiyê -Magistratur- dikare bête binavkirin, û ji bona wî merovî ve ji yê ku wî ji xwe re di rêya destkevtinê de divê bide biwergirtin) bête bivegirêdan, weha Cih -Rang- li vir de bi pê ve ne, bi nala Maldarîtiyê -Eigentum, ve, bi Kes ve têtê bipêşêrêzkirin û Wekhevbûnîti -Gleichheit- dê pêrejî neyête bibirindarîkirin, ji yê ku ew pêrejî ji Cih ve têtê bidakevtin û ew ji bona nava Milet ve têtê bivezîvirandin.)weha bi mîna Celebekî -Arta- ve ji beşekî kêvxweşbûnê ve ji Hoyên bêhêjabûn ve têtin biryardan, û ji bona başîtiya wêna ve hemû pêgirêdanên wêna bi Civata diplomasiyê ve bi cihkirina mafeyê wêna ve bi xwe ve bi bêguhndan ve dikare bide bihiştin.

Da ku merov Destura komarîtiyê ne (bi mîna xerabîyê ve têtê birûdan) ligel ya domokrasîtiyê de bide biwekhevkirin, divê eva hatî bête bigotin, Perwazên -Formen- Dewletekî (ciuitas) dikarin yan li gora cudabûna Kesan de, ji yên ku ew bi Serokîtiya Desthilatdarîtiya Dewletêyî navî ve bi xwedan ve têtin biderkevtin, yanjî li gora şeweyê serdarîkirîniyê Milet de di rêya Axayê -Oberhaupt- de bêtin biderkevtin, dibe ku ew bête biderkevtin, ji yê ku ew dixwaze bête biderkevtin, bê ka ew çi dide bixwestin; yê pêşî bi rastûdurust ve bi Şeweyê -Form- Zaldarîtiyê

-Beherrschung- (forma imperl) ve tète binavkirin, û ew bes û bi tenha ve bi sêsên weha ve bi xwe ve dikarin bêtin biderkevtin, li cihê ku bi rastûdurust ve yan bes û bi tenha ve Yekek, yanjî Hinek di nava xwe de hatine bibendkirin, yanjî Hemû bi hev re, ji yên ku ew Civaka Neşinvanîtiyê -bürgerliche Gesellschaft- didin bipêkanîn, ji yên ku ew bi xwedanê Zaldarîtiya Serdarîtkirinê ve têtin biderkevtin (Autokratie, Aristokratie û Demokratî, Fürstên Gevat, Adelsgeval, Volksgevalt – Bithaxwebûnîti, Xanedanîti, Demokratî, Desthilatdarîtiya Şahzadenîtiyê, Desthilatdarîtiya Axetîyê û Desthilatdarîtiya Gel). Ya duwem bi Şêweyê -Form-Serdarîtiyê (forma regiminis) ve tète biderkevtin, û bi vê ve tète bigirêdan, li ser Bingehê (kirina Westîyên giştî) de, ku tède bi Jimara -Menge- Miletekî ve dê) bi Şêweyekî bingehî ve bête biderkevtin, bi mîna ku Dewlet ji Hêzadarîtiya xweyî bi carekê ve bi karanî ve dide bikirin: û di vê pêwendîya hanê de yan bi Komarî -republikanism-ve yanjî bi çavsordarîtiyê -dispotish- ve tète biderkevtin. Komarîti bi Binçînîtiya Dewletê ve bi Cihêkirina bicihanîna Hêza (Serdarîtiyê) ve ji Qanûndan -Gesetzgebenden- ve dide bikirin; Cavsorîti -Despotism- ew bi ya ku bi destên xwe ve Dewletê ji Qanûnan ve dide birêvebirin, ji yên ku wî bi xwe ve dane bidan, di nava xwestina fermîtiyê -öffentliche- de, di gav ku ew bi Serdar ve bi nala Xweyîtiya Kêfa xwe ve dide bireftarîkirin. -Di nava hersê Şêweyê -Form- Dewletê de ya Demokratî; di rastîya liberkevtina gotinê de tète biderkevtin, bi neçartî ve Cavsorîtiyek -ein Desotism-, Zodarîtiyêke bi cihkirinê -exektive- dide biduristkirin, jiber ku hemû li ser de û bi herawayekî ve wehajî careke din Yekek (ji yê ku ew weha ne ligel de dide bidengdan), pêre hemûyî, ji yên ku ew hêjî ne bi hemûyan ve têtin biderkevtin, dide bibiryarîkirin; ji yê ku ew xwe bi xwe ve û ligel Azadîtiyê ve tète biderkevtin. Hemû Şêweyên Serdarîtiyê bi rastî ve, ji yên ku ew ne bi wênerîtiyê -reräsenativ- ve tète biderkevtin, bi rastî ve ew bi tu Şêweyekî ve nayête biderkevtin, jiber ku Qanûndanînan di yek Kesekî de û bi xwe ve pêrejî xwestîyên xwe bi destên xwe ve dê bicihkirin (weha bi kêmanî ve, bi mîna Gistîbûna Pevikek serokî ve di cihekî ne hişdarîti ve di nava pevekên din de dikare bête biderkevtin) û hegerjî herdu desturên dinîyî Dewletê weha bi dûrbûn ve hergav bi helebûn ve komarî ve êtin biderkevtin, ku ew bi yekeke wehayî Celebekî Serdarîtiyê ve Holê -Raum- pê dide bidan, weha ev li nik wan de hêjî bi kêmanî ve bi dibûn ve tète biderkevtin, ku ew bi yekekê ve ligel Giyanê Rêstikeke -System- komarî de li gora Celebê Serdarîtiyê de dide biwergirtin, bi mîna ku kêmanî Friedrich II. dide bigotin: ew bes û bi tenha ve bi Xizmetkarê Serekîyî Dewletê ve tète biderkevtin⁵, li vêderê de bi dijbûn ve demokratî vê dide binebûnîtkirin, jiber ku hemûyî li vir de bi Mîrzaî ve -Herr- divê bête bixwestin. – Merov jibervêjî ve dikre bide bigotin: çend bi biçûkbûn ve Karmendên Desthilatên Dewletê (jimara Serdaran), wer bi bidij ve bi mezitir Wênervanên wêna de bi xwe ve, wer bi pîrbûn jî ve dibûnîtiya Destura Dewletê bi derkevtina wêna ve bi Komarî ve bête biderkevtin, û ew dikarên bidin bihêvîkirin, di rêya hêdîbûna veçûna Çaksazîyan de xwe pêve di dawîya dawî de bidin birakirin. Li ser vî Bingehê hanê de ev di Xanadanîtiyê -Aristokratie de belê bi girantir ve tète biderkevtin, bi nala ku ev di Şahîtiyê -Moraçie- de, di Demokratîyê de lêbelê bi

⁵ Mero bi xwedanê Navekî bilind ve tète biderkevtin, ji yê ku ew ligel Serdarekî ve pircaran pêve tète bivekirin (ji yên ku ew bi Cihkirvanê -Verweiser- Xwestîyên Xwedanîtiyê ve li ser rûyê Zemînê ve û perjî bi Wênerê wîna ve bi xwe tète biderkevtin), bi nala zivirbûnê, Canbazîyê, Şlafîkirinê ve pircaran tète birûsarkirin; lêbelê bi min ve tète biderkevtin, bi bê hoy ve – bi dûrbûn ve tète bikêmkirin, ku ew bi Xwedanên Welatan ve divên bêtin bipozbilindkirin, weha divên ew wî bi pîrbûn ve di Giyanê wîna de din binizimkirin, heger ku ew bi xwedanê Hişdarîtiyê ve tète biderkevtin (ji yê ku merov hêjî bi mercbûn ve divê bide bidanîn), û ev dide bibîrxistin, ku ew bi xwedanê wergirtina Karmendîtiyêkê ve tète biderkevtin, ji ya ku ew ji bona Merovekî ve bi Mezibûn ve tète biderkevtin, bi rastûdurust ve bi Perestî ve, çiyê ku Xwedê li ser Zemînê de pê tède tète biderkevtin, ku ew Mafeyên Merovan bide birêvebirin, û ev ji bona Reşka Cavên Xwedê ve bi regekî ve ku tède bi nêzîkbûnîti ve dê bête biderkevtin, ku ew hegav divê bi Xemgîrî -Besorgnis- ve bête birawestanin.)

nebûnîtîyê ve bi rengekî din ve, bes di rêya Şoreşeke zordarî de ji bona gihandina vê Destura yekaneyî ve bi carekê mafeyî ve dikare bête bicihkirin. Lêbelê ev li celebê -art- Serdarîtîyê de têtê biderkevtin.⁶ ji Miletê ve bi bê hemû Wekhevbûnê ve bi bêhtirbûn ve têtin bicihkirin, bi nala ku li ser Sêweyê Dewletê de (çend bi xweşî ve wehajî li ser vanan de Pîvanîtîya xwe de bi pîrbûn ve yanjî bi kêmbûn ve ji bona ser wê Ermancê ve bi pîrî pîr ve têtê bihatin). Lêbelê ji bona wîna ve, gava ku ew ji bona têgihatiya Mafe ve bi Gorî ve divê bête biderkevtin, bi Rêstika wênekirinê ve pê têtê bivegirênan, di kîjanê jî de be bi tenha ve bi celebê Serdarîtîya komarîtîyê ve dibe, bi bê ji ya ku ew (di Desturê de dibe bête bikirin, çiyê ku ew dixwaze bête bikirin) bi çavsoorbûnîtîyê -despotish- û zordarîtîyê ve têtê biderkevtin. – Tuyên Kevnar weha Komarên bi navkirîyî ve ev nedane binavkirin, û wan divabû xwe li ser de wehajî bi nebaşî ve di nava Çavsoorîtîyê de ji hevdû ve bidin bixistin, ji yê ku li jêr Zaldarîtîya bilindî yekekê de bi tenha xwe ve hêjî bi hilgirtî ve di nava tevan de têtê biderkevtin.

Benda Duwemî bingehe ji bona Aştîya hergavî ve -Zweiter Definitivartikel zum ewigen Frieden- „Mafê Miletan divê li ser Federalîtîyê Dewletên Azad de bête biavakirin.“

Milet, bi nava Dewletan ve, dikarin bi mîna Merovên tekane ve bêtin bidadwerîkirin, ji yên ku ew xwe di zînetê Serûrîştîya xwe de (ango di Azadîbûnîtîyê de ji Qanûnên derveyî ve) pêre di rêya hebûnîtîya wanî ligel hevdû de têtin bizarkirin -Lderên- û têtê heryek, ji bona Girwakirinîtîya -Sicherheit- xwe ve didin bixwestin, ku ew ji yên din ve dikare bide bixwestên û divê, ligel wîna de di yekekê de, bi nala wekhevbûna mafeyê neşînîtîyê, Desurî ve bête bikevtin, li cihê ku her yek Mafeyê xwe dikare bide bigirawkirin. Ev dê bi Bendbûna Miletan -Völkerbund- ve bihata biderkevtin, ji ya ku ew lêbelêjî pêrejî bi tu Dewleta Miletan ve dikarîbû bihata biderkevtin. Lêbê têtê dê Dijbûnek bihata biderkevtin,; jiber ku her Dewletekê pêwendîya yekekî Jordar -Oberen- (Qanûndanvan) ji bona yekekî Jêrîn (Guhdarvanan ve, repûrast ji bona Milet ve) têtê binavrokirin, Lêbelê pîr Milet di Dewletekê de bes û bi tenha ve dê Miletê bidana bipêkanîn, ji yê ku ew (jiber ku em li vir de Mafeyê Miletan bi dijîhevdû ve didin biberamberkirin, weha tanîradeykî ew weha pîr Dewletên cudan didin bipêkanîn, û ne ku ew di Dewletekê de divên ligelhevdû de bêtin bijavtin -bihiladin, Mercan dide binayînîkirin.

Bi mîna ku me êtir Pêvegirêdantîya Hovberan ligek Azadîtîya wanî bêqanûnî ve, xwe bi dilûcan ve bi bêdawîbûn ve şerlikelhevdû de didin bikirin, bi nala ku ew wan, xwe ji bona qanûnekê ve, ji bal wan ve bi xwe ve hatîye bidurustkirin, bi darêzorê ve bidin biavêtin, ku pêrejî Azadîtîya qencî Hişdarîtîyê bidin bisergirtin, ligel kûrbûna bêrûmetkirinê de û bi cenawerîkirina

---

⁶ Mallet dü Pan di ahengên xwîngerbûna xwe de dide binavûdengkirin, belem bi zimanekî vala û hîçpûçvebûn -saçleeren-: di piştî pîr salên dirêjî Serpêhatîyê ve di dawîya dawî de ji bona Bawerîyê ve di Rastîya bi navûdengbûna peyva Pope ve bihata biliberkevtin: „bihêlên li ser baştirîn Serdarîtîyê de Dîn bêtin bişerkin, ji ya ku ew bi baştirîn derbasbûne ve ew bi baştirîn ve têtê biderkevtin. „di gava ku ew weha bi pîrbûn divê bide bigotin: ji yak u ew bi baştirîn derbasbûn ve bi baştirîn ve têtê biderkevtin, weha wîna, li gora Peyva Şwift de, dev li depekî de daye bikirin, ji yê ku wîna ew bi kurmekî ve dayîtebixelatkirin; ev divê lêbelê wisa bête biliberkevtin, ku ew wehajî bi baştirîn Serdarîtî ve, ango bi baştirîn Destura Dewletê ve têtê biderkevtin, weha ev bi bingehe ve bi hele ve têtê biderkevtin; jiber ku Nimûme -Exempel- ji Serdarîtîyên baş jî ve ne ji bona celebê Dewletê ve bi ezmûndarî ve têtê biderkevtin. Kê belê bi baştirîn ve bi yekekî ve bi nala ku Titus û Markus Aurelius ve dayêtê biserdarîkirin, û belêjî yekekî li dû xwe de yekekî bi mîna Domitian ve, yê din yekekî bi mîna Commodus ve bi paşevanên xwe ve dane bihiştin; ji ya ku ew dê li nik Destura Dewleteke baş ve nikarîba bihata birûdan, jiber ku qelbûna wêna ji bona vî cihê hanê bi lezbûn ve hatibû bidaxuyanîkirin, û Hêzdarîtîya serdarîkirina wehajî bi têrbûn ve dihate biderkevtin, da ku ew wê jê bide biderkirin.

rûreşîkirina Merovantîyê lê didin bitemaşkirin, weha, divabû merov bide biremankirin, divabûn Miletên pêkevî (heryek ji bona xwe ve ji bona Dewletekî ve bêtin biyekkirin) bidin bilezkirin, Ji yekekî weha Zineteke avêtî ve her çend bi leztir ve bi dil ve jê bête biderkevtin: ji dilva vîna ve lêbelê bi pîrbûn ve her Dewletek Mezinîtiya -Majeszât-(jiber Mezinîtiya Miletê bi peyveke lihevhatî ve têtê biderkevtin) bes di vir de, bigir bi tu Zordarîtiya qanûnên dervetî ve nehatîne bijêrdarîkirin, û Curiskirina Serokê wêna têtê têtê bipêkhatin, ku ji bona wîna ve, bi bê ku ew xwe wer bi xwe ve di Metirsîdarîyê de divê bide birûniştin, Bi hezaran Kes ve ji bona Pêşkeşkirinê ve têtin birawestandin, ku ew xwe ji bona tistekî ve, ji yê ku ew ne bi wan ve têtê bigirêdan, bihêlîn bêtin bigorîkirin,⁷ û Cudabûna Hovberên ewropa ligel yê Emerîkî de bi serîkî ve di vir de têtê bipêkhatin, li vir de hinek Eşîrên ji yê dawî ve ji Duiminên xwe ve bi carekê ve bi hogir ve têtin bihogirîkirin, ku yê Pêşî pîrbûna Hogirtîyên xwe bi baştir ve di zanîn bidin bikaranîn, bi nala ku ew dixwazin wan bidin bidaqurtandin, û ew hêjbêtir dixwazên jimara Jêrdarên xwe, hêjêpêrejî Cendbûna Alavan ji bona hêjî firehbûna Cengan ce di rêya wan de bi zanebûn ve bide bibêhtirkirin.

Li nik Serûştîya Bedbûnîtiya merovantîyê ve, ji ya ku ew xwe di Pêwendîya azadîya Miletan de bi bêperdekirin ve dihêle bête biberçakirin (di vir de, ku ew di Zineta qanûnên neşîntînvanyê de -Indessen daß sie im bürgerlichen gesetzlichen Zustande- di rêya Zoradrîtiya Serdarîtiyê de xwe bi gelekî ve bi poşandî ve dide biderxistin), ev belê bi gelekî jî ve bi sersûrayîti ve têtê biderkevtin, ku gotina Mafe ji siyaseta Cengê ve hêjî ne bestenê bi nala giştîbûna bêmejîbûnê ve dikarin bidin bivezîvirandin, û xwe hêjî tu Dewletê xwe bi jîrbûn ve dayîte bidîtin, ku ew ji bona Bîrûbawerîya dawî ve bi Fermî ve bide bidazanîn; jibervêjî ve dê hêjî Hugo,, Grotius, Piffendorf, Vattell û hinên din (bi birindariyeke bilindî libergerandinê ve) bidin bixuyananîkirin, tevîkujî ku Bawermendîya -Codex- wan, bi felesefîti ve yanjî bi diplomasîti ve nehatîyê biderxistin, neji bi kêmanî ve bi xwedanê Hêza qanûnîtiyê ve têtê biderkevtin, yanjî wehajî bes û bi tenha ve dikare bi xwedan ve pê bête biderkevtin (jiber ku Dewlet bi nala wetov ve li jêr Zordariyeke derveyî civakîyîgiştî de, hergav bi dilsozî ve ji bona bicihkirina Mafekirina hêrişkirina Cengekê ve têtê birêvebirin, bi bê ku ev bi nimûyekî ve têtê biderkevtin, ku ew bi carekê jî ve ji bal Dewletekî ve di rêya Bîrûbawerîyên giringî Merovên weha de di giftûgokirina vexistina şerbûnê de hatîye bitirazûkirin, ku di pêşpîna xwe de li ber de têtê birawestandin. – Ev Hêjabûna hanê, ji ya ku her Dewletek ji bona Mafeyê hêrişkirinê ve (bi kêmanî ve li gora Peyvan ve) dide bipêrabûn, hêjî dide biezmunîkirin, ku yekeke hêjî mezintir, ger bi rastî ve di niha de bi çurûsandîyî, sincîtiyî ve di Pêkhatina Merov de têtin bidîtin, li ser vê Binçîniya bedbûnê de di wî de (çiyê ku ew nikare bide binayînkirin) hêjî careke din bi Sermîyan -Meister- ve divê bête biderkevtin, û ev jî ji yê din jî ve têtê bihêvîkirin; jiber ku her na dê Gotina Mafeyê Dewletan, ji yê ku ew dixwazin xwe ligel hevdu de bidin bixerûçîrkirin, tucarî di Dev de nayête bikevtin, heger êtir neyête bikirin, ku bes ew Qerfên xwe pê didin bigûrkirin, bi mîna ku yekekî ji Şahzadeyê galî ve ev dayîte bidazanîn: „Ev bi Qencî ve têtê biderkevtin, jiber ku Serûştîyê -Natur- ji bona Hêzdarvanan ve ji bona ser Lawazvanan ve dayît bidan, ku ev ji bona wîna ve divên Hostên xwe bidin bixwarkirin.“

Jiber ku Celebê -Art-, bê çilo Dewlet bi dû Mafê xwe ve bêtin bikevtin, tucarî, bi mîna li nik yekekî derveyê Dadgehê de, Daxwazê -Process-, lêbelê bes û bi tenha ve ev dikare bi Cengê ve

⁷ Weha Şazadeyekî Bolgarî ji bona Şahînşahê Yunanî re date bibersefîkirin, ku şeyweyê kefxweşbûna peçûna wîna ve ligel wîna de di rêya pevçûna dualî de dixwaze bide bivêxistin; „Hesingerekî ku ew bi xedanê Maşîkê ve têtê biderkevtin, dê ew Hesinê bizotkirî ji na Komerê de ne bi destên xwe ve bide biderxistin.

bête biderkevtin, di rêya van de belam û Biryardan bi qazancên wan ve, Biserkevtin, dê Mafe nede bicihkirin, û di rêya Peymana Aşîtîyê de bi rastî ve bi xweşî ve ji bona vê Cenga niha ve, lêbelê ne ji bona zînetê Cengê ve (hergav ji bona mahneyeke nuh ve didin bidîtin) dayîbûnek dê bête bikirin (ji ya merov wehajî ne pêrejî ji bona bêmafeyê ve dikare bide bidaxuyanîkirin, jiber ku di vê Zînetê hanê de heryek di karê -Sache- xwe de bi Dadvanê xwe ve têtê biderkevtin), werjîpêrejî belê ji Dewletan ve, li gora Mafeyê Miletan -Völkerrecht- de, ne ku ev dikare bête bicihderkevtin, çiyê ku ji bal Merovan ve di Zînetê bêqanûnî ve li gora qanûna Serûştîyê de têtê bicihderkevtin, „ji vê Zînetê hanê ve jê bixwazin bêtin biçûyîn“ (jiber ku ew, bi nala Dewletan ve, di nava xwe de belê bi xwedanê Destûrê mafeyî ve têtin biderkevtin, û weha bi darêzorê ve yêndin, wan li gora têgihiştinên Mafeyî de li jêr Destûrê qanûnîyê bêtirkirî ve bidin bianîn, dikarin bidin bikirin), di vir de ku hêjî Hişdarîtîya ji Text -Throne- ve bi bilindtirîn Hêza cîncîyê qanûndayînê ve têtê bidîtin ku Ceng bi nala çûna Mafe ve bi tiştêkî pîsîti ve têtê bitawanbarîkirin, Zînetê Aşîtîyê bi diji ve ji bona xweserîtîya Erk ve dide bikirin, ji yê ku ew hêjî, bi bê yek Peymana Miletan ve di nava xwe de, ne hatîye bidan yanjî dê bikaribe bête bigirawkirin: - weha divê ev Hevgirêdanekê -einen Bund- bi Celebekî -Art- taybetî ve bide bidan, ku merov wê bi hevgirêdana Aşîtîyê ve (foedus pacificum) dikare bide binavkirin, ji ya ku ew ji Peymana Aşîtîyê (pactum pjiacis) ve têtê dikarîbû bihata bicihêkirin, ku ev bes bi Cengekê ve, ji ya ku ew bi wê ve lêbelê hemû cengan di hergavyê de dixwazin bidin bidawîkirin. Ev Hevgirtina -Bund- hanê ji bona ser tu wergirtina yekekê ji Hêzdarîtîya Dewletê ve, lêbelê bes ji bona ser Mayînîkirin û Girawkirina Azadîtîya Dewletekê ve, ji bona xwe ve bi xwe ve û pêrejî ji bona Dewletên dinî Hevalbend ve têtê biçûyîn, bi bêyî ku ew hêjî xwe jibervêjî ve (bi mîna Merovan ve di zînetê Serûştîyê de) Qanûnên Fermî -öffentliche Gesetze-, û Zordarîyek di nava wana de bi xwe ve, dihêlin bêtin bijêrdarîkirin. – Bicihanîkirîtîya -Ausführbarkeit- (objektive Realität -heybûnîtîya Rastîtîyê-) vê remana Federalîtîyê, ji ya ku ew hêdî hêdî ji bona ser hemû Dewletan ve divê bête bivedan, û weha ji bona ber Aşîtîya hergavî ve têtê biajotin, xwe bi xwejî ve dihêle bête bikirin. Êtir gava ku weha Bextîyarî ve weha bide bipêvekirin: ku yekekê Hêzdarvan û şiyarvanê Milet xwe ji bona Komarekê ve (ku li gora Serûştîya wêna ve, ji bona Aşîtîya hergavî ve divê bête bimêldarîkirin) dikare bidin biavakirin, weha ev bi xalake navînîyê federalatîya Yekbûnîkirinê ve ji bona Dewletên din ve bi destjêberdanê ve têtê biderkevtin, da ku ew xwe ligel wan de bide bivegirêdan û weha zînetê Azadîtîya Dewletan, li gora Remana mafeyê Miletan de, bide bigirawkirin, û xwe di rêya gelek Vegirêdanên vî Celebê hanê de hinekî û hinekî hergav bi bêhtir ve bide biamedarîkirin-

Ku Miletêk dide bigotin: „ev divê di nava me de tu Ceng neyête bikirin; jiber ku ew xwe di navav Dewletekî de didin bikomkirin, jiber ku ew xwe bi xwe ve bi xwdanê danîna bilindvanîyeke Qanûnvedanan -eine oberste gesetzgebende, serdarîtîyêkê û Hezdarîtîya dadkirinê ve têtin biderkevtin, ji ya ku ew Hêzên meyê Cekarî bi Aşîtî ve dide biwekhevîkirin“ – ev dihêle ku bête biliberkevtin. – lêbelê heger ku ew Dewleta hanê bêje: „Ev divê tu Ceng di navbera min û tu Dewletên din de neyête bikirin, ku ew pêrejî tu Hêzdarîtîya bilindîtîya qanûnvedanîtîyê nadin binaskirin, ji ya ku ew ya ji bona min û ya ku ew Mafeyê wîna dide bigirawkirin, „ji ya ku ew weha bi tu rengekî ve vê nade biliberkevtin, ji ya ku ew li ser de êtir pê bawerîya Mafeyên xwe dixwazim bidin bibingehkirin, gava ku ew ne bi Yedeka -Surrugat-mafeyê neşîvanîtîya Civakîtîya Hevdgirtî ve -das Surrogatdes burgerlichen Gesellschaftsbundes-, bi rastî ve bi Federalîtîya azad ve neyête biderkevtin, ji yê ku ew Hişdarîyê -Vernunft- li gel Têgeha mafeyê Miletan -Völkerrecht- de bi neçartî ve divê bide bigirêdan, heger ku li herderê jî de tiştêk jî ligel de bi lêgûnamjî ve hebe, divê ew bête bihiştin.

Li nik Têgeha- Begriff- mafeyê Miletan de, bi nala ji bona Cengê ve, ew xwe bi rastî ve bi carekî ve nahêlê lê bête biremankirin (jiber ku ev bi Mefeyekî ve tête biderkevtin, ne li gora tevahîtiyê -allgemein- de bi cihkirinê -gültig- dikare ve bête biderkevtin, Azadîtiya heryekeki bi qanûnên sînorkirîti ve, nemaze li gora Rêzaneke -Maximen- yekalî de di rêya Zordarîtiyê de çiyê bi Mafe ve tête biderkevtin, bidin bidestnîşanîkirin), ev divabû êtir li jêr de bihata biliberkevtin: ku Merov, ji yêr ku weha bi şiyarbûn ve têtin biderkevtin, bi carekê ve bi Mafe ve tête biderkevtin, di gava ku ew ligel hevdû de didin bixirûcîrîkirin, û weha Aşîtiya hergavî di Tirbeke kûrî dûr de didin bidîtin, ku ev hemû Xwînrijandina -Gräuel- Zoradarîtkirinê ji Afirvanê wanî Kevnar ve bi poşandî ve tête bibingehkirin, - Ji bona Dewletên, ji yêr ku ew di pêwendiyên ligel hevdû de, evjî li gora Hişdarîtiyê de tu Celebê din nikare bête bidîtin, ji Zîneteke dorlêgirtî ve, ji ya ku têde Cenga vêkevtî tête binavrokkirin, jêbêtinbiderkevtin, bi nala ku ew, werjî bi mina ku tekaya - Einzelne- Morovan, ji Hovberîtiya (bêqanîya) Azadîtiya xwe ve devjêberdin, û xwe ji bona fermîtiya qanûnên zordarîyê ve bidin bisipartin, û weha (bi rastî ve hergav bi bêhtir ve) Deleke Miletan (ciuitas gentium), ji ya ku ew dê di dawîya dawî jî de hemû Miletên Serzemînî bi ber xwe ve bide bigirtin, bide biavakirin. Da ku ew lêbelê vê li gora Remana xwe de ji Mafeyê Miltan ve tanîradeyekî nade bixwestin, pêrejî, çî ku ew di goyê -thesi- bi rast ve tête biderkevtin, di Vegotinê -hypothesi- tête biavêtin, weha dikare li cihê Remana erîkirina Komareke Cîhanî de (heger ne hemû divên neyêtin biwindakirin) bes û bi tenha ve bi Nayînîkirin ve Yedekek -Surrogat- ji bona bervergirtin, heytiya Cengê ve, û xwe hergav bi firehbûna Hevgirêdanê -Bündnis-, ve, bi beramberî Şapê tirsvanên mafe, Mêldarîya dujminatîyê ve didin biragirtin, lêbelêjî ligel hergavîya Tirsî vêxistinî wêna de (Furor impius intus fremit horridus ore cruento. Vergil.)⁸

Benda Bingehî Sêhem ji bona hergavîya Aşîtiyê ve -Dritter Definitivartikel zum ewigen Frieden-

„Mafeyê Neşînanê Dunyayê -Weltbürgerrecht- divê li ser Mercên giştîyên Mêvadarîyê de bêtin bisînorkirin.“

Li vêderê de tête biderkevtin, bi mîna ku Bendên berê ve, ne ku peyv li ser Mêvandarîtiyê - Philanthropie- de, lêbelê li ser Mafe de, û ev li vêderê de bi Mêvadarîtiyê (Wirthbarkeit) ve tête biliberkevtin, ku Mafê Rêwîkî, hatina wîna ji bona ser cihê yekekî din ve, ku ji bal wîna ve ne bi dujminatî ve dê ligel de bête bireftarîkirin.

Ev dikare wîna bide biderkirin, gava ku ev bi bê windakirina wêna ve bikaribe bête birûdan; weha tanî ku ew lêbelê li cihê wîna de xwe bi aşîti ve bide bihiştin, ne ku ew ligel wîna de bi dujminatî ve bête bipêrgîkirin. Ev bi tu mafeyê ve nayête biderkevtin, ku ev li ser de xwestinê

⁸ Li gora dawîbûna Cengekê de, li nik Girêdana Aşîtiyê de, ez dixwazim pêre bi rastî ve ji bona Miltekî ve ne bi jîr ve bêtim biderkevtin, ku li gora cîvîneke Ayînî vde, ji bona Xwedan ve, bi navê Dewletê ve, daxwaza lêbuhurandinê ji bona mezinbûna Gunehbûnê ve bidim biniyazkirin, ji ya ku Ademzade xwe hêj hergav bi Sicûdar ve ji hiştina wêna ve dide bidîtin, ji bona xwe ve tu qanûnên Desturê, di Pêwendîya de ligel Miletên din de, bixwaze bide biservekirin, lêbelê bi pozbilindî ve li ser Serxwebûna xwe de bi hizkirin ve bi destikê hovbertîya Cengê ve (belê pêrejî vê, çiyê ku dê lêbête bigerandin, bi rastûdurst ve Mafeyê her Dewletekî ne ku dê bête biderkevtin) dê pê bide bikaranîn. – Dîlan û Lîlandina di dema Cengê de ji bona revandina Tirsê û Biserkevtinê ve, Ferştên -Hymnen- ji yêr ku wan (bi başiyê Cuhana ve) li ser Xwedanê Lekên Leşker de didatin bilîlandin, li gel Remana sincîtiye ji bona piştgirtina Xwedanê Merovan ji bona wan re bête bikirin; jiber ku ew ji bil vê neguhpêdana Celebê hanê ve, ji yê ku Milet Mafeyên dijîhevdû de têtin bigerandin (ev jî pir bi kovan jî tête biderkevtin), hêj evaya kêfeke bêhtir dide bianîn, dibe ku gelek Merov bi rast ve bêtin biderkevtin, yanjî ku ew Bextîyarîtiya xwe didin binabûdîkirin.

dikare bide bikirin (ku li ser de Peymeneke taybetîyê qenc dê bikaribe bide bixwestin ku ew wî ji bona demekê ve bi Mêvandarî ve bide bihiştin), lêbelê mafeyekî Serdanîyê, ji yê ku ew ji bona tevahîya Merovan ve têtê bidîtin, xwe ji bona Civakê ve bide biamadekirin, ku xwedanîya mafebûna Maldarîtiya tevahîtibûna Serrûwê Zemînê, ji yê ku ew li ser de, bi nala berê Gulêkê ve, wê ji bona xwe ve ne ji bona Bêdawîbûnê ve dikare bide bibelafkirin, lêbelê di dawîya dawî de xwe hêjî li kêleka tenîştê hevdû de divên bidin bihilgirtin, di destpêkê de lêbelê tu kesek li ser Warekî Zemînê de nedihate bidîtin, bi pîrbûn ve bi xwedan mafe ve, bi nala Yekekî din ve, dihate biderkevtin. - Perçên Neavadîyên kevnarîyên vê serzemînê, Derya û Bîyaban, van Civakan ji hevdû ve didin bicihêkirin, belê wehajî, ku Keştî, yanjî Deve (Ji yê ku ew bi Keştîya Bîyanbanan ve têtê biderketin) vê didin bikarîkirin, ku ew li ser van Cihên Bêxwedî de xwe ligelhevdû de bidin binêzîkirin, û mafeyê Serzemînê, ji yê ku ji bona Adamzade ve bi civakîti ve têtê bihatin, ku ew wê ji bona Çûnûhatîne ve dikarin bidin bikaranîn. Nebaşbûna Mêvandarîtiya -Unwirthbarkeit- Kenarê Deryan (ji bona nimûne ve Hoberberan), Keştîyan di Deryên nêzîk de didin bişêlandin, yanjî yên Xelkên Keştîyên şikestîyên di Kenaran de bi Bende ve didin bikirin, yanjî ji yên ku ew li der Biyanban de (yên Ereben Beweînên), ji yên ku ew bi nêzîkbûnê ve ji bona Êlên Bedewînan ve bi nala Mafeyekî ve didin bivedîtin, ku ew wan bidin bişêlandin, weha ku ev bi dijî Mafeyê Serûştîyê ve têtê biderkevtin, Çiyê ku ew Mafeyê Mêvandarîtiyê lêbel, ango desthilatîya hatina Rêwî, xwe ne bi bêhtir ve dide bifirehkirin, bi mîna ku ew li ser Mercên Dibnîtiyê de, bi Cûnûhatinekê ve ligel Nşînvânên kevnar de didin bipêrabûn. – bi vî rengê han ê ve durtirîn perçên Cîhanê ligel hevdû de bi Aştî ve dikarin bi Pêwendîyan ve bêtin bihatin, ji yên ku ew dê di dawîya dawî de bo Qanûna Fermî ve bêtin biderkevtin, û weha Adamzade di dawîya dawî de ji bona Destureke Neşînvânîyê Cîhanî ve hergav dikarin bi nêzîkbûn ve bêtin bianîkirin.

Merov ligel de Reftarîkirina Mêvandarîtiyê qencî, başîyî Dewletên Bazirganîkarkirin di Beşê Cîhane me de dide bitemaşekirin, weha bi rêveçûna Nemafebûnîtiyê têtê biçûyîn, ji yên ku ew di Serdana Welat û Miletên biyanî de didin bizmûnîkirin, tanî Metirsîdarîtiyê jî bi dûrtir jî ve têtê biderkevtin (ji yên ku ew ji bal wan Welat û Miletan ve bi xwe ve bi nala Vekirvanan - Erobern- ve bi her awayaekî ve têtin biderkevtin). Merîka, Welatê Negro, Giravên Dermanên Germ, Kap ûhd. di dema ku ew hatin bivedîtin, ji bona van Welatan, ji yên ku ew bi tu van ve nedihatin bigêrdan; jiber ku wan Neşînvânên van Welatan ne bi tu tiştêkî ve didatin bijimarin. Li Rojhilatî Hindistanê (Hindusta) de wan ji bona wan ve dane biayîn, li jêre Mahna bes mebesta Vedanîna Evedanîyên Bazirganîtiyê de Miletên Cengvayê biyanî datin bixistin, Ligel wan de lêbelê Zoradrîtkirina Xelkên Cih, Xirûçira Desletên cudayî bi mîna xwe ve ji bona firehkirina Cengan, Birçîbûnê, Gelaçîtiyê, Bêbextîyê, û bi mîna Şêwaza hemû Xerebîyan ve, ji yên ku Ademzade didin biçapkirin, dibe ku ew her û her berdîwambin⁹, û Çapan (Nipon), ji yên

⁹ Çîna (Ji bona vê Şahîşayîya mezin ligel Navê ku ew bi xwe ve li xwe de dide bikirin (Bi repûrast ve Çîna, ne Sîna, yanjî yekekî li gora vî dengê hanê de), divê Merov bes û bi tenha ve li gora destûra Elfabaya Georgii de. Tibet. Pag. 651-654, di serî de Rûkirina li jêrde, bidin bidîtin. – Bi rastî ve ev dide birêvebirin, li gora gotina Petersb. Prof. Fisçer, tu Navê destnîşankirî, ku ew xwe bi xwe ve bide binavkirin; ji yê ku ew bi reweştîr ve hêhî bi Bêja Kin, nemaze Zêr (Ji ya ku Tîbîti -Tibetaner- bi Ser ve didin biaxivtin), Jibervêjîn ve Kayser Keyê Zêr (bi Welatê Xweştîrîn ve di Dunyayê de) date binavkirin, Çi peyv bi başîtir ve di Şahîşahîyê de bi mîna Çînê ve têtê bingkirin, Lêbelê ji hêla Misyonarên Italî ve (des guuralbuçstaben) bi mîna ku Kin dibe bikaribe bide bogotin. -Ji vanan ve Merov dikare Êtir dikare bide bidîtin, ku evê ji bala Romanîyan ve weha Welatê bi navkirî ve bi Serser ve bi Çîna ve dihate biderkevtin, lêbelê Hevrêşim di ser Tîbêta Mezin de (bi gûman ve di rêya Tîbêta Biçûk û Buxara de di ser Faris ûhd. de) ji bona Ewropa ve dihate biveguhestin, çiyê ku ew ji bona hin Dîtinan de li ser Kevnarbûnîtiya Sersûriya van Dewletan de, li gorîwekhevkirina li gel Hindistanê de, li nik pêvegîrdanê ve ligel Tibêt de, û, di rêya vîna de,

ku wan ligel Mêvanên weha de datin bihewildan, wan jibervêjî ve bi şarezayetî ve, ji bona wanên hanê ve bi rastî ve datin bizordakiein, lêbelê ne hatin, evjî wehajî yên pêşî û bes û bi tena ve ji Miletên ewropî ve, bi Holendîyan ve dane bidestûrîkirin, ji yên ku lêbelê ligel jî de, bi nala Dîlvanan -Gefangene, ve ji Civakîtiyê ve ligel Welatîyan de ve bidin bidûrkirin. Tûrekirina di vir de (yanjî, ji Bîrûbawerîyeke sincîtiyêke Dadwer ve lê bête bitemaşekirin, bi baştirîn ve) têtê biderkevtin, ku ew dê bi vê Zordarîtiya hanê ve carekê ji caranjî ve ne bi kêfxweşe ve bêtin biderkevtin, ku hemû vê Reftarîkirina cuvakîti li ser Xalal nêzîka Wergeraninê -Umsturzes- de dane birawestandin, ku Avadanîya Şekir -Zuckerinseln, vî cihê hemû hovbertîyan û firehkirina Bendîytiyan de, tu Berên -Ertrag- rast nadin biberkirin, lêbelê bes û bi tenha ve xweser, û bi rastîjî ve ji bona yekeke ne pir şêrîniyê Mebestê ve, bes ji bona Fêrkirin Keştîvanan ve ji bona Paporên Cengê ve, û weha ku ew careke din ji bona birêveberina Cengê ve li Ewropa de bidin bikarkirin, û ew vê didin bixwestin, ji yên ku ew Rebenîtiya gelek kar didin bidurustkirin, û ew di wê gavê de Bêmafêbûnê bi mîna avê ve didin vixwarin, û ew xwe di Bawerîkirina Mafêbûnîtiyê de ji bona Helbijartvanan ve dixwazin bi naskirin ve bidin bihiştin.

Li vêderê de vê êtir ligel jêrdarîtkirina Miletên Serzemînê de carekekê bi wergirtina zalbûna li dûhevdû de (bi tengbûn ve yanjî bi firehrtirbûnve) li ser Civakîtiyan de weha bi dûrbûn ve hatîye bihatin, ku Birindarîtkirina Mafe ji bona ser Cihekî Erdê de ji bona hemû hêlên din de bête bihestkirin: weha ku Mafeyê Neşîniyê Dunyayê -Weltbürgerrecht- bi tu Xewindarîtiyê û celepê Wênerikirina şîdbûna Mafe ve, lêbelê bi pêwistîyeke Sînokirina Kodê ve, wehapêrejî ji bona ser Mafeyê Dewletan û Miletan ve û ji bona ser Mafeyên Fermîyî Merovan -öffentliche Menschenrecht- ve bi carekê ve têtê biderkevtin, û weha ji bona Aştîtiya hergavî ve, ji bona merov ve, ji yê ku ew xwe di çûnalidûhevdûnûna Nêzîkbûnê de dide bidîtin, bes û bi tenha ve li jêr vî Mercê hanê de dikare bête bişalfkirin.¹⁰

---

ligel Japan de, dide bitêkeldarkirin; di vir de ku Navê Sina yanjî Tssçina, ji yê ku Dirawsan ji bona vî Welatê hanê ve divabûn dabûn bidayîn, ji bona ser tûstekî ve nade biajotin. - - Dibe ku Merov bikaribe ji Civaka Ewropîyî ve ligel Tibêt de ji kevnar ve, hercendjî bi rastî jî ve xweş jî nehatîye bixunayîkirin, jiber ku ji bona me ve Hesyçius ji vê ve datin biparastin, bi rastî jî ve ji Qirkirina (Navekî bi tîpên Rusî ve) (Konx Ompax) ve, Çiyê ku ji bona me ve ji bal Hierophat di Veşartîyên Şandîyên Eleusinişçen de dide bixuyanîkirin. (S. Reise des Jungen Anaçarsis, Theil 5, S. 447 u. f.) -Êtir li gora Georgii Alph. Tibêt bi têgeha peyva Xwedayê Concioa ve têtê biderkevtin, ib. P. 520), ji yê ku ew ji bal Yunanîya ve bi siviktîya mîna Pax dikatre bête biyîvandin, bi Dazanevanê Qaûnunê – Provmulgator legis- ve, ji yê ku ew di tevahîya Serûştîyê de bi Xwenîtiya Perçekirî ve (wehajî bi Geresî ve têtê binavkirin, p 177.) – Lêbelê Om, ji ,yê ku La Grozê di rêya benedictu ve hatîye bipîrîzkirin, têtê biwengerandin, dikare ji bona ser Xwedanîtiyê de bête bikaranîn, Lêbelê ne bi bêhtir ve ji bil Pesindarîkirina dilovanîyê – Seliggepriesenen- ve dide biliberkevtin. P. 507. Ji lewra ku P. Franz, Horatusê Lahama Têbîtiyê ve , ji yê ku di pir caran de dihat bipirskirin, bê ka ew çî li jêr Xwedê (concioa) de têtin bitêrgihiştin, hergav dihat bibersifkirin: Ew bi Civandina hemû Perestîyan ve têtê biderkevtin“ (angodi di rêya dilovanîya lamaîşê careke din Zayîn, di piştî gelek Rêwîtiyê de di nava corbecor Laşan de, di dawîya dawî de ji bona Xwedanîtiyê ve hatin bivezîvirandin, di Burçane de, ango Gewdeyê -Wesen-hêjayî Perestbûnê, Gîyan dane biveguhrtin (p. 223), weha dê ew Gotina gelekîyî Veşartî, Konx, Ompax, dibe ku bi Perestê (Konx), dilovanê (Om) û Şahrezayê (Pax) ve, di tevahîya Dunyayê de bi firehkirîtiyêkirina Gewdeyê -Wesen- mezintir ve (ango kesîtkirina Serûştîyê) divê bête biliberkevtin, û ji bona nava Veşartokên -Mysterien- Yunanîyan bêtin bianîn, dibe ku bi Bawerîkirina Xwdabûnîtiyekê -Monotheism- ve ji bona Epopsten ve, bi berevajîyê ve ligel Pirxwedanîtiyên -Polyeheim- Gel ve bêtin bilberxistin; tevî ku P. Horatius (a. a. O.) li jêrivê de Bêxwedanîyek -Atheism- didate biqîjîkirin. – Lêbele bi nala cilobûna hatina wê gotina pirveşartîyî hanê ve der barê Tibêt ve ji bona Yunanîyan ve hatîye bihatin, ev xwe li ser yê jorî de bi celebekî ve bihêle bête bixuyanîkirin û bi servajî pêrejî ve wehajî Cûnûhatina Ewropayî berî ligel Çina de di ser Tibet re (dibe bi berê ve hêjî ligel Hindistanê ve bide bitexmînkirin).

Pêvekirin -Zusatz-

Ji bona Gerawkirin Aşîtiya hergavî ve -Von der Garantie des ewigen Frieden-

Çiyê ku ew vê Girawkirina hanê dê bide bicihkirin, ew bi giringtir ve, bi mîna mezintirîn Hunermendîtîya Serûştîyê -Natur- (natura daedala rerum) ve, ji Cûna wêyî mikanîkî ve bi dîtindina Ermancakirinagorê ve tête biverohnayîkirin, di rêha dualîbûna vedîtîna Merovan de bi xwe ve careke din xwezîyên xwe dihêlên bêtin biveşînbûn, û jibervêjî ve, pêre jî bi nala Zordarîkirina yekekî ji Kirdarîtîkirinên Qanûnên xwe ve bi Hoy û Bextê nenas ve bi me ve, li nik texmînkirî de lêbelê Ermankirinagorê -Zweckmäßigkeit- di Derbasbûna Dunyayê de, bi nala kûrbûna cihê Şarezatîyeke bilindtir ve, li ser yek heyîtiya -objektiven- Ermanaca dawîya Ademzade -menschlichen Gehlicht- ve, û ku ev Cûna Dunyayê Hoyê serokîyî Hajbûnê dê bête binavkirin¹¹, ji ku em bi rastî ve ne ji bona ser van Pêkhatinên Hunerîyî didin binaskirin yanjî

¹¹ Di Mekenîkirina -Mescahanism- Serûştîyê de, ku têdeji Merov bi nala Gewdeyê Hestiyarîn -Sinnenwes- ve ligel de tête bivegirêdan, xwe bi yekekî Hebûnîtîya wêna ve ji bere ve ji bona Bingê danîna Terz -Form- ve dide bixuyanîkin, ji yê ku em ji bona xwe ve ne bi tiştêkî liberkevtî ve dikarin bidibikin, ji bil em di wêna de Ermanca yekekî ku ew ji berê ve bi destnîşanîtîkirina Afirvanê Kevnarî Dunyayê ve, e têtin biketin, ji yê ku destnîşankirin wîna ji berê ve me bi Xwedanîtîya pêşvebînîyê ve bi carekê ve, û, tanî ku ew di Pêşîya Dunyayê de dê bête bidanîn, hoyydarî (prouidentia conditrix; semel iussit, semper parent, Augustin.), di derbasbûna Serûştîyê de lêbelê evaya li gora gelemperîya Qanûnên gorîtîyê Ermanc de ji bona bide bihiştin, bi rêvebirina Vedîtîmê (prouidentia gubernatrix), hêjînji bona taybetbûnê ve, lêbelê jin bal Merovan ve ne bi bervedîtîna temaşebûnê ve, lêbelê bes û bi tenha ve ji bona Serkevtina Ermancên dibûnîtîyê, Rêveberîtîyê (prouidentia directrix) ve, dindawîya dawî de werjî di Vedîtîna yekayekên Rûbirûkirînîtîyan -Begebenheiten- de, bi nala Ermancên xwedanîtîyê ve, ne bêhtir bi Vedîztîne ve, lêbelê bi Xweberdestkirinê ve (directio extraordinaria) didin binavkirin, çiyê ku ew lêbelê (jiber ku ew bi rastî ve li ser Sersurvanan ve dide binîşandin, tevî ku Rubirûkirînîtîyan -Begebenheiten ne wisa jî dê bêtin binavkirin) bi yê wisan re dixwazên bidin bivenaskirin, Pîvanîtîya bêvacîbûna Merovan tête biderkevtin; jiber ku ji yek rûburûberîtîya wîna ve li ser Binçîneyekî taybetîyî kirdarîtîyî Hoy -Ursaçe- de (ku ev Rûbirûkirînîtîya Ermancê, û nebestenenê bi mekînekirina serûştîya hatina tenîstê ve ji yekekî din ve, ku ew bi carekê ve bi nenasîya Ermancê ve tête biderkevtin), û nebestenê bi girtinê ve nayête bilihevhatin û bi derbekê ve bi taybetîya tarîbûna xwe ve tête biderkwvtin, weha Reben -From- û Piştîkestî wehaji ku ziman li ser de dibe bibebibilindkirin.

– Wer wehaji parastina Vedîtînê (bi madî ve temaşekirin, bi mîna ku ew çilo li ser tiştan de di Cîhanê de ztête biçûyî, di Gelemperîyê û Taybetîyê de, bi hele û xwe bi xwe ve bi dijî xwe ve tête biderkevtin (jiber ku ew ji bona nimûne ve bi rastî ve bi Xwedîkirinê ve ji bona Parastina Celebên -Gattungên- Afirvanan ve tête biderkevtin, ji nyên ku ew bi Kesan -Idividen- ve têtin biderkevtin, lêbelê ji bona Lihevratîtinê -Zufall- ve tête bihiştin); êtir dê ew werjî di Mebestê de bi gelemperî nve tête binavkirin, pêreji tu Tişt bi nala jêwergirtinê ve dê bête biremankirin. – Bi gumankir ve merov li vir de Pahrvêkirina Vedîtînê -Vorsehung- (temaşekirina bi Şewîtî ve) ji bona Celê -Art- birêvebirina mebesta wêna ve tête bi nêtkirin: bi rastî ve di rêkûpêkbûnê de (ji bona nimûne ve hersalîtiya Xebatîkirinê û Vejandina careke dinî Serûştîyê li gora Veguestina Demsalê) û derveyîrêkûpêkbûnê de (ji bona nimûne ve Anîna -Zuführung- Daran ji bona Kenarên bûzê ve, ji yê ku ew li wêderê de nikarin bêtin bişikirin, di rêya Pêlbûna Deryan de, ji bona Xelkên wê derê ve, ji yê bi bê vîna hanê ve nikarin bêtin bijîyandin), Cihê, ku gelo em pêrejî Hoyê laşîyî Mikanîkîyî van Diyarîyan ji xwe re dikarin bidin bidaxuyanîkirin.

Em dikarin (ji bona nimûne ve di hêla şînbûna Daran de li ser wan Kenarên Çemên gerbûyî wan Welatan de, ji yê ku ew wan darên hanê didin bibirîn, û hineka ji wan ve di rêya pêlên Tengaîyan de bin dûrtir ve têtî birakişandin), em hêjîbibêhtir ve wehaji divên ayîndarîtîyê -teleologiçe- di ser dîtîna xwe re nedin biavêtin, ji yê ku ew Alîkarîya yekekî di ser Serûştîyê de Perestbûna Şrezatîyê didenbiagehdarîkirin. – bes û bi tenha ve çiyê ku wan ew di Bustanan de bi karanîna Têgihîştina Xwedanîtîyê ve ligel de tête bikevtin, yanjî ligel jî de karkirin (concurus) ji bona karkirinê ve di Hestiyarîyê Dunyayê de tête bigirêdan, weha divê ev jihevdu ve bête bikevtin. Jiber ku herdu Cotên ne bi mînahevdu dixwazên (gryphes junggere equis) û yê ku bi xwe ve bi Hoyê carekê ve ji

wehaji bes u bi tenha ve jêve ji bona ser wêna ve pêdidin bivegirêdan, lêbelê (bi mîna ku di hemû Pêwendîyê de Perwaza -Form- Tiştan -Dinge- ji bona ser Ermancê ve bi carekê ve) bes u bi tenha ve weha dikarin u divên bidin biremankirin, da ku em ji Dibûnîtîya -Möglichkeit- wêna ve, li gora wekhevûnîkirina Reftarîkirina Hunermendîya merovanîtîyê, Têgehêkî de bidin bidurustkirin, ku Pêwendîya wêna u destnîşankirina bi hev re, lêbelê ji bona Ermancê ve, ji ya ku ew ji bona Hişdarîtîya me ve xweser dide bierkkirin (ji hêla Sincîtîyê ve), xwe dide binasdarîkirin, ku ew bi remanekê ve tete biderkevtin, ji ya ku ew bi rastî ve di Mebesta dîtinê -theorisher- bi xişkî -übershhwenglich- ve, di karkirinê -parktisher- de lêbelê (ji bona nimûne ve di pêkhatina têgeha Erk de ji hergavîya Aştîyê ve, da ku wan Mikanînên Serûştîyê -Natur- ji bona wêna ve bidin bikaranîn) bi serhişkî -dogmatish- u li gora Rastîyê -Realität- wêna de bi başî ve tete bibingehkirin. – Bi karanîna gotina Serûştîyê -Natur- ve wehaji tete biderkevtin, gava ew, bi mîna li vir de, bes ji bona Dîtinê -Theorie- ve (ne ku li gel Ayînê de) tete biderkevtin, bi Bêcirtir -shricklicher- ve ji bona Sînorên Hişdarîtîya merovanîtîyê ve (bi nala ji ya ku ew xwe di Vedîtîna -Ansehung- Pêwendîyê Kirdarîyên de ji bona Hoyên wêna ve, di navbera Sînorên dibûnîtîyê de Serpêhatîyê de divên bidin biparastin) u bi sadebûn ve, bi nala peyvekê ve ku ew ji me re bi Vedîtîna naskirî ve, ligel merovê de ku ew ji xwe re bi pêpîvan ve Paskên Ikarî -ikarish- ve dide bidanîn, da ku ew Veşartoka Mebesta wênayî bi bêbingehkirî ve bi nêzîkbûn ve bigihandin.

Ber ku em êtir ji bona vê Metirsîdarîtîyê hanê ve bêtin binêzîkirin, dê ev bi neçartî ve bête biderkevtin, di pêşî de li Zînetê de bidin bitemaşekirin, jiber ku Serûştîyê -Natur- ji bona Kesên Reftervan ve li ser Gorepanên wênayî mezin temaşekirina de dayîte bipêkanîn, ji yê ku Paraztina Aştîyê wêna di dawîyadawî de bi neçartî ve dayîte bikirin; - di piştê lêbelê di pêşîya pêşî de Celeb -Art-, bi mîna vêna ve dide bipêrabûn -veranstaltet.

Pêrabûnên wênayî Katî tede têtin bipêkatin: ku wê 1) ji bona Merovan ve di hemû hêlên Zemînê de dayîte bipeydakirin, ku ew bi xwe ve dikarin bêtin bijîyandin; - 2) ku ew di hêla Cengê de hemû bi hev re, bi xwe ve ji bona Cihên nemêvadarîkirinê ve, têtin biavêtin, ji bona ku ew wê ji xwe re bidin bicihûwarkirin; 3) – di hêla vêna de bi xwe ve êtir ew bi pîrbûn ve yanjî yanjî bi kêmbûn ve ji bona nava Pêwendîyên qanûnî ve bi ketinê ve tete bineçartîkirin. – ku di Biyabanên sar de li ser Derya Seholî de hêjî Kevz -Moos- tete bişînbûn, ji ku ew Garnên wêna li jêr Bervê de didin bivekolandin, da ku bi xwe ve Xurakê -Nahrung-, yanjî wehaji ji bal

---

bona Veguhertinên Dunyayê ve tete biderkevtin, ji yê ku ew Pêşvedîna -Vorsehen) xweyî biryardayî di dema livandina Dunyayê de dihêle bête bisînorkirin (ji ya ku ew weha bi kêmasî ve dihate biderkevtin), ji bona nimûne ve, ku bête bigotin, ku di pêşî de Xwedê Bijikvanê Nexweşan bi rastûdurust ve dayîte bianîn, weha bi nala Alîkarîyê ve pere hatîyê bikirin, di pêşî de bi xwe ve Afirvanê Bijik hemû Dermanên xwe pê dide bidan u weha ku ew wî, herger ku belê merov tanî bi bilintirînê ve, em xwe bi ditinê ve -theoretischen- Bingehênkevna ne bi berkevtî ve naxwazin tete betin bilinkirin, ku Kêrdarîtî bi carekê ve tede dê bête binivîsandin. Yanjî merov dikare wê wehaji bi carekê ve ji bona Bijik ve bide nivîsandin, weha bi dûrbûn ve em vê Berçavkirîntîya -Begebenheit- hanê bi nala gora Rêxistina – Ordunug- Serûştîyê ve di zincîra hoyên Dunyayî de bi xuyankirin ve bidin bidûvekevtin.

Duwem Remaneke wisa wehaji ji bona hemû Binçînîtîyên destnîşankirina dadwerkirina kirdarekî -eines Effekts- dide banîn. Lêbelê di Mebesta kirinîtîya sincîtîyê de (ji ya ku ew weha bi carekê ve ji bona ser Xwedanê hestyariyê ve tete biberkirin), ji bona nimûne ve di Bawerîyê de, ku Xwedan kêmanîyên meyî Dawerîyê, heger bes u bi tena ha ve têgihîştina me bi rast ve bihata biderkevtin, wehaji bi mîna ku ji me re ne têgihîştina Alaf -Mittel- ve dê bête bisînorkirin, weha em di xebata xwe de ji bona Başbûnan ve divê nedin bisistkirin, Di Têgihîştina Çûna -Concursus. Xwedanîntîyê de bi carekê ve bi nebaştrîn ve u pêrejî bi Neçartî ve tete biderkevtin, ku ligel de ev xwe lêbelê bi xwe ve tete biliberkevtin, ku hîçkesek Refatarek baş (bi nala Berçavîtîyê ve di Dunyayê de) jê ve ji bona daxuyanîkirinê ve divê lêbête birabûnîkirin, ji ya ku ew bi dîtineke nekirîntîya Zanebûna Serhastyariyê ve, ligekjê de ne bi rêkûpêk ve tete biderkevtin.

Ostiyaken -Ostiaken- ve yanjî ji bal Samojidin -Samojeden- ve têtin bikurtankirin; yajî ku Biyebanên xuwêkirî hêjî nihajî ji bona Deve ve, ji yê ku ew ji bona Rêwêbûna wêna ve bi xwe ve jê rejî bi peydabûn ve tête bidiyarkirin, da ku ew ne bi bêkarkirinê ve bête bihiştin, bête biparastin, ev bi rastî ve bi hêjabûn ve tête biderkevtin. Hêjî bi diyartir ve lêbelê Ermanc tête birohnaîkirin. Gava ku merov dide bidîtin, bê çilo ji bil Cenawerên bi kûrkbûn -bepelzten- ve li ser kenarên Deryê Seholîkirî de, hêjî ROBEN, WALLROSEN, WALLFISHEN bi goştên xwe ve Xurak, û ligel dohnên xwe de ji bona agirkirina Cihvanên wan deranve didin bitêrkirin, Lêbel bi pîrbûn ve amadekirina Serûştîyê di hêla Êzingan de dide bisersûrandin, bê çil ku merov bi başî ve dide bizanîn, bê li kuhderê de ew dikarê van ji cihên lawazî şînitîyê ve ji xwe re bide bianîn, ku bi bêyî kiştûkalên wisa ve dê wan ne Gurîzîyên -Fahrzeuge-xwe û neji Çekên xwe, neji Xanokên xwe ji bona têmanînê ve bikarîna bidana bidurustkirin; li cihê ku ew êtir bi Cengê ve bi dijî Cenewaran ve divê bide bipêrabûn, da ku ew di nava xwe de bi Aşîti ve bêtin bijîyandin. — Lêbelê çî ye, ji yê ku ew ji bona wê derê ve daye birakişandin, bêgûman bes û bi tenha ve ji bil Cengê ve tiştêkî din pêve nayête biderkevtin. Alavê pêşîyî Cengê lêbelê di nava hemû Cenewaran de, ji yê ku Merov, di derbasbûna zemanê Neşînitîya ser Zemînê de, ji bona Kedîkirinê û xwemaldarîna wan ve hate bifêrkirin, Hesp (di pişt re Elivant di demên derengitir de têtin bijimartin, bi rast û durust ve bi xwepêşvedanê -Luxus- ve ji bona Dewletên Damezirandî ve hatîye biderkevtin). Weha bi mîna Hunerê ve, bi rastî ve, ji bona me ve niha, li gora kanîya wênayî kevnarî Pedabûnê de, nema bêhtir bi nasînkirina celebên Giyan, Dexilûdan ve dikare bête binavkirin, bête biçandinîkirin, bi nala pîrbûnitîya celebên Mêwan ve di rêya Çandinîyê û Betirmekirinê de (dibe ku di Ewropa de bes du celebên Sêvan û Hirmîyan), de bes û bi tenha ve di karina Dewletên Damezirandî de dikarîbû bi girawkirî ve bihate bicihkirin, di cihên ku Xwedanîbûna maldarîkirina taybetî dihate bidîtin, - di piştî ku merovan di berê de di nava Azadîtîya girtî de bi Nêçîrîyê ve dihatin bijîyandin.¹² Jîna Nîçîrvanê Masîyan û Şivan û Gavavan tanî pêla Çandinyê dihatin biderkevtin, û êtir Xuwêh û Hesin hatin bidîtin, dibe ku ya pêşî bi firehbûn û durbûn ve bi tiştêkî ve di nava Bazarganîyîta Miletên cudan de bi xwestî ve dihate biderkevtin, ku pêre di pêşî de di Pêwendiyê Aşîti de ligel hevdû de, û weha, bi xwe jî ve ligel Dûrtiranan de, di pêrazîbûna Civakan û Pêwendîyên aşîti de di nava hevdû de dihate bianîn.

Di gava ku Xwezayî -Natur- êtir ji bona pêwistîyê ve date bipeydakirin, ku Merov di hemû hêlên Dunyayê de dikarin betin bijîyandin, weha wê pêrejî bi zordarîrîtî ve date bixwestin, ku ew di herçar Kenarên Dunyayê de divên betin bijîyandin, gerjî pêrejî bi dijî dilbijandina wan jî ve, û bi xwe jî ve bi bêyî ku ew ji bona vêna ve pêrejî Têgihîştina Erekeki bidin bimerckirin, ji yê ku ew pêrejî, bi alîkarîya Qanûneke sincîti jî ve, pêve bête bigirêdan, lêbelê ew ji bona vê Ermanca hane ve hate bigihandin, ji ya ku wêna Ceng dabû bihelbijartin. – Em bi rastî ve Miletan didin bidîtin, ji yê ku ew li ser Yekîtîya Zimanê xwe de Yekîtîya Regezîtîya xwe didin biderxistin, û Miletêk bi Zimanekî min ve, ku ew bi dused Mîlî ve jê bi dûrtit ve bête biderkevtin,

¹² Li jêr hemû şeweyên Jîyanê de Jîyana Nîçîrvanîyê bê bigûman ve li gora Destûreke reweştî de bi pîrîtî ve bidij ve tête biderkevtin, jiber ku Mal, ji yê ku ew xwe bi tenha ve divê bidin bidîtin, bi beraberhevdû ve zu bi Beyanî ve û di pişt re pêrejî bi dûrtî ve di nava Berîyan de hatîne bibelawelakirin, hêjî bi zû ve dê ew bi dujminên hevdû ve betin bikirin, jiber ku her bi destkevîneke wanî Xurak û Cilûbergan ve gelek Hêlê dide bipêwistîkirin. Qedexekirin Xwîna Noaçîşçê, 1 M. IX, 4-6. (ji ya ku, pircaran tête bidubarekirin, di pişt re bigir ji boma wergirtina wêna ve ji bal Filan ve ji Pêla Gawirîyê ve, tevî ku bi rastî ve bi guhpênake din ve, ji bal Cihuyên File ve bi nala mercekî ve hatîyê bikirin, Apost. Geş. XV, 20 XXI, 25) di kevnarîyê de ni bi tiştêkî din ve tête bixuyanîkirin, bi nala Qedexekirina Jîyana Nîçîrvanîyê pê ve dihate biderkevtin, jiber ku di vir de bi rûdan ve pir caran dihate biderkevtin, ku Goş bi xavî ve dihate bixwarin, wer ku ligel yê dawî de weha bi pêşî jî ve pêrejî hate biqedexekirin.

di alîyê dindîyê din de ji Çiyayê Altayîşin -Altaishen- ve, ku di nava xwe de yekekî din, bi rastî ve bi Mengolîyên Siwarbûn ve û pêrejî bi Miletêkî Cengawer ve tête birêlêgirtin, û weha ew perçê Eşîra wan, dûr ji wan ve, di cihên Saholîyî Nemêvandarîtî de, hatin bipeqandin, di cihên ku wan bi rastî ve nebi Bidibijandina xwe ve xwe ji bona wêderê ve dabûn bifirehkirin; - êtir wisa Filendî -Finnen- di Cihê bakurên Ewropa de, bi Lappin -Lappen- ve tête binavkirin, ku ew ji wan ve niha weha bi dûrbûn ve têtin biderkevtin, lêblê li gora Ziman de ligel wan de bi Merovetîya Meceristanê ve têtin biderkevtin, ku ew di wê navê de di rêya kevtina nava wan de û bergirtina wan de ji bal Miletên Gotî – Gothieshe- û Sarmatî -Sarmatishe- ve ji hevdû ve hatine bibirîn; û çî bi qencîtir ve dikare ji bil Eskimos ve (dibe ku Xwîngermtirîn -Anbedtheurer-kevnarê Ewropî, bi yekî ve ji hemû Emerînan ve bi carekê ve bi cudabûneke Regezî ve) di Bakur de, û di Peşerês -Peşeräs- , di Jêr de ji Emarîka ve, tanî Foyerland -Feuerland- ji bona wê derê ve hatine bipengizandin, di gava ku Cengê, ji ya ku Serûştîyê ew bi nala Alavekî ve didate bikaranîn, hemû hêlên Erdê datin bixelkkirin. Lêbelê Cengê bi xwe ve pêwisîya wêna bi tu livandina Bingehên taybetî ve ne dihate biderkevtin, lêbelê li ser Serûştîya merovîtîyê de di Qazancê de tête bixuyanîkirin, û hêjîpêrejî bi nala hinekî serbilindî ve, gava ku Merov di rêya Rûsipîbûnê de, bi bê neçartîkirina xweyî Palpêdan ve, bête bidilkirin. Dide birastkirin; weha, ku Mêrxasîya Cengê (ji bal Hovberên Emerîkîvanan ve, bi nala yên ewropî ve, di percên Pehlewan de) ne bes tene gava Ceng (bê çend bi erzan ve) tête biderkevtin, lêbelê jî, ku Ceng tête biderkevtin, ji xweserbûna mezinbûna buhabûnê jî ve dê bête bitawanbarîkirin, û ew bi pîrbûn ve, bes ji bona wan kesan ve bide bixuyanîkirin, bide bidestpêkirin, di nava germbûna Cengê de ji bona xwe ve û bi xwe ve bi Rûsipîbûnekê ve di nava xwe de dide bidanîn, wehîjî pêrejî ji bona wêna jî ve bi qencî ve Feylesof, bi nala tanîrayekî ve ji bona Hêjakirina Merovantîyê ve têtin biderkevtin, ew pê Şabaşan didin bikirin, bi bêremankirina wan ve li ser pêyvên wan Yunanîyên hane : “ku di Cengê de bi Bedbûn ve tête biderkevtin, ku ew bi bêhtir ve ji Xelkên xerab ve dide bidurustkirin, bi nala ku ew ji yên wan ve dide bisitendin.” – weha bi pîrbûn ve ji vêna hanê ve, çîyê ku Serûştîyê -Natur- ji bona Ermancên xweyî taybetî ve, di Vedîtîna -Ansehung- Tuxmên Merovan -Meshrengattung- ve bi nala Cîniyeke Ceneweran ve, dide bikirin.

Noke Pirs tête biderkevtin, ji yên ku ew bi Mebesta gewherî ve li ser Aşîtîya hergavî de têtin bigirêdan: “Çi Serûştî di vê Mebstê, şeweyê Pêwendîyê li ser Ermancê de, ji ya ku ew bi merov ve Hişdarîtîya wîna bi Erk Pflîçt- ve dide bikirin, pêrejî tanî ku bi pêrabûna Mebesta sincîtîya xwe ve bi qazanc ve jêre bête biderkevtin, û bê çilo ew Girawkirinê dide biparastin, ku ewê, çîyê ku Merov li gora Qanûnên Azadîtîyê de divê bide bikirin, lêbelê nade bikirin, ev Azadîtîya hanê wehîjî di rêya Zordarîtîyeke Serûştîyê de nayête bizîyanîkirin, ku ew dê wê bide bikirin, dide bigirawkirin, û bi rastî jî ve li gora hemû hersên Pêwendîyên fermîyên Mafe -öffentliçen Rechts-, Mafê Dewletê-, Mafê Miletan- û Mafeyê Neşînvânên Dunyayê -weltbürgerlichen Rechts-“ gava ku ez li ser Serûştîyê de dibêjim: ew dixwaze, ku ev yanî yekeke din dê bête bikirin, weha ev pir nade bigotin, bi nala: ku ew li ser me de Erkekî dide bidanîn, ku divê ew bête bikirin (jiber ku ev bes û bi tenha ve Hişdarîtîya azadîyazordarîyî kirdarîtî dikare bide bikirin), nemaze ew wê bi xwe ve dide bikirin, dibe ku em bivên yanî neven (fata volentem ducunt, nolentem trahunt).

1 Gava ku Miletêk wehîjî ne di rêyav navîtîya Şaşbûnîtîyê de neyête bineçarîtkirin, ku ew xwe li jêr Zordarîtîya Qanûnên fermî -öffentliçen Gesetzen- de bide biberdestkirin, weha dê ew hêjî Cenngê ji derve ve bide bikirikirin, ji hêla, li gora ku di berê de sazîya Serûştîyê dayîte

bibîrxistin, her yek Miletêk jî ji bal Miletêkî Dirawse ve bi vegivaşt ve li ber xwe de dide bidîtin, bi dijî ve ku ew ji xwe re di nava xwe de ji bona Dewletê ve divê bide biavakirin, da ku bi nala Hêzdarîtîyê ve bi dijî vînayê çekdarkirî bikaribe bête biderkevtin. Êtir Destûra Komarî bes bi tenha xwe ve têtê biderkevtin, ji ya ku ji bona Mafeyê Merovan ve bi carekê ve têtê bipêvankirin, lêbelêjî bi diwartir ve têtê bicihkirin, lêbelê bi pirbûntir ve hêjî ji bona Parastinê ve têtê biderkevtin, bi wê pêvanê ve, ku piranî didin bigotin, ku ev divê bi Dewletekê ve ji Firiştan – Engeln- ve bête biderkevtin, jiber ku Merov ligel kurmdarîtîyên -süchtigen-Mêldarîyên xwe de ji bona Desrtûreke wehayî ve ji weha Şêweyekî zivir ve ne bi karîn ve dê bihate biderkevtin. Lêbelê ji bona pêkarkirinê ve bi bêhêzkerinê hemûyîn ve, di Hişdarîtîyê de Daxwazên bi cihrîtî ve û bi rastûdurust ve bigir di rêya Mêldarîtîya kurkirina wêna ve bi xwe ve -seine selbstsüchtig- ve, ji bona alîkarîyê ve, weha, ku ev bes û bi tenha ve ji bona Zaszîyeke başîya Dewletê ve têtê bicihatin (bi herawyekî ve di Dewlemendbûna Merovan de têtê biderkevtin), yê ku Hêzên wî weha bi dijîhevdû ve têtin têtin biberamkirin, ku yekek yandin di wêrankirina kêrdarîtkirina xwe de dide bihiştin, yanjî vê dide binayînîkirin: weha ku biserkevtin ji bona Hişdarîtîyê ve weha bi berçav ve têtê bidiyarkevtin, bi nala ku pêrejî herdû bigir ne li vêderê de dihatin biderkevtin, û weha Merov, gava ku pêrejî ne bi Merovekî sincîyî baş ve, telivêjî de dê ew bi Neşîvankî -Bürger- baş ve bi zordarî ve bête biderkevtin. Kêşa berê Dewletê têtê biderekevtin,, wehajî bi mîna ku ew werjî bi sertî ve dide bitingînîkirin, bi xwe jî ve Miletêk ji bal Şaytan ve (heger ku ew bes û bi tenha ve hatin biliberkevtin) têtê biçareserkerin û wer têtê bipeyvkirin: “Çendek -eine Menge- ji Jîndarên Hişdar, ji yên ku ew bi carekê ve gelemperîya Qanûnan ji bona Parastina xwe ve didin bidaxwazkirin, ku di heryekê de lêbelê di veşartinê de xwe jê ve dixwaze bide biderxistin, weha bide birêkûpêkxistin û Destûra wêna bide bipêkanîn, ku, bi mîna ku ew pêrejî di Tabetîya Hestyarîyên -Privatgesinnungen- wîna de bi beramberî dijî hevdû de didin bikevtleftkirin, Ev beramberkirina hane hêjî weha têtin birawestandin, ku di fermînîtîya -öffentlichen- Reftarîkirina wêna de biserkevtin êtir bi wêna ve bi xwe ve têt biderkevtin, bi nala ku ew bi xwedanê tu bedbûnê hestyarîyên wisa ve nedihatin biderkevtin. “Kêşeyeke wisa divê bête biçaserkerin. Jiber ku ev ne bi Başkirina sincîtîya Merovan ve, lêbelê bes û bi tenha ve bi Mekanizma Serûştîyê ve têtê biderkevtin, ku jê zanebûna Kar -Aufgabê- dide bixwestin, bê çilo merov wîna ji bona ser Merovan ve dê bikaribe bide bisûdwegirtin, da ku dijatîya wênayî Hestyarîyên ne aşîtî di nava Miletêkî de weha bidin birêvebirin, ku ew xwe li jêr Zoradrîtîya Qanûnan de bi berdestbûn ve ligel hevdû de bi xwe ve bêtin bineçartîkirin, û weha zînetî Aşîtîyê, di kîjan Hêza Qanûnê jî de bête bihehûn, divên pêre bidin bitengalkirin. Merov dikare vê jî li ser hetîyên berdest de, hêjîbêhtir bi gelekî ve Dewletên ne bi carekê ve bi rêxistî ve bide bidîtin, ku ew xwe hêjî di dervebûna Reftarîkirina wîna de, çîyê reman Mafe dide dide bierkirin, êtir bi gelekî ve bi nêzîktir ve, ma gelo pêrejî Navîtîya Sincîtîyê jêve bi girawkirî ve ne bi Hoy ve têtê biderkevtin (bi mîna ku êtir wehajî ne ji vêna ve Destûra Dewletêyî baş, lêbelê bi pirbûn ve bi servajî ve, ji bal ya paşîn ve ya herî pêşîyî pêşî bi Fêrbûna sincîtîyî başî Miletêkî ve dikare bête bihêvîkirin). Ji vê yekê ve Mekanizma Serûştîyê di rêya Mêldarîya kurmkirina xwe de, di rêya şêwebûna serûştîtîyê de ligelhevdû de wehajî bi dervenûn jî ve bi dijbûn ve didin bikirdarîkirin, ji bal Hişdarîtîyê ve ji bona Amûrekî ve dikare bête bikaranîn, vê ji bona Ermanca xwe ve, ji yê ku ew ji bona Yasayên Qanûnî re -reçliçen Vorshrift-, hêlê didin bidurustkirin, û werjîpêrejî wehajî, weha pir li ser Dewletê de bi xwe ve têtê bidanîn, ku Aşîtîya navînîtîyê wehajîpêrejî ya dervejî ve bidin bigeşkirin û bidin bigirawkirin. – Li vêderê de ev têtê bigotin: Serûştî – Natur- dixwaze bi bêxwelibergirtin ve, ku Mafe di dawîya dawî de Bilindarîtîya Desthilatdarîtîyê bide biwegirtin. Çîyê ku merov niha li vir de bi bêrêzî ve dide bikirin, ev xwe di dawîya dawî de bi

xwe ve bide bidurustkirin, tevî ku bi rastî jî ve ligel gelek Nebaşîtîyan de. –“Heger merov lûle bi xurtî ve bide bitewandin, weha tête bişikenandin; û kî pir pir dide bixwestin, ew tiştî nade bixwestin.” Bouterwek.

2. Remana Mafeyê Miletan cudabûna pirên ji hevdû ve bi serxwebûnên Dewletên dirwasên xwe ve dide bimerckirin, û herçendjî Zîneteke wisa bi xwe ve di berê de bi Zînetekeke Cengînî ve tête biderkevtin (heger ne bi Yekîtîyeke federasyonê ve wê bi xwe ve ji ya ku ew vexistina Dujminatîyê dide bivetemirandin); weha ev belejî bi xwe ve, li gora remana Hişdarîtîyê de tête biderkevtin, bi baştir ve ji bilihevgirtina bijavtina wan bi xwe ve, di rêya yekeke dinî bi deha mezintir ve, û di veguheztina Desthilatdarîtiya patîşahîtiyeke Gerdûnî de; jiber ku Qanûnin li gel mezinbûna Firehbûna Serdarîtîyê de hergav bi bêhtir ve ji Desthilatdarîtiya xwe ve didin biwindakirin, û Zordarekî bêcan, di piştî ku wî Katên -Keimen- Baş dane bitaruûmarkirin, di dawîya dawî jî de ji bona Serberdabûnê -Anarchie- de hate bikevtin. Di vir de ev belejî bi Daxwaza her Dewletekê (yanjî Serekê wêna ve) tête biderkevtin, bi vî Şêwazê -Art- hanê ve ew xwe di zînetê Aşîtîya hergavkirîti ve dide bihiştin, ku ew, çî cihê dibe, di seranserî Dunyayê de bide biserdarîkirin. Lêbelê Serûştî -Natur- vê bi rengekî din ve dide bixwesetin. -Ew ji bona xwe ve du Alafa -Mitell- dide bikaranîn, da ku ew Miletan ji Tevlihevbûnê ve bide biparastin û wan ji hevdû ve biqetandin. Cudabûnîtiya Zimanan û Ayînan -Religionen¹³, ji yê ku bi rastî ve bi Perde ve ji bona Kîna -Hass- ligelhevdû ve, û bi Meriv ve ji bona vexistina Cengê ve li nik xwe de dide birêvebirin, lêbelê hêjî li nik bilindbûna Çandê -Cultur- û hêdî hêdîbûna Nêzîkbûna Merovan de, ji bona Yekdengdaneke mezintir ve di Binçînîya de, ev ji bona liberkevtinê ve di Aşîtîyekê de dide birêvebirin, ji yê ku ew ne, bi mîna heryekî Çavsorekî -Despotism ve- (li ser Textê Azadatiya Kenîsê de), di rêya lawazkirina hemû Hêzan de, nemaze di rêya Giranbûna wekhevbûna wan de, di xweşîtîtin Berberîtiyên wan de bi xwe ve, têtin bianîn û dê bêtin bigirawkirin.

3. Weha bi mîna ku Xwezayî -Natur- bi zanebûn ve Miletan ji hevdû ve dide bibirandin, ji ya ku ew bi Daxwaza her Dewletekê ve, û bi rastî jî li gora Bingehên Mafeyê Navnetewî -Völkerrechts- de, bi dil ve di nava xwe de di rêya bi fen -list- ve yanjî bi Darecho -Gewalt-ve diywaze bide biyekkirin; weha ew wehajî Gelên -Völker- din dide biyekkirin, ji yên ku ew Têgeha -Bigriff- Mafeyê Neşîvanê Dunyayê bi dijî kirdarîtiya Zordarîtiyê û Cengê ve ne bi girawkirî ve, di rêya Berjewendîtiya hevbeşî de dane biparastin. Ew bi canê Bazirganîyê ve tête biderkevtin, ji yê ku ew ligel Cengê de nikare bi hev re bête bimayîn, û ji yê ku ew bi zû ve yanjî bi dereng ve dê xwe li ser her Gelekî de bide bizalkirin. Jiber ku bi rastî ve li nava hemûyan de, ji bal Desthilatdarîtiya Dewletê ve têtin bijêrdarîkirin, Hêzdarîti (Alaf), Hêzdarîtiya Peran ji ya ku ew bi rastî ve dixwaze bi dilsoztirîn ve bête biderkevtin, weha Dewlet xwe didin bidîtin (bi rastî ve werjî ne êtir di rêya palpênda Sincîtiyê de têtin bidaxwazkirin), ji bona Aşîtîyên hêja ve bidin bipalpêdanîkirin, û, li kuhderê jî de gava ku di Dunyayê de vexistina Cengê tête bitisdarîkirin, wê di rêya Navcîtiyê de ber li ber de didin bigirtin, pêrejî bi nala ku ew jibervêjî ve di hergavîya

¹³ Cudabûnîtiya Ayînan: bi gotineke xweş ve bigir, bi nala ku wehajî merov li ser Sincîtiyên cudabûn de dide biaxivtin. Ev dikare belê Bawerîyên celepên cudayî mêtîtiyê, ne di Ayînê de, lêbelê di Mêtîtiya wîna ku ji bona Pêşvexistina wêna ve didatin bikaranîn, ji bona Gorepana Xwendekarîtiya Alafên vedaqurtandinê û werjî wehajî pir cudabûnên Nivîstên Ayînan (Zendavesta, Vedam, Koram -Quran- ûhd.), lêbelê bes û bi tenha ve yekeke bi tenha xwe ve, ji bona hemû Merovan ve û di hemû Deman de Ayîneke bi cihkirî ve dane bidan. Ewên hanê weha dikarin bi başî ve ne bi tişteki din ve ji bil nala Xudrûweka -Vehikel- Ayînê ve tede betin biderkevtin, çiyê ku ew bi lihevraştî -zufällig- ve tête biderkevtin û li gora Cudabûnîtiya Zemanan û Deveran de bi cudabûn ve dikarin bêtin biderkevtin.

Hevalbendbûnan de têtin bimayîn, jiber ku Yekîtîyên Gewre ji bona vêxistina Cengan ve dikarin bidin bikin, Serûştîya Tîşt li gorê de, xwe bes û bi tenha ve pir bi kêmbûn ve dikare bide bihilgirtin û hêjî bi kêmtir ve têtin biserkevtin –Bi vî rengê hane vê Xwezayî-Natur-, di rêya Mekanizmê de di Mêldarîyên merova de bi xwe ve, ji bona hergavîya Aşîtiyê ve dide bigirawkirin; bi rastî ve ligel Parastîtiyekê ve, ji ya ku ew nayête bitêrkirin, Ayînda wê bi xwe ve (bi Dîtin ve -Theoretish) bi pêşbîn ve bidin bikin, lêbelê jî di nêtên kardarîtkirinê de pê têtin bigihandin, û ew wê ji bona Erk ve dide bikin, ku merov ji bona vê (ne bes tene ji bona tevlihevkirina -shmârishen-) Armancê ve bide bixebatkin.

Pêvegirêdayî -Anhang-

-I-

Li ser tevlihebbûnan Ronahîtiyê de di navber Sincîtiyê û Ramyarîtiyê -Politik- de, di Dîtina - Absiht- li seer Aştîya hergavî de.

Sincîti ji berê ve xwe bi sere xwe ve bi Têgihîştineke heyîtiye -objektiver- ve tete biderkevtin, bi nala bi liberkevtina ji Qanûnên hiştîneyî merckirî ve, ku li gora wan de em divên bidin bireftarîkirin, û ew daxuyanîkirina vepoşandinan -Ungereimtheit- dide biderxistin, di piştî ku merov ji bona vê têgihîştina Erk -Pflichtbegriff- ve bi Sawbûna -Autorität- wêna ve pê hat birûniştin, hêjî dê bixwazin bidin bigotin, ku merov vê hêjî nikare bide bikirin. Jiber ku di pişt re ev Têgihîştina hanê ji Sincîtiyê ve bi xwe ve tete bivekevtin (ultra posse nemo obligatur); di nava wêna de ew nikara tu pevçûna Ramyarî yê, bi nala yekeke wisa ve, lêbelê di dîtina - theoretischen- de (di wê navê de tu pevçûna Rastîtiyê -Praxis- ligel Dîtîne de) nayêtin bidîtin: merov divabû êtir li jêr ya dawîtir de Jîrbûnîtiyeke fêhrbûnê, ango Dîtîneke Bingehan bidata biliberkevtin, ji bona yên wîna ve li ser qazena dîtînen pêşbînîtkirîna de ku ew Alafên -Mitell- bikêrhatî bide bihelbijartin, ango bide binayînkirin, ku ew bi careke ve Sincîyek nayête bidîtin.

Ramyarî -Politik- dide bigotin; “Bi mîna Maran ve Jîr be; “Sincîti -Moral- (bi nala sînorkirina Mercan ve) pêre dide bidanîn: û bi bê Şaşbûn ve bi mîna Kevokan ve. “Gava ku herdu di Hiştînekê -Gebote- de nikaribin bi hev re bêtin birawestandin, weha bi rastî ve Pevçûneke Ramyarîyê ligel Sincîtiyê de tete bivêxistin; lêbelê divê hêjî tanîradeyekî herdu bêtin biyekirin; weha ku Têgihîştin -Bigriff- ji perçê dij ve bi bêvacî ve bêtê biderkevtin, û Pirs, bê çilo ew pevçûna hanê dê bête binalahevkin, ew xwe carekê jî bi nala karekî ve nahêle bête bidanîn. Tevî ku Pevik jî: ku Rasîtiya dilsozî ba baştirîn Ramyarî ve tete biderkevtin, Dîntiek -theorie- dide binavrokkirin, ji ya ku ew di Kirdarîtiyê -Praxis- de, mexabin! Gelek caran dide binayînkirin: weha hêjî pêrejî Rastîya dilsozîtiya dîtîne bi baştir ve êtir ji hemû Remyaran ve tete biderkevtin, li ser hemû Navdûxistan -Einwurfe- de bi bêddawîbûn ve bi serbilimtir ve tete biderkevtin, belê Mercên xerabî ya dawîtir. Sînorkirina Xwedanîtiya Sincîtiyê ne ji bal Perchis -Jupiter- ve tete bialîkirin -weicht- (ji bona Sînorkirina Xwedanîtiya Desthilarîtiyê ve); jiber ku ev hêjî li jêr Bext -Shicksal- ve tete birawestandin, ango ku Hişdarîti ne bi têrbûn ve dide birohnahîkirin, ku rêzên Hoyên destnîşankirînen berê nedane bidîtin, ji wanên Bextiyar yanjî biserkevtinên xerab ji Kirin û hiştînen Merovan ve, li gora Mêşaniyama Serûştîyê de, ligel Girawîtiyê de ku di pêşî de dê bête bidaxuyanîkirin (werjîpêrejî ji bona wîna ve xwestinê li gorê de dê bide bihêvîdarîkirin). Çi divê lêbelê merov bide bikirin, da ku di nava Şivên Erkbûnê de bi vê ve ji bona Armanca dawî ve ew me li herderê de bi têrbûn ve pêşîya me bide birohnayîkirin.

Êtir lêbelê Kirdar -Praktiker- (ji yê ku ew Sincîtiyê bes bi Dîtîne -Theorie) ve dide bidanîn) gotinên xweyî hîç û pûçên xweşkirina Hîvîya me (bi xwe jî ve li nik pêrûniştina divabûnê û karîbûnê) de bi rastî ve li ser de dide bibingehkin: ku ew ji Serûştîya Merovan ve di pêşî de bi dîtîtin ve dide biderxistin, ku ew dê wankesan tucarî nede bixwestin, çiyê ku dê bête bixwestin, da ku ewên hanê ji bona Aştîyâ xweyî hergavî bi cihkirina Armanê ve ji bona Rûsarîyê ve didin bianîn. – Bi rastî ve Daxwaza hemû yekayekan ji Merovan ve, ku ew di Destûreke qanûnîyê de li gora binçîniyên Azadîtiyê -Freyheitsprincipien- de bêtin bijîyandin (bi pahrvekirina Yekîtiya Vîna hemûyan ve) ji bona vê Armanca hanê ve nayête bitêrkirin, nemaze ku hemû bi hev re vê

Zînetâ hane didin bixwestin (hevbeşîtîya Yekîtîya yekîtrîyên Vînê -di collective Einheit des vereingten Willens), ev bi Çaserekirineke karê giran ve, dê hêjî ji bona wîna ve bête bixwestin, ku pêre yekbûna Tevahîya Neşîvanên Civakê dê bête bigirtin û di vir de weha di ser vê Cudabûnîtiya yekyebûna particularen- Xwestîyên hemûyan de, hêjî yekîtibûneke Hoyê wan bi xwe ve divê bête biservekirin, da ku Vînêneke -Willen- civakîti bête bidurustîkirin, ji ya ku ew ji tu kesekî ve ji Hemûyan ve tete bixwestin: weha di Lêveneradina wê Remana hane de (di kardarîtiyê – Praxis- de) li ser tu destpêkirineke dinî Zînetâ mafê de nayête bijimartin, bi mîna di rêya Desthilatdarîtiyê de, ku Zordarîtiya wêna di pişt re dê Mafeyê fermî -öffentliche Recht- bide bidurustîkirin; ji yê ku ew êtir bi rastî ve (jiber ku merov bi bêyî Qanûndanvan -Gesetzgebers- ve Hestyarîtiya sincîti pêre bi kêm ve di biryardanê de dikare bide bianîn, ew dê, li gora ditîna Yekîtibûna dilbûna Çendbûnê -Menge- de di nava Miletê de, evaya dê bes û bi tenha ve jêre bête bihiştin, ku ew Destûreke mafeyî di rêya Xwestîyên wanî hevbeşî de bi cihkiri ve bidin bianîn) ku bi Cudabûnên mezin ve ji wê Remanê (Dîtîne -Theorie) ve di Serpêhatîya rastîyê de belê ji bona pêşbînîtiyê ve bi çavdêrîti ve dide bihiştin.

Evaya êtir dide bigotin: kî carekê Desthilatdarîtiyê di nava destên xwe de dide bidîtin, ku dê xwe ji bal Milet ve bihêle Qanûn jêre bêtin binivîsandin. Dewletek, ji ya ku ew carekê bi xwedî ve tete biderkevtin, ku ew li jêr tu Qanûnên derveyî de nehatîye bidîtin, dê ew xwe di Vedîtineke wisa de, bi nala ku ew bi dijî Dewletên din ve li Mafeyê xwe de divê bête bilêgerandin, dê ew ne ji Kursîya Mafeyê xwe ve bi girêdan ve bide bikirin, û bi xweji ve hêlek ji Dunayê ve, gava ku ew xwe ligel yekeke din de, ji ya ku ew pêrejî ne di Rêde de tete biderkevtin, bi xurtir ve dide bihestkirin, dê ew Alafê -Mitell- Xurtîtiya Deşilatdarîtiya xwe, di rêya Talankirinê de yanî bigir bi zalbûnîtiyê ve bi xwe ve, ne bê karbûn ve bide bihiştin; û weha êtir hemû Liberdanînin -Planê- Dîtîne têtin bitarûmarkirin, ji bona Dewletê-,Miltan- û mafeyê neşîntîvanîya Cîhanî -Weltbürgerrecht- di tişteke valayî de bi bêguhndanîtiya Nimûnîtiyê ve, bi dij ve Kirdarîtiyek, ji ya ku ew li ser karkirina -empirisçen- Binçînîtiyên Serûştîya merovantîyê de tete bibingehkirin, ji ya ku ew ne ji bona nizimbûnîtiyê ve tete bihiştin, ji wî Celebî -Art- ve, bi mîna ku ew di Dunayê de tete biçûyîn, bi amojkirinê -Belehrung- ve ji bona ku Bingehên wêna bidin birakişadi, bingehêkî vegirawkirî ji bona Avanîya wênayî jîrbûnîtiya Dewletê ve bikarin bidin bidîtin û bihêvîdarîkirin.

Bi rastî ve, gava ku ev tu Azadîti û li ser de tu Qanûna sincîtiya bingehkirîti nayête bidîtin, nemaze hemû, çiyê ku tete birûdan yanî dikare bête bidîtin, bes bi Mêşanzîma Serûştîyê ve tete biderkevtin, weha bi Ramyarîyê -Politik) ve (bi nala Hunerê ve, evên ku ji bona Serdarîkirina Merovan ve têtin bikaranîn) tevahîya kirdarîtiya Jêjîrîtiyê -praktische Wahaiheit- û têgihîştina Mafe ve bi Remana tişteki vala ve di din biderxistin. Merov vanan lêbelê hêjî bi herawayekî ve bi pêwestî ve dide bidîtin, ku ew ligel Ramyarîyê de divên bêtin bivegirêdan, belê wîna bigir ji bona sînorkirinên Mercê ya dawî ve divê bête bibilindkirin, weha divê lihevhatina herduwan divên betin bihiştin. Ez nikarim ji bona xwe ve niha bi rastî ve Ramyarekî sincî -moralishen Politiker, ango yekekî, ji yê ku ew Biçînîyên -Principien- jîrbûna Dewletê weha dide biwergirtin, ku ew ligel Sincîtiyê de bi hev re dikarin bêtin bimayîn, lêbelê ne yekekî Sincîvanê ramyarîti dide biremankirin, ji yê ku ew ji bona xwe ve Sincîtiyêke wisa dide bidurustîkirin, bi mîna ku dê ew Berjewendîya Merovê Dewletê ji xwe ve bi hilgirtî ve bide bidîtin.

Ramyarvanê sincîtî dê vê ji bona xwe ve bi rêzana Bingehî ve bide bikin, gava ku ew carekê bi Pêwistîya destûra Dewletê ve yanî di pêwendîya Dewletê de bête birûkin, ji ya ku merov nokaîbû bida biparastin, weha ev bi Erk ve tete biderkevtin, bi qencî ve ji bona Serokên Dewletê re, ku ew wetov bidin biremanakirin, bê ew çilo, gava çilo belkî, bête bibaşîrîkin, û ji bona mafeyê Serûştî -Naturanç- ve, bi mîna ku ew di Remana Hişdarîtîyê de ji bona me ve bi Mestere -Muster- ve li ber Çavan de tete birawestandin, ku ew li gorê de dikarîbû bihata bidurustkirin: Ev jî divabû Kurmê wê bi xwe -Ihrer Selbstsuçt- ve bi gorîkin ve bête bibuhakirin. Jiber ku niha Çirandina Bendîtîyeke Dewleta Neşînvanan- yanî Neşînvânên Dunya Komelê -Vereinigung- bi zûtir ve hêjî bi Destûreke baştir ve ji bona cihê wêna hanê ve bi xwe ve ji bona amedebûnê ve tete biderbasbûn, hemû, li vêderê de ligel Sincîtîyê de bi rohnîti, Jîrîtîbûna Dewletê ve bi dij ve tete biderkevtin, weha dê ev bi rastî ve nehata birêkûpêkin, ku bête bipiştgirtin, ev Hejhejoka -Gebrechen- hanê divê destlichî de bi herawayekî ve bête biveguhertin; lêbelê ku bi kêmanî ve Rêzanên Neçarîtîya Veguhertineke wisa ji bona Desthilatdaran ve di nav de tede bête bicihkin, da ku di hergavê de bi nêzîkbûn ve ji bona Armancê ve (ji ya ku ew ligora qanûnên Mafe de bi başîrîn Destûr ve) tete bimayîn, ev belê dikare xwe ji bal wîna ve bide bipalpêdan. Dewletek dikare xwe wehîjî di berê de bi komarîti ve bide biserdarîkin, gava ku ew pêre jî hêjî, ligora hebûnên Damûdestgehan de, ku çavsorîti-despotische – Desthilatdarîtîyê dide bimaldarîkin: tanî ku hêdîhêdî Milet Kêdarîtîya besbûna Remana Sawdarîtîya -Autorität- Mafe (pêrejî ma gelo xwedanîya vê Zordarîtîya laşî) dê wî bide bikarînkirin, û weha li gorê de ji bona dana Qanûnên xwe ve) ji yê ku ew di koka xwe de li ser Mafe de têtin bibingehkin) bi jêhatî ve dê bête bidîtin. Hegerjî di rêya Bahoza yekêkê de ji Destûrên pîs ve bi vexistina Şoreşekê ve bi Şêweyekî ne li gora Mafe de yekeke li gora Qanûnê de bida biwergirtin, weha dê ev belêjî wehîjî di pişt re jî de nema bi bêhtir ve bi pêrûniştin ve divabûn bidana bidanîn, ku ew Gel -Volk- careke din ji bona ser ya kevin ve bidin bivezîvirandin, tevî ku pêrejî di wê demê de bi xwe ve heryek, ji yê ku wî xwe pêre bi Darêzorê ve yanî bi Canpazîtîyê ve dayîte bitêkin, ligel Mafeyê Sîzadana Awajvanan de dê bihata biberdestkirin. Çi lêbelê Pêwendîya Dewletîyê derve dide bivegirêdan, weha nidikare ji Dewletekê ve bête bidaxwazkirin, ku ew Destûra xwe, tevî ku ew pêrejî bi zordarîya-despotiş- wêna jî ve (ji ya ku ew lêbelêjî bi xurtîti ve di Pêwendîtîyê de li ser Duiminên derve de tete biuderkevtin) divê bide bidanîn, weha bi dirêjî ve tanî ku Tîrsdarî tete bipeydakin, ku ew xweser ji bal Dewletên din ve dikare bête bidaqurtandin; pêrejî divê li nik Metirsîyeke din jî de werjî hêjê girûkirina bicihkinê tanî kêsekedîni baştir bihêle bête bidirêjkin.¹⁴

Dibe ev hergav bête bikin: ku çavsorên -despotisiehrende- (di Karpêrabûnê kêmkevtî) Sincîtîvan careke bi dijî Jîrîbûnîtîya Dewletê ve (di rêya lezbûna wergirtina yanî pesindarîkirina rêzana Pîvanan -Maaßregeln) gelekî bi dinbûn ve têtin birabûn. Weha divê ku Serûştî, hêdî hêdî ji binarêyeke baştir ve bide bianîn, ji dilva wêna ve Ramyarvanê sincîtî, di rêya xweşikkirina

¹⁴ Ev bi desturdana Qanûnên Hişdarîtîyê ve têtin biderkevtin, ji yê ku ew cihê yekêkê ligel Nedadwerîtîya girêdaya Mafeyê fermî de hêjî weha bi dirêjî ve pêve bi xurtî ve didin bigirtin, tanî ku ji bona Veguherina bi carekê ve hemû yan dê ji berxwe ve bêtin bisitewandin, yanî dê di rêya Alafên -Mitell- Aşîtîyî Sitewandinê de bi nêzîkbûn ve hatîye bianîn, jiber ku hêjî bigir yekeke mafeyetî, tevî ku ew jî bes û bi tenha ve di Pileyekî kêm jî de li gora Mafebûnê, Destûr bi baştir ve ji hêçbûna Nebûnê ve tete biderkevtin, ji ya ku Bextê -Şixsal- dawî (Serberdayî -Anarçîe) Çaksazîyek bi lez ve dê bida bikin. – Jîrbûnîtîya Dewletê dê xwe weha di wê Zînetê hanê de, ji ya ku niha tede Tîşt têtin bidîtin, Çaksazî, ji bona Nimûnîtîya -Ideal- Mefeyê fermîbûnê -öffentliche- ve têtin bigorkirin -Angemessen-, ji bona Erk -Pflicht- ve didin bikin: Lêbelê Şoreş, li kuhderê de ew Serûştîyê -Natur- ji ber xwe ve dide bianîn, ne ku ji bona Sînokirina yekeke hêjî Çewisandîyê -Unterdrückung- mezintir, belam bi nala Banga Serûştîyê ve didin bikaranîn, Destûreke qanûnîti li ser Azadîtîya Binçîniyên bingehkirî, bi nala bes yekeke hergavîti ve, di rêya Çaksazîya bingehî de ji bona bi cihanîmn ve bidin banîn.

dijbûnên mafeyê Binçînîyêmn Dewletê de, li jêr perda Başbûnekê ve, li gora Remanê de, bê çilo ew Hişdarîtiyê dide bierkkirin, ne ku Serûştîya merovanîtiyê bikarînbikin, weha bi pirbûn ve ji bona wan ve têtê biderkevtin, ku bi Baştirbûnîtiyê de nahêlê bête bikirin û birîndarkirina Mafe dide bihergavîkirin. Ji dêlva Kirdarîtiyê -Praxis- ve, ji yêr ku ev Merovên Jîrên dewletê xwe pê didin bipayekirin, ew ligel Pêrabûnan de wer didin bikirin, di gava ku ew bes li ser de didin biramankirin, pêve, ku ew Desthilatdarîtiya heyîtiyê niha bi berdevk ve didin biaxivtin (da ku ew Perjewendîyên xweyî taybetî nedin biwindakirin), Gel -Volk-, û, li kuhderê de dibe, Tevahîya Dunyayê dê bidin bigorîkirin; li gora Celêbê -Art-Dadyarên Resen (ji Destkarîyê, ne ji Danîna Qanûnê ve), Êtir jiber ku ev ne bi karên wêna ve têtê biderkevtin, ku ew li ser dana Qanûnê de bi xwe ve bide bihişdarîkirin, lêbelê destûrdanên niha mafeyê Welatî pê bidin bidan, weha divê ku ji bona wan ve heryekê, ku ew niha li ber destan ve têtê biderkevtin, Destûra qanîntî, û, heger ku ev Warên bilind jî bêtin biveguhertin, ji yêr ku ew êtir bi vê ve, hergav başîtiyê didin bidaxwazkirin; li cihê ku êtir hemû weha di Rêûpêkxistina mêşananizmên de bi wêna ve girêdayî têtê biderkevtin. Lêbele heger ev Mêjûtîtiya hanê, ji bona hemûyan ve Ser li gora wan de bide bidurustkirin, di guhên wan de, wehajî li ser Binçînîyên Destûra Dewletekê de bi carekê ve li gora têgihîştinê Mafe de, di guhên wan de Bêvacîbûn dide bipistepistkirin (wehajîpêrejî a priori, ne bi kardarîti -empirish) dikarin bidin bidadwerîkirin: gava ku ew li ser de bi mezintir ve didin bikarkirin, Merovên bidin binaskirin (ji yêr ku ew bi rastî ve didin biçavdêrîkirin, jiber ku ew dixwazin ligel gelean de bidin bikarkirin), bi bêyî jî ku ku ew ji bona Merovan ve, û çî ji wîna ve dê bikaribe bête bikirin, bidin binaskirin (çima Bawerîyeke bilindi Naskirina laşîtiya Merovan -Anthropoogishen- Temaşekirinê dê bide bixwestin), ligel van Têgihîştinan de lêbe têtin biwindakirin; li ser Dewletê- û Mafeyê Gelan de, bi mîna ku ev ji bona Hişdarîtiyê ve dide bierkkirin, dide bicûyîn: weha ew nikarin van Gavanan ne bi tiştêkî din ve, ji bil ku ew ligel Gîyanê Çicanê de bidin bikirin, di mema ku ew ji bona wêna ve Pêrabûnên sadebûnên (Mêşanizmekê ve li gora zordarîtiya -despotishe- heyîtiyên Qanûnên zordarîtiyê de) wehajî li vêderê de têtin bikirin, ku li kuhderê de Têgihîştinên Hişdarîtiyê -Vernunft- yekeke bes û bi tenha ve li gora binçînîtiyên Azadbûnîtiya gora Zordarîtiya Qanûnên nerm de têtê bibingehkirin. Dixwazin bidin bizanîn, di rêya wanên ku ew di pêşîya pêşî de bi yekekê ve ji bona hergavîya Mafeyê Destûra Dewlketê ve dikare bête biderkevtin, ji ya ku ew bi karê Karkervanekî -Praktiker çimişî ve, li gel Bindlindbûna wê Remana hanê de, bi Kardarîti -Praktisç- ve, ji Serpêhatîyê ve, bi mîna ya ku tanî niha ve hêjî bi deha baştir ve hatîne birabûn, lêbelê pir perçe jî bi mafeyê dijî destûrên Dewletletên durustkirî ve dihatin biderkevtin, ku wan didatin bibawerîkirin, ku ew dê vê bidin biçareserkerin. – Bingehên van, ji yêr ku ew ji xwe pêre dide dide bikarkirin (gelo ew wê bi rastî ve ne bi qîrbûn ve dihêlin bêtin bimayîn, bi bêmetsîdarîti ve ew hêjî bi bêhtir ji di ser Bîrûbawerîyên sofitîyê sophtistisç- de têtin biderbesbûn.

Fac et excusa. Destên xwe ji bona baştirîn Kêse ve ji bona xurtkirina mezintîkirina maldarîtiya xwe ve ji bon karûbarê wêna ve (yanjî ji bona ser Mafeyê Dewletekî ji bal Miletê xwe ve yanjî ji bona ser yekekî dinî Dirawse ve) nedin biavêtin, bi mafekirin dê xwe pir bi sivîktir û xemilandîtir ve di piştî Kirdarîtiyê – That- de bide biderxistin, û Zordarîtiyê bi xweşbûn ve dihêlin bête bihiştin (bi qenctir ve di Rûdana pêştir de, di cihê ku Zordatîya bilind di Navîniyê de xweser wehajî bi qandûndayîna Desthilatdsrîtiyê ve têtê biderkevtin, ji ya ku merov divê serî jêre bide bitewandin, bi bêyî ku li ser de bide biremankirin); bi mîna ku merov ji berê ve li ser bawerîyên bingehê de dihatin bigehdarîkirin, û Bingehên dij li ser de hêjî dixwaze di pêşî de bide biçavdêrîkirin. Ev dudilyanî bi xwe ve tanî radeyekî Ronahîyê ji bona navîniyê

Bîrûbawerîtiya rastîkirînîtiya Mafeya Kirinê ve têtê biderkevtin, û Xwedê bi bonus euentus ve di pişt re bi baştirîn Wênrvanê Mafe ve têtê biderkevtin.

1. Si feocisti nega. Çiyî ku te bi destên xwe ve dabe bixerakirin, ji bona nimûne ve da ku Miletê xwe ji bona Dudilêtî ve, û weha wîna ji bona Ajawîzîyê -Aufuhr- ve bide bibirin, û tu bide binayînîkirin, ku ev ne bi gunehê te ve têtê biderkevtin; lêbelê tu bide bigotin, ku ev bi Dijbûnîtiya bêvacîtiya Jêrdaran -Unterthanen- ve, yanjî wehajî, li nik Desthilarîtiya te de ji bona Miletê Dirwase ve, ku gunehê Serûştîya Merovan têtê biderkevtin, gava ku ew ji bona yên din ve ne bi zordarîti ve têtê birûkirin, bi rastî ve merov dikare li ser de bide bijimartin, ku ev ji bona wîna ve bi berî wîna ve têtê biderkevtin, ku ew dê wîna ji xwe re bide bijêrdestkirin.
2. Diuide et impera. Ev bi vê ve têtê biderkevtin: Ku hinekî helbjartî ji Axan ve di nava Miletê de, ji yên ku wan xwe bes ji bona Axetîya xwe (primus inter pares) ve dane bihelbijartin, weha ku ewanan di nava xwe de têtin biyekkirin, û ew wan ligel Milet de dide bidubeşkirin: niha yê dawî, li jêr Yarîkirina Azadîtiya mezinzir, li nik de, weha dê hemû ji bal vîna ve bi bê mercûbend ve bi Xwezîyên wîna ve bêtin bivegirêdan. Yanjî ev bi Dewletên derveyî ve têtin biderkevtin, ku weha tarîbûna tenlihebûnîtiyê di nava wan de tanîradeyekî bi Alafekî qençtir ve, li jêr Diyarbûna Piştgirtina yê Lawaz de, yek li dû yekî de ji bona xwe ve bide bijêdarîkirin.

Di rêya van Bingêhên ramyarî -siyasî- de dê niha bi rastî ve tu kesekî pê pal nade bidan; jiber ku ew bi tevahî ve ji berê ve bi gelemperî ve têtin binaskirin; wehajî ev ligel wan de ne bi Rûdana xwe pê ve bidin bişermayarîkirin, bi mîna ku Nedadwerîti bigir bi Eşkerebûn ve di nava Çavên wan de dihate birohnatîkirin. Etir, jiber ku Hêzênzildarên mezin xwe tucarî ji ber dadkirina Komeke bihev re, nemaze bes û bi tenha ve yekekê ji ber ya din ve dihate bişermezarîkirin, lêbelê çiyê ku ew bi wan Bîrûbawerîyan ve dihate bivegirêdan, ne bi wan Eşkerebûnan ve, lêbelê bes û bi tenha ve bi Şaşbûnan ve bi xwe ve, ji yên ku ew dikarin wan bidin bişermezarîkirin (êtir di Vedîtina Serbazîtiyê de Bingeh hemû li jêrnavehdû de têtin bilihevkirin), weha ji bona wan ve hergav Payebûna Hêjabûna Ramiyarîyê bigir dihate bimayîn, ji ya ku ew bi rastî ve dikarin bidin bijimartin, bi rastûdurst ve ji ya ku ew bi Mezintinkirina Desthilatdarîkirina wan ve, bi çi rêyê jî ve wan wehajî ji xwe re bidana bidestxistin.¹⁵

¹⁵ Heger pêrejî tanîradeyekî yekeke rastûdurst di Srûştîya merovanîtiyê de Xrabîtiyeke rehkîrî ji bal Merovann ve, ji yên ku ew bi hev re di navav Dewletekê de têtin bijîyandin, hêj têtin bidudilîkirin, û , ji dilve ku ew yên xwe ve, Kêmasîya yekeke ku hêjî ne pir bi dûrûn ve Çandîniyîtiyeke -Cultur- pêşkevîtîrî (Xavîti) ji bona Hoyê Diyarbûna Dijbûnîtiya Qanûnên wênayî şewê Remankirinê ve ligel hinenekin Diyarann de dixwazê bide birêvebirin, weha ew belêjî, di derveyên Pêwendîya Dewletê de bi dijîhevû ve, bi carekê ve bi bêperde ve û ne bi dijûn ve di ber Çavan de têtê bikevtin. Di nava Dewletê de ew di rêya Zordarîtiya Qanûnên neşînanîtiyê de têtê bipoşandin, jiber ku Mêldarîtiya ji bona hevduyî kirdarîtiya Zodarîtiya Neşînanan ve bi Zodarîyê mezintir ve, bi rastûdurst ve ji ya ku Serdarî, bi xurtbûn ve bi dij ve dide bikirdarîkirin, û weha ne bi tenha ve ji bona Tevahîtiyê ve bi Xêzeke sincîti (causae non causae) ve dide bidan, lêbelê wehajî pêrejî, ku bi vêkevîna Mêldarîtiyên dijîqanûnîtiya Serdarîtiyekê ve dê bête bipalpêdan, Pêşkevîna qewara sincîtiyê, ji bona xweserbûna Hêjabûnê ve ji bona Mafe ve, bi rastî ve gelekî Sivikbûn jêre têtê bihatin. – Jiber ku her yek niha bi xwe ve dide bibawerîkirin, ku ew bi xweşî ve têgihştina Mafe bi petrestî ve dide bigirtin û dê ew bi dilsozî ve bi pey ve bihata bikevtin, gava ku ew ji xwe re bes û bi tenha ve ji bal yêndin ve wekhevûneke hêjabûnîtiyê bikarîba bide bidestxistin; ji ya dawî ku ji bona wîna ve Serdarîti ji bona Pahrvekirinê ve dide bigirawkirin; ku têtê êtir Gaveke mezin ji bona Sincîtiyê ve (tevî ku hêjî ne bi Gava

Ji van hemû Xaçûpêçên Fêrkirineke jîrîtîyî bêsincîtî ve, zînata Aşîtîyê di nava Merovan de, ji ser cengînîkirinên zîneta Sertûşyê ve jê bidin biderkirin, ev bi kêmanî ve weha bi pîrbûn ve dide birohnahîkirin: ku Merov, jibervê weha bi kêmanî ve di taybetîyên Pêwendîyên -Privatverhältnissen- xwe de, bi nala di fermîyên -öffentliçen- xwe de, ew dikarin xwe ji têgihîştina Mafe ve bidin bivedizîn, û bi xwe ve nedin bibramrîkirin, ku Ramyarîyê -Politîkê- bi eşkerebûn ve bes li ser destkarîyên Jîrîtbûnîyê de bidin bingeckirin, di vêderê jî de ji bona Têgihîştina Mafeyekî fermîtî ve hemû Sertewandin -Gehorsam divên bêtin bidazanîn (ji ya ku ewê din ava Mafê Milet ve têtê bikevtin), Lêbelê wîna ji bona xwe ve bi hemû peyebûna Rêzdarîyê ve careke din bihêle bête bivezîvirandin, gerjî ku ew bi sedan ve mehanan û kêmanîyan divên pê betin bihestkirin, da ku ji bona wîna ve di Kirdarîyê -Praxis- de, û di hilandina Desthilatdarîyê de Sawê -Autorität- bide bitîrkirin -anzudiçtin, da ku Kok -Ursprung- û Bihevgerêdan -Verband- tevde bi Mafefe ve betin biderkevtin, - da ku ev Sofista -Sophisteryhanê (heger pêrejî ne ku ew di rêya wêna de xweşîkbûna Nedadwerîyê de) nedin bidawîkirin, û Wênerên Sextkarên Hêzdarên Serzemînê bi darêzorê ve ji bona bi Pêrûniştinan ve bidin bianîn, ku ev ne bi Mafe ve, lêbelê bi Zordatîyê ve têtê biderkevtin, ji yê ku ew wî her bi saxlemî ve didin bigotin, ji kîjanî jî be, pêrejî bi nala ku ew wê bi xwe ve ligel de çî dane bifermankirin, çî Ahengê jî bidin biwergirtin, dê ev bi başî ve bête biderkevtin, Vî karêkor bidin bidozandin, ku pêre merov xwe û yêndin didin bixapandin, ev bi serokîtiya Bînçînîyê ve, ku jêve Mebest ji bona ser Aşîtîya hergavî ve têtê biderkevtin, divê ev bête bidadîtin û bixuyanîkirin: ku ev hemû Xerabîya hanê, ji ya ku ew ji bona wîna ve di rêgirtinê de têtê biderkevtin, jêve têtê biderkevtin: ku Sincîtîya ramyarîti -politiche- li wêderê de dide bidestpêkirin, di cihê ku sincîtîya Ramyarîtiyê bi şeweyê erzanîti ve têtê bidawîkirin, û, ku têde ew weha Bîrûbawerîyan ji bona Armancê ve dide bijêrdarîkirin (ango Hespan li paş Gurîzê -Wagen- de bidin bivegirêdan), Mebesta wîna têtê bivekevtin, ku ew Ramyarîtiyê ligel Sicîtîyê de bi lihevhatin ve bide bikirin.

Û da ku Felsefa ramyarî ligel xwe de bi xwe ve bi yekirin ve bide bikirin, bi neçarîti ve têtê biderkevtin, ku di pêşîya pêşî de Pirs divê bide bibirdan: ma gelo di kirdarîtiyên karên Hişdarîtiyê de ji Bînçînîya madîyên bi nala xwe ve, ji bona Armancê ve (bi nala bijara -Gegenstand- Heytîyê -Wirkliçket- ve bi Destpêkirinê ve divê bête bikirin, yanjî ji Rêzanan ve, ango wanên (ku bes û bi tenha ve li ser Azadîtiyê de ji Pêwendîyên derve ve têtin bidanîn), li gora ku ew têtê bigotin:

---

sincîtîyê ve) dê bête bikirin. Di vê têgihîştina Erk -Pflichtbegriff- de ji bona Xwestîyên wîna ve, bi bê guhpêdan ve ji bona ser Lêvegerandinê ve, pêve girêdayî ve bette biderkevtin. – Jiber ku heryekek lêbelê, li nik Bawerîya xweyî baş ve ji xwe ve bi xwe ve, hêjî Hestyarîtiya xerabûnê li nik hemûyên din de dide bimerckirin, weha ew ligelhevdû de bi hev re Dadkirina xwe didin bigotin; ku ew hemû, çiyê ku bi rastîyê ve têtê bigirêdan, bi kêmbûn ve bi kêrnehatî ve têtê biderkevtin (ji kuhderê jî ve ew bête bihatin, ji ber ku ew jî bi Serûştiya merov ve, bi nala Kokeke -Wesen- azad ve, netiwanê Tawanbarîtiyê -Şçuld-bide bidan, dibe ku ev bi bê guhdarî ve bête bimayîn). Jiber ku lêbelê jî wehajî Héjabûn ji bona têgihîştina Mafe ve, ji yên ku Merov bi nebaşî ve nikare xwe jê ve bide bidûrkirin, Dîtina Dewlemendbûnê, ji bona wîna ve bi gor ve têtin buderkevtin, li ser kêfxewestîyê de têtê bihîmkirin, weha her yekek yekekî din dide bidîtin, ku ew ji aliyê xwe ve ligel heryekî de bi başî ve divê bide bireftarîkirin, Yêndin dibe ku ew vê bidin biparastin, bi mîns ku ew didin bixwestin.

weha bide bireftarîkirin, ku tu dikare bide bixwestin, daxwaza teyî bingehî divê bi Qanûneke gelemperî ve bête biderkevtin (Dibe ku Armanca bi çijî ve bête biberkevtin, ji yê ku ew dide bixwestin).

Bi bê hemû Lêgûmankirinê ve Binçînîya dawî divê bête bipêşkevtin jiber ku ew, bi nala binçînîtiya Mafe ve têtê biderkevtin, bi Neçarîtiya bêmerc ve, ji dêlva ya pêşî ve, bes û bi tenha ve li jêr kêrdarîtkirima Danîna Mercên Armanca danînî de, bi repûrast ve bi Cihkirina wîna ve bi xwe ve, bi neçarîti ve têtê biderkevtin û gava ev Armanca hane (ji bona nimûnê ve Aşîtiya hergavî) wehajî dê Erk bihata biderkevtin, weha divabû hêjî ev bi xwejî ve ji wî Binçînîya şeweya Meznayên derveyî ve ji bona reftarîkirinê ve divê bihatîna birêvebirin. Niha Binçînîya pêşî têtê biderkevtin, ji ya ku ew Sincîtiyên ramyarîyên (bi kêşa mafeyê Dewletê, mafeyê Miltena û mafeyê Neşîvanê Dunyayî ve) bi Hunereke tenîkî (problema tecnicum) ve, ya duwem bi dij ve, bi nala Binçînîya Ramyarvanê sincî ve, ji ya ku ew bi Kêseyeke sincîti (problema morale) ve têtê biderkevtin, ku ew di Çûnên xwe de ji yên din ve tanî esmanan ji hevdû ve têtin bicudakirin, da ku Aşîtiya hergavî, ji ya ku merov niha ne bes bi nala laşekî Baş ve, lêbelê wehajî bi nala yekekî ve ji Nasvanê erk ve Zîneta derbasbûyîti têtê bidaxwazîkirin, têtê bipêrgîkirin.

Ji bona Jihevexistina yê Yekem ve, repûrast ya Kêşeya Hişmendîya Dewletê, dê gelekî zanebûna Serûştîyê bide bixwestin, da ku Mêşanizma wêna ji bona Armanca remankirî ve bidin bikaranîn, û hêjî van hemûyên nepiştrastkirî di Vedîtiina -Ansehung- Encamkirina wêna de, ji ya ku ew bi Aşîtiya hergavî ve têtê bivegirêdan, dibe ku merova niha vê yekê yanjî ya dînîyî hersên Pahrvekirinîyên Mafeyê fermîti ji xwe re bide biwergirtin, gelo Milet di Husttewardî -Gehorsamde û pêrejî di Bişkivandinê -Flor- de bi xweştir ve di rêya Sertbûnê de, yanjî di rêya Kurtêlxwerîya xapandinê de, gelo di rêya Zordarîtiya Bilindî -Obergewalt- yekekî bi tenha xwe ve, gelo di rêya Yekbûnîtiya gelek Axan -Hauptrer- de, dibejî wehajî bes di rêya Xanedanekî Karmend -Dienstadel- de, yanjî di rêya Deszhilatdarîtiya Milet, di Hundurû de, ne piştrast ve têtê biderkevtin. Mero ji hemû celebên -artên- Serdarîtiyê ve (ji ya ku ew bes û bi tenha xwe ve bi resenbûna Komarî ve, ji ya ku ew lêbelê bes û bi tena ve bi Ramyarekî sincîtiyî xwedanê Hişbûnîtiyê ve dikare bête biderkevtin, jibil -ausgenohmmen-) Nimûnîtiya dijbûna berambertî ve têtê biderkevtin. – hêjî ne bi piştrastir ve Yasayek -Statute- li gora Pilana Wezîrîtiyê -Ministerialplanên- de bi bêvger ve li ser avakirina Mafeyên Milten de hatîye bikirin, ji ya ku ew bi rastî ve bes û bi tenha ve bi gotinekê ve bi bê Navrokê ve têtê biderkevtin, û ew li ser Peymanan de têtê bibingehkirin, ji yên ku ew di karî de bi xwe ve Biryarên xwe pêrejî Rûnkirên veşartîkirinên xweyî di ser re derbasbûyî de tède didin binavrokirin. –

Bi dij ve xwe di Jihevexistina duwem de, repûrast di Kêşeya Jîrbûnîtiya Dewletê -Staatsweîßeitsproblems- de, weha têtê bigotin, bi xwe ve li ser de, ji bona heryekê jî ve bi rohnahî ve têtê biderkevtin, û hemû Qeşmerîyan -Künsteley- bi ziyar ve dide bidurustkirin, pêrejî ligel de werjî ji bona Armancê ve dide bibervebirin; hêjî ligel Bîrwerîtiya Jîrîti de, ji bona wîna ve ne bi şeweyê lezbûnê ve ligel bikarîna Zordarîtiyê de bide birakişandin, Lêbelê ku ew xwe ji bona wîna ve, li gora pêkhatina Kêşên baş de, bi bê qîjeqîj ve bide binêrzîkkirin.

Li vir de êtir ev tête bigotin: (di pîşîya herî pêşîya de ji bona Rasta -Reiche- Hişdarîtiya Kirdarîtiya pak û ji bona Dadawerîtiya wêna ve bide bitemaşekirin, weha dê ji we re Armanca we (Karê xweşî Aşîtiya hergavî) bi xwe ve bête bivekevtin. “jiber ku ev bi xwedanê Sincîtiya xwetîyî ve ji bona xwe ve, û bi rastî ve di Vedîtîna yên Bingên bîrûbawerîn Mafeyê fermî de (tanîradeyekê di pêwendîya li ser a priori Ramyarîyeke nasdar de), ku, her bi kêmtir ve ew Helwestê ji Armanca berdanîne ve, ji ya bi mebestkirî ve, ev dibe bi laşîti ve yanî bi reweştîya Qazancîtiyê ve, pêve didebivegirêdan, hê bi bêhtir ve ew hinî ji bona vê ve di gelemperîyê de ligel vê yekê de dide bipejirandin, ji ya ku ew ji wêderê ve tête bihatin, jiber ku ew bigir bi a priori danebûna Xwestîya Gelemperî ve (di Miletê de, yanî di têkilîya Miletên cudan de ligel hevdû de) tête biderkevtin, bi tenha xwe ve, çî di nava Merovan de di rastîyê de tête biderkevtin, tête bidestnîşankirin; lê ev Yekîtiya Vînen -Willens- hemûyan, heger ku bes û bi tenha ve di kakirîne de bi rêkûpêkî ve were bişopandin, wehî li gora Mêşanizma Serûştîyê jî de, pêrejî bikaribe bi Sedemê -Ursaçe- ve bête biderkevtin, ji ya ku ew Kêrdarîtiya -Wirkung- jêvekirî ve ji bona hohê ve dide biderxistin û ji bona Kêra tegihîştina Mafe ve bide bivepeydakirin. – Weha ev ji bona nimûne ve bi Binçînîyekê -ein Grundsatz-Ramyarîya sincîti ve tête biderkevtin: ku Miletê xwe ji bona Dewletekê ve li gora gelemperîya tégihîştina Mafayê Azadîtiyê û Wekhevîyê de divê bide biyekîtîkirin, û ev Binçînîtiya -Princip- hanê ne li ser bingehê Hişmendîtiyê de tête biderkevtin, belam li ser Erk ve tête bibingehkirin. Niha dibe ku bi dij ve Sincîvanên ramyarîyê hêjî weha bi pirbûn ve li ser mêşanizma Xewezaya -Natur- yekekê de di Civakê de ji komek Merovên dakevtî ve, ji yên ku ew wan Binçînîyên hanê dide bibetalkirin û Mebesta wan dê bide bixerabkirin, xwestîyan, yanî wehî di rêya Nimûneyên pîsî rêxistîyên Destûrên Kevin û dema nuh de (ji bona nimû ve ji Demokrasîyên bi Bêyî Rêstika Wênerîtiyê -Rêpräsentationssystem-) ve girinbûna xwe bi dij ve dixwazin bidin bicihkirin, weha ku ew tu gohdarîtiyê bi desten xwe ve nadin bixistin, bi hêsanî ve, jiber ku Dîtineke wehayî genî pir bi xerabî ve bigir bi xwe ve dide bikirdarîkirin, çîyê ku ew ji bere ve dide bigotin, li gora kêjanê de Merov ligel Makîneyên zîndîyên din re ji bona Polê -Classe- ve bête biavêtin, ji yên ku ew bes û bi tenha ve hêjî Xweşiyarbûn, ku ew ne bi Azadvanê Kokê -Wesen- ve têtin biderkevtin, li nik de dikare bête birûniştin, da ku ew di warên xweyî saxbûna xwe de ji bona Belengazvan ve di nava hemû jîndarên Dunyayê de bêtin bikirin.

Bi rastî ve hinekî Pende ahengîyê bi navûdeng ve niha tête bigotin, lêbelê Pevika rast: fiat iustitia, per aet mundus, bi Elmanî ve bi vî wateyî ve tête binavkirin: “gava ku Dadwerî bête bizaldarîkirin, Xerabîtiyê di Dunyayê de dibe ku jî bi carekê ve li ser de bingeh de betin bidîtin, “ ev bi Hejekî ve tête biderkevtin, hemû di rêya Fêlbazîyê yanî Zordarîtiya nîşankirina Rêyên xuwarî hatî de bi dijî bingehê Mafe ve, bes û bi tenha ve ew ne bi şaşî ve hatîye biberkevtin, û hinekî bi nala Serpêhatîyekê ve, Mafeyê xwe ligel mezintirîn Serbûnê ve dide bikaranîn (Ji yê ku ew dê bi dijî Erkê reweştî ve bihata biderkevtin), lêbelê bi nala pêvegirêdîtiya Xwedanê Desthilatdarîtiyê ve, ku tu Kes Mafê xwe ji hêla nehezkirinê yanî Dilşewetandinê ve bi dijî yekekî din ve bide binayînîkirin, yanî bide bibiçûkkirin,

wer bête biliberkevtin; çima bi paştirîn ve yekek li gora xurûbûna Binçînîyên Mafe pêkanînên hundurûyê nava Destûra Dewletê de, lê di pişt re jî de wehajî Yekîtîya wê Dewletê bi xwe ve ligel yên dinî Dirawsên xwe de yanjî wehajî legel Dewtên dût jî de (ji bona Dewleteke wisayê giştî ve) ji bona Çareserkirina Qanûnîyî nakokîyên wan dê bête bipêwistîkirin. -Ev Pevika hanê dixwaze bes û bi tenha ve bide bigotin, jibil: Bîrûbawerîyên siyasîyên bilind ve divên ne ji wêna ve, ji ser bidûkevtin yên xwe ve bide biçavdêrîkirin, Xweşîtî û Bwxtyarîtîya her Dewletekê, weha ne ji bala Armancê ve, ji yê ku heryek bi xwe ve bi Bijar -Gegenstand- ve bidurustkirin (ji Xwestîyan ve), bi nala yê bilindtirîn (lêbê bi karadrîtî vê) Binçîtîya hişmendîtîya Dewletê ve, lêbelê ji Têgihîştina xurîyî erêbûna Mafe ve (ji divabûnê ve, ji yê ku Binçînî a priori di rêya Hişdarîtîya xurû de tete bidan) jê tete biçûyîn, Jêderkevtîyên Laşî dibin wehajî bêtin biderkevtin, ku Merovên xerab bi kêmbûn ve dê bêtin biderkevtin. Sincîbûna Xerab ev ji Xwezayîna xwe ve Rûçikên nejêveqetandî dayîte biwergirtin, ku ev di Mebestên wîna de (bi xweşbûn ve di têtikîyê de bi dijî yêndîna Mîna xwe ve) xwe ve xwe bi xwe ve bi dijî û bitarûmarkir ve tete biderkevtin, û weha ji bona Binçînîya (sincîtîya) Pakîtîyê ve, hegerjî pêrejî di rêya hêdîbûna Gavan jî de, cîh dide bidurustkirin.

Ev weha bi heyîtî -objektî- ve (di Dîtînê -Theoriê-) de bigir tu Pevçûnan di navber Sincîtîyê û Rayarîyê de nayête bidîtin. Bi servajîvêjî ve xweyîtî -subjektî- (di kurmbûnîtîya xweyî -selbestsüchtigen- Girêdana Merovan, ji yê ku ew, jiber ku ew ne li ser biingên Hişdarîtîyê de tete bibingehkirin, nejî bi Kirdarîbûnê Praxis- ve divê bête binavkirin, ew dê û dibe hergav wetov bête bimayîn, jiber ku ji bona Kevirê merckirinê Pakîtî tete bikaranîn, ji yê ku di rastîya wêna MUTH de (li gora Bingehên: tüne cede malis, sed contra audentior ito) de di rûdana vê demê de ne wisajî tete tete bipêkhatin, jiber ku Xerabî de û Gorîtî ligel Mebesta hîmkirî xwe bi servajîhevdû ve didin bidîtin ji yê ku ew pêre divên bidin biwergirtin, lêbelê ji yê ku ew pir bindûrbûn ve bi mertisdarîtîya derîzî û bêbextîtî ve, bêlê hêjî bi bêhişdarîtî ve tete biderkevtin, Lawazîya Serûştîya merovan ji bona Mafekirina hêmû kevtina nava yarîkirinên Binçîya Xerabîtîyê ve di nava me de bi xwe ve, di nava Çavan de divên bêtin bidîtin û di Yarîkirina Canbazîtîya wêna de divê bête biserkevtin.

-

Bi rastî ve Sincîtîvanê aramî -siyasî- dikare bide bigotin: Serdar û Gel -Volk-, yanjî Gel û Gel ligel hevdû de tu Bêmafêbûnê nadin bikirin, gava ku ew ligelhevdû bi Zordarîtîyê û bibêxtîyê ve li bingehên hevdû de têtin bikevtin, ma ew bi rastî ve bi carekê ve tete Bêmafêbûnê didin bikirin, ku ew ji bona têtigîştina Mafe ve, ji yê ku ew bi tenha xwe ve dikarîbû Aşîtî li ser Bingehên hargavî de bida bicihkirin, hemû hêjabûnê didin bitunekirin. Êtir jiber ku yekeke ji Erkê wîna ve bi dijî yî din ve tete biserkevtin, ji yê ku bigir wer weha bi Bêmafêbûn ve bi dijî wanên din ve tete bilberkevtin, weha ji bona wan ve ji herdu alîyan ve bi carekê kê ve bi mafe ve tete birûdan, gava ku ew xwe bi hevdû re didin bisûtandin, belê wehajî, ku ji vê Raçe RAÇE. hergav hergav bi têrbûn ve hinek tete bimayîn, da ku ev Yariya hanê tanî durtirîn Demên tarînitirin nehêle bêtin bidawîtkitin, da ku yekeke derengtirî Civateke Paşvemaî ji wan ve vê Nimûnetîya hoşdarîtîyê hanê bide biwergitin. Lihevatin di derbasbûna Dunyayê re ligel de bi Dadwerîtîyê ve tete biderkevtin; jiber ku Binçînîtîya sincîtî di Nerovan de tucarî nayête

bivetemirandin, ji ya ku bi zanebûn ve ji bona Ajotina Remanên mafeyî li gora wî Binçînîtîyê jêhatîyê Hişdarîtî hêjî ligelî de herûher di rêya pêşkevîna hergaviya Çadinîtîyê -Cultur- de tete bigewretirkirin, lêbelê ligel de wehî Sucê wanên din têtin biderkevtin. Afirvanî – Schöpfung- bi tenha xwe ve: ku bi rastî ve bi Lêdaneke wisa ve ji Jîndarên -Wesen-genî ve bi carekê ve li ser rûyêzemînê de divabûn bihata bikirin, ev di rêya tu Mafeyên Xwedanî -Theodicee- ve nikarin bi dadwerîtî ve bêtin biderkevtin (her ku em bidin biwergirtin, ku ev ligel Adamzadîtîya Merovanîtîyê de tucarî bi başbûn ve hêjî dê bikaribe bête bixwestin); belam ev Bawerîya dadkîrîna ji bona me ve pir pir bi bilînbûn ve tete biderkevtin., bi nala ku me Têgiştina xwe (ji Hişmendîtîya -Weisheit ve) bilîndîtîyên -oberestî- ji bona me ve Desthilatdarîtîya veşartî di Mebesta vedîtîna de dikarin bêtin bijêrvekevtin. – Ji bona Gotinên lêgûmankirîyê wisa ve emê bi bêbejerî ve bi ber ve betin birakişandin, gava ku em nedin biwergirtin; ku binçîneke öMafeyî bi xwedanê heytîya -objektiv- Rastîtîyê -Realität- ve tete biderkevtin, ango ew xwe dihêlin bêtin birêvebirin; û di pişt re divê wehî ji bal Aliyên Gel ve di Dewletê de, û hêjîbêhtir ji bal Alîyên Dewletan ve bi dijîhevdû ve, bêtin bireftarîkîrîn; Ramyarîya kirdarîtî -emiprische- dibe ku wehî bi dijî ve bête biderkevtin, çîyê ku ew dide bixwestin. Ramyarîya rastî nikare weha tu gavan bide biavêtin, bi bêyîku ve di pêşî de Sincîtî nedabin bipesindarîkîrîn, û magelo bi rastî ve Ramyarî -Politik- ji bona xwe ve bi xwe ve bi Hunerke giran ve tete bidekevtin, weha belêjî yekîtîyên wêna bi xwe ve ligel Sincîtîyê de bigir bi tu Hunerê ve nayête biderkevtin; jiber ku ev Girêkan bi lêdanê ve dide bidutakirin, ku heryek ji wan ve dibe neyête bijîhevdûvekevtin, destlicî de herdu ligelhevdû de careke din didin bipevçûnîkîrîn. – Mafe ji bona Merovan ve divê bi perestî ve bête bihiştin, Desthilatîya zaldar dibe ku wisa hêjî bi buhatir ve bi mezibûn ve bi gorî ve bête biderkevtin. Merov nikare li vêderê de bi nivê rêvê ve bide bibazdan û Destêtiştê -Mittelding- zanebûneke merckirîyî – eines pradmatischbendinten. Mafeyî ve (di navbera Mafe û Bikaranîna de) tete bihestkîrîn, lêbelê hemû Ramyarî divê kabikên xwe bi berî ya pêşî ve bidin bitewandin, lêbelê dikare ji bona wêna ve bide bihêvîdarîkîrîn, ku ew dê ji bona biserkevîna pilebûnê ve bête bigihandin, di cêhê ku ew dê bi dilxweşî ve bête biberiqandin. Li ser Rohnahîtîya Aramyê de ligel Sincîtîyê de li gora Têgiştina gewrebûna Mafeyê Mîrîtîyê -Von der Einheit der Politik mir der Moral nach trasscenendentalen Begriffe des öffentlichen Rechts-.

Heger ku ez dev ji hemû tiştên Mafeyê Mîrîtîya giştî ve berdim (li gorî Pêwendîyên cudabûnên kirdarîtîyên-dayînen Merovan di Dewletê de anjî werjî di rêya Dewletan de din ava hevdû de), weha bi mîna ku ev xwe Mamostên Mafe bi sadebûn ve didin biremankirin, didim bikêmkirin, weha ji bona min ve hêjî Perwaza -Form- Bîrûbawerîtîya giştî tete bimayîn, ji yê ku dibûnîtîya heryekî bi doza Mafeyî ve di xwe de dihate bihilgirtin, jiber ku bi bê wêna ve tu Dadwerîtî (ji ya ku ew bes û bi tena ve bi nala Remana giştî ve dikare bête biremankirin), tedejî wehî tu Mafe, ji yê ku ew bes û bi tena ve jê ve dê bête biwergirtin, dê bihate bidîtin.

Ev karînîtîya daxuyanîya giştî divê her yek bi xwedanê doza Mafebûnê ve bête biderkevtin, û ew dikare weha, jiber ku ev xwe bi carekê ve bi sivikbûn ve dihêle bête vidadkîrîn, magelo ew di Rûdaneke hatî de tete bicihkîrîn, ango magelo ew xwe li gel Bîrûbawerîyên Reftarîkîrîna de dihêlê bête biyekkîrîn yanjî na, Yekbûneke sivik ji bona bikarîna ve, a priori di Hişdarîtîyê de bi pêrgîbûna Rûçîk -Criterium- ve divê bête bidan, di Rûdana dawî de Şaşbûnîtîya (Dijbûnîtîya Mafe) Doza remankîrîn (praetensio iuris), pêrejî di rêya Pêrabûneke -ein Experiment- Hişdarîtîya xurû de, weha xweser divê bête binaskîrîn.

Li gora Xurûbûnîtîyeke -Abstraction- wisa de ji hemû Kirdarîtîyan -Impirischen- ve, çîyê ku ew Têghiştina mafeyê Dewletê û mafeyê Netewan -Völkerrechts- dide bihilgirtin (ev bi xweji ve bi Xerabîtîya Serûştîya merovan ve têtê biderkevtin, ji ya ku Zoradarîtîyê bi neçarîtî ve dide bidurustkirin), merov dikare vê Pevika hatî bi Perwza seranserîyî Mafeyê mîrîtî -öffentlichen- ve bide binavkirin;

“Hemûyên Kirdarên li ser Mafeyê Merovên din de têtin birakişandin, Bîrûbawerîyên wan xwe ne ligel Daxuyanîkirina gişt de didin bihilgirtin, ew bi bê Mafe ve têtin biderkevtin”.

Ev Binçînîya hanê ne bes bi nala sincîtîyê ve têtê biderkevtin (bi Fêrkirina Pakîtîyê -zur Tugendlehre- ve têtê bivegirêdan). Belam wehajî bi nala yasayîti ve (di derbarê Mafeyê Merovan de) divê lêbete bitemaşekirin, Jiber ku Pirtirînek- Maxime-, ji ya ku ez nahêlim bi qêjîn ve bête biderkevtin, bi bêyî ku têre Dîtina xweyî taybetî xweserjî bidim biwindakirin, ji ya ku ew tanîradeyekî divê bête biveşartin, heger ku ew bivê bête biserkevtin, û ji bona yê ku ez xwe ne bi eşkerbûn ve bikaribim pê bêtin birûniştin, bi bêyî ku têde gûmankirina Dijbûnîtîya hemûyan bi dijî Bawerîya min ve bête bibîntenkkirin, gelo ev Neçartî û gelemperiya hanê dikare, pêrejî a priori yekadîtî, Bidijîvevekarkirina -Gegenbearbeitung- hemûyan bi dijî min ve ne li cihan de jê bi tîştêkî din ve, ji bil ku ew ji Bêdadwerîtîyê pê ve bi xwedan ve nayêtin biderkevtin, ku pêrejî ew her merovekî jî didin bimetirsîdarîkirin. – Ev hêwjî bi bêhtir ve bes bi nayînîtî ve têtê biderkevtin, ango ew bes û bi tenha ve dide bikarkirin, da ku di rêya vêna de bi xwe ve, çîyê ku ew bi dijî yê din ve ne bi Mafe ve têtê biderkevtin, pê bête binaskirin. – Ew pêrejî bi nala Bîrûbawerîyeke Rastî -Axiom- ve bi bêzmûnikirinê ve piştraste û li ser wîna de bi sivikbûn ve dikare bête bikaranîn, bi mîn ku ji van Nemûnîtîyên hatîyî Mafeyê giştî ve dikare bête bivedîtin.

Çîyê Mafeyê Dewletê (iua ciutatis), ji yê ku ew bi rastûsurust ve bi hundurû ve têtê bigirêdan: weha di wî de Pirs têtê bikin, ji ya ku ew bi pir giranî ve bersefa wêna dikare bête bikin, û ji ya ku ew Binçînîya gelemperiya Bîrûbawerîya giştî binsadebûn ve dikare bide biçareserkin: “gelo Alozi bi rêgezeke -Mittel- Qanûnî ve ji bona Miletêkî ve têtê biderkevtin, ku ew ji bona bin Zordarîtya givaştî ve ji bal yekekî weha bi navê Çavsor -Tyrannen- (non sed exercitio) bête biavêtin?” Mafeyên Miletan têtin bisînorkirin, û ji bona wîna ve (ji bona Çavsor -Tyrannen- ve) tu Bêmafêbûn di rêya Bêtackirina (Entthronung- wîna de, ku têde tu Gûman nayête biderkevtin. Neji bi kêmtir ve ev wehajî ji bal Pêrabûnan ve di Pileyê -Gtade- bilindtir de bi Bêmafêbûn ve têtê biderkevtin, ku ew bi vî rengê hane ve li dû Mafeyê xwe de bêtin bigerandin, û ew dikarin êtir weha bi kêmanî ve li ser Nedadwerîtîyê de bidin bigilîkirin, gava ku ew di vê nekokîtîya hanê de bêtin bijêrkevtin û di pişt jî re jibervênajî ve rû bi rû ve bi beramberî girantirîn Sizadanan ve divên bêtin birawestandin.

Li vêderê de niha dikare pir ji bonê ve û bi dij ve bête bixeberdan, gava ku merov vê di rêya Çûnîyeke giştîyî serhişktîya kirinên hoyên mafe ve dide bixwestin; bi tenê ve ev giştîbûna Binçînîtîya Bîrûbawerîya gelemberîya Mafeyê bawerîtîyê -transschentale- dikare xwe vê Durbûnîtîya livandîne ve bide bivegirtin. Li gorî wêna de bi xwe ve xwe bi berî avdanîkirina Peymana Civakî Milet bi xwe ve dikare bide bipirskirin, gelo ew bi xwe ve bi rastî ve dide bibawerîkirin, ku ew bilindbûna Bawerîyekê carcaran Tûrebûna gelemperbûnê divê bide bidaxuyanîkirin. Merov bi hêsanî ve dide bidîtin, gava ku merov vêna li nik danîna Destûra Dewletê de dixwaze bi merc ve bête bikin, ku tanîradeyekî Rudanên pêrabûnan bi dijî Zordarîtya Serekî ve dikarin pê bidin bikin, weha divabû Milet ji bona xwe ve Hêzeke qanûnî

li ser wanên hanê de bide bidestxistin. Di pişt re dê ewê hanê lêbelê ne bi nala Serok - Oberhaupt- ve bihata biderkevtin, gava ku ev herdu ji bona Merckirina avakirina Desthilatdarîya Dewletê ve bihata bikirin, weha bigir dê tu ji vanan ve nikarîbana bihatana bicihkirin, kîjan jî bi Mebesta Milet ve bihata biderkevtin. Bêmafêbûna Aloziyê weha têde têde birohnaîkirin, ku Mezinîtiya wîna bi xwe ve têde, ku merov xwe bieşkerbûn ve pê dide binaskirin, dê Mebestîna wîna nikarîba bi tu rengekî ve bihate bikirin. Merov divabû wêna weha bi neçartî ve bida bidizîkirin. -Ya paşîn lêbelê ji aliyên Serokê Dewletê ve werjî dê nema bihata bineçartîkirin. Ew dikare bi azadî ve bide biaxivtin, ku dê ew her Alozvanekî ligel mirina Rêberê Kerî de bide bitawanbarîkirin, ev dibin ku herwehaji hergav bidin bibawerîkirin, ku wîna ji aliyê xwe ve qanûna Bingehî di pêşde dayîte bipêlekirin, çimkî heger wî xwe bi şiyarbûn ve dayîte bikirin, ku ew Dethilatdarîya Zordariyê bide bigirtin (ji ya ku wisa jî di her yeke Destûra Bajarîyê -bürgerliche Verfassung- de weha divê bête biwergirtin, jiber ku ewê, Kîjanê ne bi xwedanê Hêzeke têrkirî ve bête biderkevtin, heryekî di nava Miletê de bi dijî yekekî din ve bide biparastin, wehaji ne hergav bi xwedan Mafe ve tête biderkevtin, ku ew lê bide bifermarkirin), weha divê ew neyête bikulkirin, ku ew di rêya dengvedana Bîrûbarîyên xwe de Mebesta xweyî taybetî bide bixistin, ku pêrejî hemû bi başî ve pêve bi hev re tête bigirêdan, heger ku Raperîna Milet bête biserkevtin, Wî Serokê hanê ji serdarîtiyê ve bide biderxistin, êtir werjî tu liberxwedanên serhildanê nayêtin bidestpêkirin, lêbelê jî neji divên bêtin bimetirsîdarîkirin, jiber ku şeweyê bi rêvebirina Dewletê ji bona Çavdêrîtiya Karûbarên wêna ve dê bêtin biberpirsiyarîkirin.

çi bi Mafeyê Miletan ve tête bivegirêdan. – Bes û bi tenha ve li jêr Mercê Zînetekê ve ji zînetên mafeyî de (ango ji wanên ku ew bi yên mercên derveyî ve, li jêr yên ku ji bona Merovan ve Mafeyek bi rastiîve tanîradeyekî dikare bête bicihkirin), dikare ji bal mafeyekî Gelan - Völlkerrecht- ve li ser de bête biaxivtin, jiber ku ew, bi nala Mafeyên giştî ve, ji ya ku ew bi Weşandina her yekekî ve, her kesê ku ew Vînen xweyî destnîşankirîyî giştîyî diyarkirî di liberkevtina xwe de bide binavrokkirin, û ev status iuridicus divê ew ji bal Peymanekê ve bête bibingehkirin, ji yê ku ew ne êtir (bi nala wîna ve, di pêş de ji Dewletekî ve tête bipijiqandin,) li ser zordarîtiya Qanûnan de divê bête bibingehkirin, lêbelê hêdî hêdî wehaji bi Komeleke azadî ve her û her bi rêveçûyî ve dikare bête bikirin, bi mîna ji yê ku niha li ser Federalîtiya Dewletên cudan de hatîye bigotin. Jiber ku bi bê yekekê ve ji Zîneteke qanûnîti ve, ji yê ku ew ji cudabûnên (laştîyê ve yanî ji sincîtiyê ve) ji yên Kesan ve bi kargirî ve tête bivegirêdan, tanîradeyekî jî di zînetê Serûştîyê de, ew dikare ne ku tu kesî din bi nala besbûna Mafeyê Taybetî ve bide bidan. Li vir de niha wehaji Pevçûnek di navbera Ramyarîyê de ligel Sincîtiyê de tête bivêkevtin (ev bi nala Fêrkirina mafe ve tête bitemaşekirin), li wêderê de êtir ew Rûçikê -Criterium- Weşandina Pirîtiyê pêrejî sivikbûna bikaranîna xwe ve bide bidîtin, belêjî bes û bi tenha ve weha: ku Peyman Dewletan bes û bi tenha ve di Mebestê de dide biihevgerêdan, ku ew di nava hevdû de û bi hevdû re bi dijî Dewletên din ve xwe di Aştîyê de bidin bihiştin, lêbelê ne bi tuawayekî ve da ku ew wergirtinekê bi destên xwe ve bidin biwergirtin. Li vêderê de niha ev Rûdanên hatîyên Neçareserkî -Antinomie- di navbera Ramyarîtiyê û Sincîtiyê de têtin birûdan, ku pêrejî ligeljî de Çareserkirina wêna bi xwe ve bi pê ve dê bête bivegirêdan.

a) „Herger Dewletekê ji van Dewletan ve ji bona Dewleteke din ve tiştê dabû bisozdan: ew dibe bi Alîkarî be, yanî dakevtin ji hin Welatan ve, yanî Yaeemetî jî be ûhd. Merov

ji xwe re dide bipirskirin, gelo ew xwe di Rûdanekê de, ji ya ku Dewlet têde bi perestbûn ve pê têtê bivegirêdan, Xwe ji wî Sozê xwe ve dikare bide biberdan, ku ew xwe di Kesekî durû de dixwaze bi nasî ve bide bitemaşekirin, bi diyarbûn ve bi nala Serwer ve, jiber ku ew bi beramberî tu kesekî ve di nava Dewleta xwe de bi berpîrsîyar ve nayête biderkevtin; lêbelê di pişt re careke din bes bi nala serokê Dewletê ve, ji yê ku ew bi berameberî Dewletê ve Berpiskirinê divê bide bidan: jiber ku êtir Biryar li wêderê de têtê bikevtin, ku wîna xwe ji bona çiyê Başîtîbûna -Qualität- pêşî ve bi vegirêdan ve dayîte bikirin, ku jêve dê ew di ya duwem de bi serbest ve bête biderkevtin. – Lêbelê heger ku Dewletek niha (yanjî Serokê wêna) vê Pirîntîya wîna bêhêle bête biqîjkin. Weha dê bi şeweyê serûştî ve yan her kes wê dev ji wîna ve bida biberdan, yanjî xwe ligel yên din de bide biyekkirin, da ku ew xwe bi karibe li ber Xestîtîyên wîna de bide biragirtin, ji ya ku ew dide biezmunîkirin, ku Ramyarî- Politik- ligel hemû Dujwarîyên xwe de li ser vî Limgî (Vekirîyî -Offenheit-) Armanca wan de bi xwe ve bide bibetalkirin, ku têtê ew Pirîntîya hanê bi ne mafe ve divabû bihate biderkevtin.

b) „Heger ku yekek tanî ji bona metirsdarîtîya Gewreyî (potentia tremenda) girsbûyîne ve ji Hêzeke Dirawse ve tisdarîyê dide bibelafkirin; merov dikare bide bitexmînkirin, ku dê ew, jiber ku ew dikare, wehajî dixwaze bide biçewisandin -ürnterdrücken- , û ev ji bona Hêzdare ve Mayekî ji bona (yekîtîya) Hirîşa wîna bi xwe ve dide bidan, wehajî bi bê berîbûna kirina Rûsarkirinê ve têtê bikirin.” – Dewletek, ji ya ku ew li vir de Pirîntîya xwe dixwaze bi erîne ve bide bipîraskirin, dê Xirabîti bes û bi tenha ve hêjî bi cihkirî ve û bi lezkirî ve bihate bicîhatin. Jiber ku Hêza mezin dê bi berî ya Biçktir ve bihate bipêşkevtin, û çiyê ku Yekbûnîya Paşîn pê dide bitêlkildarîkirin, weha ev bes û bi tenaha ve Dezgehekî xavî lawaz -shwacher Rohstab) ve bi dijî wîna ve, ji yê ku ew diuide et imper dizane bê çawan kar bi başî ve dixwaze bide bicihanîn. Ev Pirîntîya -Maxime-hişmendîtîya Dewletê, bi eşkerbûn ve ji bal Dewletê ve têtê bidaxuyanîkirin, weha bi neçartî ve ew Mebesta xwe dide bibetalikirin û werjî pêrejî bi bê mafe ve têtê biderkevtin.

c) “Gavav ku Dewleteke biçûktir Gorepana Dewleteke mezintir ji hevdû de dide biveperçekirin, ji ya ku ew ji bona parastîna vêna ve bi pîwistî ve têtê biderkevtin, ma ev ne bi Mafedar ve têtê biderkevtin, ku ewa hanê ji bona xwe ve bide biradestkirin û wê ligel ya xwe de bide biyekkirin?” – Merov bi hêsanî ve dide bidîtin, ku ya mezin ji bona Pirtirîneke wisa ve belê ne ji berê ve divabû bihata bigotin; êtir, yan Dewletên biçûktir dê xwe di demeke zûtir de bidana biyebûyîkirin, yanjî dê Destliatdarên didin ji bona vê Talanya hanê ve ligel hevdû de bidana bişerkirin, pêrejî ew xwe di rêya vekirîntîya xwe de xwe bi bêkarînbûn ve dide bikirin; Nîşaneke, ku ew bi Bêmafe ve têtê biderkevtin û ev jî di Asteke pir bilind de dikare bêtir biderkevtin, Jiber ku Mebesteke biçûkî Bêmafêbûnîyê -Uegereçttigkeit- nade birêgirtin, ku ji yên têtê ezmûna Bêmafêbûnê gelekî bi mezin ve bide binîşankirin.

3. Çi bi Mafeyê Neşînvane Duyayê -Weltbürgerrecht- ve têtê bivegirêdan, weha ezê vê li vêderê de bi Bêdengî ve di ser re bêtîm biderbsbûn; jiber ku, pêre Wekhevbûna wêna bi xwe ve digel Mafê Miletan -Völkerrecht- de bi xwe ve, Meznahîyên wan bi xwe ve bi hêsanî ve didin bidan û ji bona hêjabûnîkirîne ve têtî biderkevtin.

Merov li vir de niha bi rastî ve li ser Binçînîtiya Nelihevkinîtiya bêhtirî Mfeyê Miletan ligel Bîrûbawerîtiya Giştî de, Nişaneke başe, ku ne bi hev girtina Ramyarîyê ve lige Sincîtiyê -Moral-de (bi nala Fêrkirina Mafe -Rechtlehre- ve). Niha divê merov lêbelê bête bimaojkarîkirin, çiyê bi Mercê ve tete biderkevtin, ji yê ku ew li jêrî Pirîtiya wîna de ligel Mafeyê Miletan de hevdû didin bigirtin? Êtir ev xwe nahêle bi servajî ve bide bigirtin, ku, kîjan Pirîtiyên -Maxime- divên Bîrûbawerên Giştî bidin bihilgirtin, ev bi xweji ve jibervêji ve wehaji bi mafe ve têtin biderkevtin, jiber, ku kî bi xwedanê Desthilatdarîtiya bingehî ve tete biderkevtin, ku Pirîtiyên -Maxmen-wêna ne divên bi xwedanê rohnîbûnê ve bête biderkevtin. – ku Mercê Dibûnîtiya Mafeyekî Miletan tete biderkevtin: ku di pêşîya pêşî de Zîneteke mafeyî divê bête bihebûnîkirin. Êtir bi bê vena ve tu Mafyê Giştî nayête bidîtin, lêbelê hemû bi Mafe ve, çiyê ku merov xwe li derveyî wêna de bi xwe ve dikare bide biremankirin (di Zînetê Serûştîyê de). Niha me li jor jî de date bidîtin: ku Zîneteke federalîtiya Dewletan, jî yê ku ew bes bi dûrbûnîtiya Cengê ve bi Mebestê ve tete biderkevtin, bi tene ve, ligel Azadîtiya wêna de bi xwe ve bi lihevhatinê ve bi Zînetê mafefe tete biderkevtin. Weha Hevahengîya -Zusammenstimmung- Ramyarîyê ligel Sincîtiyê ve bes û bi tenha ve di Federalîtiya Komelekê de (ya ku weha li gorî binçînîtiyê Mafe ve a priori tete bidayîn û bi neçartî ve tete biderkevtin) dikare bête biderkevtin, û hemû hişmendîtiya Dewletê ji bona Bingehê mafebûnê ve di dayîna ya pêşî de, di mezinbûna-dibûnîtiya Firehbûna wêna de, bi bê Armanceke wisa ve hemû jîrûmirîtiyê Nazanîtiya wêna û bi Poşandina Bêmafebûnê ve tete biderkevtin. – Ev Ramyarîya din -Afterpolitik- miha bi xwedanê- Mercên -Casuistik- ve tete biderkevtin, tevî baştirîn Dibustana Jesuitan jî -die reseruatio mentalis; di Nivîsandina Peymanên Gelemperî -Öffenliche-, de ligel Vegotinên wisan de, ji yê ku merov carcaran ji bona berjewendîya xwe ve dikare bide bisirovekirin, bi mîna ku merov dixwaze (ji bona nîmûne ve Cudabûna di navbera heyîtiya heyî -des status quo de fait und de droit-) de; Pirsgrêk -Probabilismus-. Ji bona Mebestên Xerabîtiyê ve li yê din de bide biravekirin -erklügel-, yanjî wehaji Rastîyadibûnîtiya -Wahrscheilickeit- dibûnîtiya giranbûnîtiya wêna ji bona ser bingehên Mafe ve ji bona Gorkirina -Untergrabung- Deletên dinî aşîtxwaz ve bide bikirin; di dawîya dawî de das peccatum philosoicum (peccatillum, baggabelle).

Daqurtandina Dewleteke biçûk, gavav ku pêrejî yekeke pir mezinzir, ji bona nêtbûna bêtir bi mezintir ve di Dunya yê de bi baştirin ve, bête bidestkevtin, ji bona sivikbûna-lêbuhurandineke biçûkîti ve bide bixwestin.¹⁶

Palpêdana pê li vêderê de du liberkevtinên Ramyarîyê de di vedîtiya Sincîtiyê de dide bidan, yekek yanjî yekekî din ji Şax ve bi xwe ve di Mebesta wêna de bidin bikaranîn. -Herdu, hem hizkirina Merovan û Rêzlêgirtina ji bona Mafeyên Merovan ve, bi erk ve tete biderkevtin; ji wanên ku lêbelê bes û bi tenha v e bi mervbûn ve tete biderkevtin, ku ew vê bi dij ve ne bi

¹⁶ Ev qanûnên Destûrdanên Hişdarîtiyê er têtin biderkevtin, ji yê ku ew zînaeta yekekî ligel Bêmafebûna girêdana Gelemperîya Mafe ve hêjî weha bi dirêjbûn ve bi zaldarî ve dihêle bête bihiştin, tanî ku bi derbegê ve Hilandina hemûya yan ji ber xwe ve bêtin bisitewandin, yanjî di rêya Destikên aşîti de ji bona sitewandinê ve dê bi nêzîktir ve bêtinbianîn: jiber ku hêjî belkî mafeyek, tevî ku ew bes û bi tenha ve bi pileyekî kêmîtir ve li gorî mafe, Destûrê ve bi baştir ve bi nala bigir bi tunebûnê ve tete biderkevtin, ji ya ku ew bi ya dawîya Bextê -Şçîksal- (Serberdayî -Anarçie) ve bi lezbûna Çaksazbûnekê ve dê bihata biderkevtin. -Hişmendîti Dewletê dê xwe weha di Zînetê de di wê Zînetê de bide bidîtin, ji ya ku tede Tişt niha têşt têtinbiderkevtin. Çaksazî divên ji bona Nimûnîtiya gelemperîya Mafe ve bi gorbûn ve ji bona Ereke ve bêtin bidurustkirin, Lebelê Şoreş, li cihên ku Serûştî wan bi xwe ve dide bivêxistin, ne ku ji bona xweşikbûna yekeke hêjî bi Çewisandina mezintir ve, belam bi nala banga Serûştîyê ve divê bête bikaranîn, yekeke li ser binçînîyên Azadîtiyê de avakirîyî Destûreke qanûnî, bi nala yekeke hergavî ve, di rêya Çaksazîya bingehî de ji bona peydakirinê ve bide banîn.

bêmrabûn ve, tanîradeyekî bi xerabûna GEBIETENDE ERK VE, ji yê ku ew ne di sere re bête biderbasbûn, bi berî ku ew wîne hanê di pêşî de bi carekê ve divê bide bipiştrastkirin, ji yê ku ew xwe ji bona Hesta -Gefühl- şîrîna Xweşbînîyê dixwaze bide bikirin. Ligel Sincîtîyê de di têngihîştina -Sinne- pêşîtir de (bi nala Ethik -Sincîtîyê- ve) Ramyarî bi hêwsanî ve têtê biliberkevtin, da ku Mafeyê merovan bi buhayê xweyî herî bidin de bidan, Lêbelê ligel giringbûna xweyî duwem de (bi nal Fêrkirina Mamfe ve -Rechtslehre-, ku ew li ber wîna de divê Kabokên xwe bide bitewandin, ew wê bi hişmendî ve dide bidîtin, ku ew xwe bigir ne ji bona ser Peymanê ve nede bihiştin, ji ya ku ew dixwaze hemû Rastîyê bide binayînîkirin, û ew hemû Erkên qencîya xwe bide bieşkerekirin; ku bi Fena -Hinterlist- Ramyerîyeke rohnayîkirî hêjî ji bal Felsefê ve di rêya bi berbiçavîya Gelemperîên wanên hanê ve Pirîtîyên wan bi sivikbûn ve dê bihatina bibitalîkirin, heger ewê hanê vê bes û bi tenha ve dixwazîn pê bi mêrxasî ve bête birabûn, ku ew bihêle Feylesof bi bîrûbaweryên wîna xwe ve bide bixemilandin.

Bi vê Mebesta hanê ve ez giştîbûnîyê -transshendentales- û Biçînîtiya erêkirika Gelemperîya Mafe didim bipêşniyarkirin, ji yê ku ew dê bi baştirîn Şêweyê -Formel- vê ve bihate biderkevtin:

“Hemû Bilindîyên -Maximen-, ji yê ku pêwistîya wan bi Bîrûbawerîya Giştî ve têtê biderkevtin (da ku ew Armanca xwe ji desten xwe ve nede biberdan), ligel Mafe û Ramyarîyê -Politik- de bi yekrina bi hev re didin bipêrûştin.”

Êtir, gava ku ew bes û bi tenha ve di rêya Ragîhandîna Armancên xwe de dikarin pê bêtin bigihandin, weha divên ku ew li gora Armanca giştîya Temaşevanan (bi bextwertî ve) bête biderkevtin, ji yê ku ew pê bi hev re têtin birûniştin (vê ligel Zînetê de pê bide bidilkirin), ji ya ku bi kare Ramyarîyê ve têtê biderkevtin. Lêbela gava ev Armanca hanê bes û bi tenha ve di rêya Ragîyandinê de, ango di rêya rakirina hemû Nebawerîyan de bi dijî wan Pirîtîyan ve bi xwe ve, divê bigihandin ve bête biderkevtin, weha divên ev jî ligel Mafeyê Ragiyandinê de bi têtêkildar ve bête bidîtin; jiber ku bes di vîna de bi Tenha ve bi vî rengê hanê ve Yekbûna Armancan Hemûyan têtê bidibûnîtkirin -Möglich-. – Şîrûvekirina Bêhtir û Peyîvandina li ser vî Binçîya hanê de divê ez ji bona Kêseke din ve bidim bidanîn; bes û bi tenha ve ew bi Perwazeke -Formel- gelemperî -transscendentale- ve têtê biderkevtin, ku ew ji dûrbûna hemû Mercên kirdarîtiya (Fêrkirina Bextyarîtiyê ve) têtê bideerkevtin, bi nala Bijara Qanûnê û besbûna Guhpêdanê ve li ser Şêweyê -Form- Gelemperîya Qanûnûnmendîtiyê de divê bête bixuyanîkirin.

Heger ku ev bi Erk ve, heger ku pêrejî Hêvîtiya bingehkirîti li vir de bête biderkevtin, êtir Zînetê Mafeyekî Gelemperî -Öffenliçen Recht-, herçendjî bes û bi tenha ve di yekeke Bêdawîbûna pêşkevtinên Nêzîkbûnê de bi rastî de xwe de bidurustkirin, weha Aşîtiya hergavî têtê biderkevtin, ji ya ku ew tanî niha li ser şaşbûnîtiya Peymanên Aşîtiya wer bi navkirî ve (bi rastî ve bi Agirbestbûnê ve) dihate biderkevtin, ne bi tu Remana vala ve, lêbelê bi karekî ve, ji yê ku ew hêdî hêdî divê bête biçarserkirin, ji bona ku ew ji bna Armanên xwe ve (jiber ku ev Dêrên hanê, ji yê ku di nava wan de pêrejî Pêşkevtîbûn têtin bidîtin, hêvîdarim ku dê ew hergav bêtin bikurtkirin) û her û herjî bi nêzîktir ve bête biderkevtin.¹⁷

¹⁷ Berlin -Mahlsdorf. Ev nivîsta hanê bi Xavîtiya xwe ve di Demjima 9 30 de, di 09. 5. 20 de hatîye bidawîkirin.

Navrok

<i>Bêşê Pêşî</i>	1
<i>Beşê Duwem</i>	5
<i>Pêvekirin -Zusatz-</i>	14
<i>Pêvegirêdayî -Anhang-</i>	21

Xwendevanên Hêja Îro Di 30.11.2023 Li Bajarê Berlîn Di Nava Mala Me De:

Ez dixwazim vê pêşgotina han bi deng tomar bikim ji ber ez nikarim bixwînim. Ji ber ku ez nikarim baş bixwînim çavê min baş nabînin.

3 dest nivîs heni ez dixwazim wan nivîsan çap bikim, ji mirinê rizgar bikim. Di 16ê meha 4an de di sala 2007 ji bona niştîgiriya nexweşiya kevjal ketim nexweşxaneyê de. Ji ber vê yekê bijîşkan hûrê min jêkirin û bi vê sayê ez baş bûm. Heger ez ne li Elmanyayê bama dê niha çara nexweşiya min tune ba û niha wê li ser goristana min de wê sîn bihatana. Piştî saxlembûna xwe, min dest bi wergerandinê kir. Careke din min destbi pirtûk û nivîsên xwe kir. Bi taybetî di beşê felsefa mêtîyê de, ji bal Hêgil beşê duyem ve. Piştî ez kor bûm. Di 6ê meha 9an de di sala 2020an de bi lez û bez ez gihîştim nexweşxaneyê ji ber vê yekê ta demekê min hew dikarîbû binivîsanda. Lê piştî ku ez hinekî baş bûm, di navbera nexweşiya xwe ya kevjal û korbûna di çavê min de min 2 pirtûk nivîsand yek jê ew bû ya bi navê Aşîtiya Hergavî (kant) li ser rûdanên sala 1618 ta sala 1648 ku li ser şerê di navbera Katolîk û Pirostistan de, yê ku mîna şerê Da'îşê yê niha bû. Ji bona nimûne mîletê Elman di vî şerê hanê de yek ji 3 hatin kuştin ji ber vê yekê Aşîtiya Hergavî ji bal Kant de hatiye nivîsandin. Li ser vê peymanê Munster di sala 48 an de. Min ev pirtûk wergerand ji bo ku mîletê me zanibe ku wekî tiştên ku li Ewropayê di dema berê de çêdibûn heman tiştê ku li cem me bûye û dibe û dê di pêşerojê de jî bibe dê çêbibe.

Min dest bi pirtûka Aristo ya Ramyarî (dîpolîtîk) kir lê mixabin dema ku min dest pê kir ez careke din kor bûm. Min xwest ku ez van pirtûkan ji mirinê rizgar bikim, ji ber vê yekê min bêhtirî 3 salan di van pirtûkan de birye û min dêr bi dêr ji zimanê Elmanî û zimanê Ingilîzî min dixwend û min werdigerand zimanê Kurdî. Ji ber vê yekê tu çare li cem min tune bû ji bo ku ez van pirtûkan ji mirinê rizgar bikim ji bilî ku ez alavên kûrbûnê bikar bînim ji bona ku ez karibim sererast bikim. Min ev hersî pirtûk sererast kirin. Piştî min da biraziyê xwe yê bi navê Rawan ku hersî pirtûka li gel xwe bibe û min li ser kaxezê nivîsandibû û ji bo ew ji min re li ser kombiyûterê binivîsîne belam biraziyê min pirtûk di tirênê de jibîra kirin û ta neha jî venegerandini. Ne çar bûm rêyek din nema li pêşiya min ji bilî ku ez carekî din ji despêkê de destpê bikim û van nivîsan ji qirkirinê rizgar bikim. Ji ber ku li cem min pir şêrn û bi rûmet bûn. Piştî re min 2 pirtûk sererast kirin pirtûka Hêgil û pirtûka Aşîtiya Hergavî (Kant). Û pirtûka sêyem ya bi navê Aristo Polîtîk biraziya min û ya bi navê *DÊLENDÂ JUMAA (TÊLÎ)* sererast kir û hersî pirtûk ji pêşî ve ji min re li ser kombiyûterê sererast kirin û nivîsandin. Û piştî dan kurê min *CIWAN GOUMA*. Aniha em vê pêşgotina hanê dinivîsin û ez pir kêfxweşim ku ez niha dikarim van pirtûkan bighînim ber destê xwendevanan. Heger kêmasiyê min hebin yan jî ne hemû tişt hatibe bi dawî kirin yan jî şaşî tê de hebin. Belkî nîşên bîn karibin ji min baştir bikin. Ji ber ku di jiyana min de ji sala 1952an de ta vê rojê min guh dayi ku ez di warê ziman de kar bikim. Pêşketina zimanê me hebûna me ye, dijminên me ji pêla Misilmantiyê ve şerê zimanê me dikin çî Ereban çî Turkan çî Farisan nehiştine ku em zimanê xwe bixwînin wan dixwest nasnameya me û Kurdîtiya me wînda bikin û me bikin Ereban û Turk û Faris. Belam bi ser neketin lê tevî wîlo jî zimanê Kurdî zimanê 13eyî zimanê Dunyayê bi dewlemendbûna xwe tevî hemû şer û koletî him jî bendîtiya me bi navê xişxaştiya Misilmantiyê dikirin ji hêla van koledaran ve. Lê belê zimanê Kurdî li pêşiya zimanê Erebi, Turkî û Farisî ji hêla dewlemendîtiya xwe û pêketinaş xwe ve ye.

Di nerîna min de 2 tişt ji me re pir girîngin:

- 1) Pêşketina ziman û çanda me.
- 2) Şarkirina milletê me di hêla zanebûn û zanistê de.

Bingeha her welatê di Cîhanê de zimane û tiştê ku pêşî destpêkirine wergerandina zimanan. Di nerîna min de tiştê herî girîng di Cîhanê de ji bona pêşketina ziman di pêşya pêşî de wergerandine. Ez bi hêvî me xwendevan jî bîr û bawerîya xwe bidin wergirtinê. Min di jiyana xwe de jî ev hersî pirtûk wergerandine û ev pirtûk pir li ber dilê min şêrîn bûn ji ber ku min ew ji mirinê rizgar kirin û ez pêşkêşî xwendevanên Kurd dikim û ez bi hêvî me xwendevan jê sûd bigirin.

Ez gelekî wan mirovan heman sipas dikim çî yê ku alfakariya min di çêkirina van pirtûka de kirine. Lê bi taybetî ez sipasiya:

Delîda Jumaa (telly jumaa)

Ciwan Gouma

Ji ber ku wana hildan ser milên xwe ku van pirtûkan ji mirinê rizgar bikin.

Yek hêviya mine:

Ku em ev bîr û baweriyên baş yê mirovantiyê di dema şoreşa Ferensî û dema bejandina Ewropî wan di nava welatê xwe de belav bikin.

Di dawiyê de jî em mirovin em ne dijminê Turk, Ereb û Farisa ne. Em dostê wanin, lê belê ewana dijminatiya me dikin. Di vê navê de jî ew bi navê Dewletên terorîst tînan naskirin hêjî bêhtir bi dewletê Da'îşiyetê tînan naskirin. Komar û ramana wan li ser vê siyaseta wan vê jiyانبîna wanî terorîstî tînan naskirin.

Baştirîn nimûne: Ev şerê ku niha li Geza yê bê çawa pirsê Felestînî pirseke rewayî lê xwe kirine Da'îş mîna dewleta Turkî, Îranî, Îraqî û Sûrî evana bi navê Da'îşiyetê tînan naskirin. Hîç cudahî di navbera Da'îşê 2014an de di singalê de û Da'êş Geza yê niha tune ye. Ev Dewletên Da'îş besê ne li dijî me tenê ne, heger li dijî me tenê bana tepek wê li serê me bixistana lê belam şensê me başî, ji ber ku Da'îşiyetê ji sedsalên navîn di bin xişxaştîya Misilmantiyê de li dijî hemû welatên derve ne Emerîka, Nato û Israîl in heta dawî. Çawa ku ew şerê di Ewropayê de çêbibû di nivîsandina Kant de li ser peymanê Munister hatiye nivîsandin evaya îro weke wê hatiye dîtin li cem Ereban, Turkan û Farisa. Ne tenê li beramberî me şer dikin lê belê beramberî hemû Cîhanê û evaya jî şensê me yî.

Ez dixwazim bêjim ku ev şerê li Gezayê dibe ev şeraya gi xweser yan jî ne xweser bi beşdarkirina Turkiyê, Suryê Îraq û Îran dibe. Ev tî wê wateyê ku nema kirina van Dewletê bi Da'îş ve girêdayîne û niha jî bi dawîkirina van dewletan û Da'îşiyetê ye. Ev şerê han wer bi lez bûna Serxwebûna Kurdistanê ve û bi konfedralkirin li gel Israîlê de tîte bi mizgînî kirin.

Îro rêbazê *BERZANÎ Û DOSTANIYA ISRAÎL BI SERXWEBÛNA KURDISTANÊ VE Û BI MALANDINA KOLEKÎ Û BENDÎTIYA TURK EREB FARIS Û XIŞXAŞTIYA MISILMANTIYA SEDSALÊN NAVÎN VE DIDE BI MIZGÎNÎ KIRIN.*

Ez dixwazim vê jî ji milletê xwe re bibêjim divê ku em dostê Ereba bin, dostê Turka bin û dostê Faris, Aşûr, Ermenî, Kildanî û Suryaniya bin. Û divê em baş bizanibin ku em mirovin ew dîtina ku *BERZANÎ* dibîne em bi cih bînin, ew dîtina ku em li Elmanya, û bi taybetî li Siwêsrayê di navberavan milletan de ku divê em milletê xwe perwerde bikin li ser mirovantiyê, li ser aşîtiyê û li ser demokratîyê.

Dawiya ku ez dixwazim bêjim ji bpona welat û miletê xwe: Ku ez dixwazim di dawiya dawiyê de bibêjim ji ber ku ev hersî pirtûkanan pir li ber dilê min şêrînin di aliyê pêşxistina zimanê me de û hêjî bêhtir di şarkirina wî di ji bona 3 welat perwerên Kurdistanê yên hêja diyarî bikim:

- 1) Pirtûka Hêgil beşê duyem ez ji bona hêja MESRÛR BERZANÎ diyarî dikim. ji ber ku benda yekem min diyarî KAK MES'ÛD BERZANÎ kiribû.
- 2) Pirtûka Aristo polîtîk ez ji bona hêja DILŞAD BERZANÎ diyarî dikim.
- 3) Pirtûka Aşîtiya Hergavî (kant) ez diyarî ji bona hêja LEYLA ZANA dikim.

Di nerîna min de ev hersî mirovên hêja di ayinda KURDISTANÊ de wê roleke pir mezin bilîzin.

Tevî ku em miletê KURD di vê demê de jî dilê me bi dijminê me dişewite ji ber ku ewana li ber man û nemana xwe bi saya Dai'şîtiya xwe dibînin û evaya jî serkeftineke. ez hêvîdarim ku ev hersî mirov hersî camêr hersiyê ku roleke bingehîn dilîzin ji bona serxwebûna welatê me û rizgarkirina me ji bendîtî û koletiya Turk û Ereb û Farisan û xişxaştiya Misilmantiya sedsala navîn ve.

Ez hêvîdarim ku evaya xwendevanên min hûn van bîr û baweriyê min dema ku bixwînin heger kêmasiyê min di her bî û baweriyekê de heger hebin ez hêviya lêbûrandinê dikim ji ber ku ez baş nabînim ez we teva sipas dikim bi taybetî:

DELNDA JUMAA (TELLY)

CIWAN GOUMA

Ez bi hêvîdarim ku hûn ji wan hersî pirtûkan sûd bigirin, heger kêmaniyê min hebin dixwazim hûn min bibûrînin.

ZOR SPAS.

Kurtiya Jiyana Min Di Nava Çend Rêz û Dêran De:

Ez di dawiya gulana sala 1937 de li gundê Kêstek de li Herêma Cezîrê de li Kurdistana Suriyê de ji malbata Başokê Yezidiyî Musulman de hatime bizayîn; jiber ku fermana Bav û kalên min li ser destên Selteneta Osmani de der sedsalê nozdehan de li Şingalê de hate birakirin û bi darê zorê ve gumgume bi destên me ve dane bihilgirtin.

Min xwendina xweyî dibustanê li bajarê Qamişlo û Şamê de ji sala 1946 tani sala 1959 de di nava hin dibustanên Suryanî de date bidawîkirin.

Di pêşî de di payiza sala 1959 de min li bajarê Şamê de di zanistgeha wê de di berê felsefe de date bixwendin.

Di pişt re di buhara sala 1960 de li Elmanya Fêderali de li bajarê Monix de di zanistgeha wê de di berê zanistiyên dewletê de tanî sala 1963 de date bixwendin.

Di payîza sala 1963 de bi saya Partiya Demokratî Kurdistan ve xwendin li Elmanya Demokratî de bi destên min û neh Hevalên dinî Parti ve hate bikevtin û min li Berlina Rojhilat de di Kolêca Aburi de aburîya siyasî date bixwendin.

Di tîrmeha sala 1967 de min têde Diplom di zanistîya mējûwa aburîya siyasî de date biwergirtin û herwehaji têde di reşmeha sala 1972 de min Doktora di zanistîya mējûwa aburîya siyasî de date biwergirtin.

Ji sala 1972 - 1975 de min di warê wergerandinê de didate bikarkirin.

Ji sala 1975 tanî sala 1992 min li zanistgeha Hombold de li bajarê Berlin de di berê mējuwa aburîya siyasî de bi giştî ve û di mējuwa aburîya siyasî Dewletên paşkevî de bi taybetî ve

didate bikarkirin.

Ji sala 1953 de min xwe bi zimanê meyî şêrîn û perest ve didate. bimijulkirin û wî û herwehaji mêjûwa me tevaya bala min bi ser xwe ve didatin birakişandin. Bi xewna zarotiya min ve dihate biderkevtin, ku ez di warê wî û herwehaji mêjûwa me de bidim bikarkirin û wan bidim bipêşvexistin, da ku miletê Kurd ji sedsalên navînî û benditîyê de bête birizgarikirin û bi serxwebûnê ve di nava Kurdistanê de bête bitackirin; jibervêji ve ez ji bona xwendekariyê ji bona Ewropa hatim biçûyîn.

Cihanbiniya min di têgihîştina diyalektika jinê de li ser felsefa Zerdeştî, Aristo, Xani, Hegel û Marx de têtê bibingehkirin û têgihîştina min di çarekirina pîrsa kurd de û pêkanîna Dewleteke Miliyî ser bi xwe ve di nava Kurdistanê de li ser rêbazê Barzanî û felsefa Xani de têtê bici û biwarkirin.

Ji sala 1953 de û hêjî ez bi Endamê Parti ve têtîm biderkevtin û her û her ez bi jêhatî ve di nava rêzên wê de bi mina Endameki ve didim bikarkirin.

Di nava salên 1979 tani sala 1993 de bi Endamê Komîtiya Nawendi û Endamê Mekteba Siyasî ve dihatim biderkevtin.

Di sala 1996 de ez bi Nişana Barzanî ve hatim bixelatkirin û herwehaji bi Rawêjkarê Siyasî ve ji bona Mesud Barzani hatim bidestnîşankirin.

Ji sala 1964 de min jinek Elmanî dayite bianîn û laweki me bi navê Ciwan ve têtê biditin, yê ku ew bi yekekî ve ji Zanistvanen Gencên Elmani ve di Zanistiya Elektironik de têtê biderkevtin.

Min di jina xwe de ji xwe re bi zimanê Erebi, Ingilizi, Suryani, Farisi, Elmani û Rusi ve dayête bixwendin; belam min Suryanî û Rusi dane bijibirakirin.

Çend Gotin Li Ser Qonaxên Cihê Jiyana Min:

1. Wek diya min dibêji 28ê gulana sala 1937 an di gundê Kêstek de ez hatimi dinyê.
Ji 28ê gulana 1937 an ta payiza 1946 an ez li Kêstek bûm û min zaroktiya xwe li kêstek qedandî ye.
2. Di payiza sala 1946 an de ez li gel jinbava xwe Zeko Çûm Qamişlo ji bo xwendina xwe.
3. Ji payiza sala 1956 an piştî xwendina xwe li Qamişlo ez çûm Şamê li Şamê min xwend ta sala 1959 an ji 13ê meha 12 an de di sala 1959 an ji Libnan/Beyrût bi gemiyê ez çûm Îtalya/Cenewa di 23ê maha 12 an de di sala 1959 an û di 24ê meha 12 an de sala 1959 ez giham Elmaniya/Minşin di 13ê meha 9 an de sala 1964 an de ez ji Minşin çûm Berlîn Elmanya Rojhilat di 14ê meha 9 an de sala 1964 an ta roja me ya îro ez li Elmanya li bajarê Berlînê dimînim.

Xwendevanên hêja!

Download your book <https://nuhbuhar.com/>

1. Di pêşî de ji xwe re gotina werger bidin bixwendin.
2. Hûn li ser vê rûpelê min de dikarin ji xwe re van Nivîst, Wêne û gotarên hanê ji xwe re bidin biwergirtin.

Dr. M. S. Cuma